LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 75 (419), Sept. 30, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 75 (419)
Sestdien, 1950. g. 30. sept.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Klāns, B. Ķiselis, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Bedels Smiss vadīs ASV ideoloģisko cīņu pret komūnismu

Kā jau Latvijas šefredaktora V. Lamberga ievadā Mūsu laiks nāk (72. num.) minēts, ASV valdība izšķīrusies uzsākt ideoloģisku cīņu pret komūnismu. Šim mērķim radīta jauna apvienota ASV ziņu dienesta un pretizlūkošanas iestāde Central Intelligence Agency, par kuras vadītāju iecelts bij. vēstnieks Maskavā Valters Bedels Smiss. Smiss labi pazīst komūnismu un tā metodes, jo ir pamatīgi izstudējis Ļeņina un Staļina rakstus par komūnistisko ideoloģiju, cīņas metodēm un mērķiem un kā vēstnieks guvis pieredzi Padomju savienības polītikas praksē.

Sakarā ar iecelšanu Smiss devis interviju angļu laikrakstam News Chronicle, kurā, citējot Ļeņinu, nāk pie atzinuma, ka nav nekādu šaubu par to, ka Kremlis gatavojas kaŗam. To pierādot Padomju savienības milzu armija, bruņošanās un komūnistiskais pasaules uzskats ,ka starp komūnistisko un kapitālistisko pasauli nevar būt nekāda izlīguma. „Nevienam domājošam cilvēkam tādēļ nav nekādu šaubu, ka Padomju savienība kaŗu plāno un tā ir spējīga kaŗu vest," teicis Smiss, kuŗa uzskati tagad lielā mērā ietekmēs ASV ārpolītiku.

Radīta miera un patvēruma sala

IRO ĢENERĀLDIREKTORS KINGSLEJS ATKLĀJ VECO DP MĪTNI BERCHTESGĀDENĀ

„Šīs celtnes vēl ilgi stāvēs kā apliecinājums labai gribai un sadarbībai," teica IRO ģenerāldirektors Donalds J. Kingslejs, kas bija ieradies no Ženēvas, atklājot mītni luterāņu DP vecajiem ļaudīm Berchtesgadenā, — pirmo šādu iekārtojumu amerikāņu joslā un lielāko visā Rietumvācijā. Svinībās bez IRO ģenerāldirektora piedalījās ASV augstās komisijas un armijas, IRO, Bavārijas valdības, Luterāņu pasaules federācijas un vācu luterāņu Iekšējās misijas pārstāvji, archibīskapa vietnieks amerikāņu joslā prāv. J. Ķullītis, mītnes pirmie 37 iedzīvotāji, no kuŗiem 30 latviešu un daudz viesu. Ar prāviem materiāliem līdzekļiem pārbūvētās un uzpostās mītnes, kas iekārtotas pat visai komfortabli, apliecināja, ka šeit veikts tiešām liels un mīlestības pilns darbs, radot iespēju sirmajiem tēviem un mātēm — lielāko tiesu vieniniekiem — pavadīt mierīgu mūža vakaru. Par viņu labklājību un aptecēšanu rūpēsies laipnās un čaklās Iekšējās misijas māsas, kuŗas tiešā pārziņā arī mītne nodota.

Ievadot atklāšanas aktu viesiem pilnajā galvenās ēkas gaišajā svinību telpā, IRO direktors amerikāņu joslā Filips E. Raians norādīja uz brīža nozīmīgumu un uzsvēra, ka projektu bijis iespējams īstenot tikai amerikāņu augstās komisijas, IRO LWF, Bavārijas valdības un Iekšējās misijas ciešā un labi organizētā sadarbībā. Mītnes paliks vēl ilgi pēc tam, kad IRO, kas pasākuma veikšanai devusi līdzekļus, jau sen būs aizmirsta.

IRO ģenerāldirektors Kingslejs izteica prieku, ka var piedalīties mītnes atklāšanā, jo uzskata šo darbu par ievērojamu labas gribas apliecinājumu: „Domāju, ka šie labās gribas fakti nav jāaizmirst, un šī ceremonija ir pierādījums, ka arī šajā destruktīvajā pasaulē iespējams veikt pozitīvu darbu. Te jūs šodien neatrodat naida, baiļu, draudu un neuzticības, šeit ir radīts kas cits — miera sala. Domāju, ka tas, kas no šejienes iziet, ir īsts iedvēsmojums visai pasaulei."

Tālāk IRO vadītājs pieskārās grūti izvietojamo DP jautājumam, pasvītrodams, ka tieši pēdējā laikā sastapis daudzās valstīs atsaucību un solījumus palīdzēt risināt šo problēmu. Īsumā pakavējies pie darba, ko veikusi un veic IRO šajā laikā, kad starptautiskās sadarbības tikpat kā nav, ģenerāldirektors noslēgumā teica: „Tādēļ šīs dienas svinības savā ziņā simbolizē visu IRO darbu. Visi, kas šajā darbā piedalījušies, ielikuši tajā arī daļu sevis. Bet pāri visiem līgumiem, ticībām un tautībām neaizmirsīsim vārdus: Cieniet tēvus un mātes, — un to mēs ar šo iestādījumu arī esam darījuši. Šīs celtnes vēl ilgi stāvēs kā apliecinājums labajai gribai." To teicis, IRO ģenerāldirektors atsedza plāksni, kuŗā iekalti mītnes veidotāju iestāžu un organizāciju nosaukumi.

IRO vadītājam pateicās 70 g. v. iemītniece latviete Ženija Rudzīte, pasniedzot ziedus, kā arī mītnes tiešā vadītāja, Iekšējās misijas māsa Klotilde un kāda māsu pārstāve.

Augstās komisijas pārstāvis E. Hjuers, kas arī pats pie mītnes projekta strādājis, izteica pārliecību, ka šī diena ir ceļa stabs ne vien IRO, bet arī okupācijas varas un Bavārijas valdības darbā. „Ceru, ka tie, kas šeit dzīvos, būs laimīgi un domāju, ka arī augstā komisija un Bavārijas valdība būs apmierināta ar šo darbu."

(Turpinājums 2. lpp.)

ASV iznīcinātāji dzenas pakaļ lidojošiem šķīvjiem

Sietla (LJ). — Polār Blafas pilsētā 19. septembrī simtiem iedzīvotāju redzēja pie debesīm lidojam noslēpumainu priekšmetu. 4 militārās lidmašīnas dzinās tam pakaļ, bet bez panākumiem. Noslēpumainais priekšmets izskatījies pēc mazgājamās bļodas un virzījies uz dienvidaustrumiem. Civīlās gaisa satiksmes darbinieki Maldenā, 28 jūdzes no Sietlas, savādo lidojošo ķermeni novērojuši no pl. 4 pēcpusdienā līdz tumsai. Iznīcinātāji pacēlušies 30.000 pēdu augstumā, bet nav varējuši nodibināt kontaktu ar noslēpumaino priekšmetu. Kad par šo lietu jautāja attiecīgai iestādei, atbilde bija strupa: „Kaut kas, ko ļaudīm palauzīt galvas."

300 metru zem zemes sadeguši 83 britu ogļrači

Londona (F). — Naktī uz pirmdienu Vorkšopas ogļraktuvēs Ziemeļanglijā notika smaga katastrofa, kas apmēru ziņā līdzinājas 1947. gada nelaimei. Vēl nenoskaidrotu iemeslu dēļ kādā šachtā, kas atradās 300 metru zem zemes, izcēlās ugunsgrēks, kuŗam sekoja eksplozija. Tai laikā ogļraktuvē atradās 193 strādnieki. 110 ogļračiem ar smagām apdeguma brūcēm izdevās savas dzīvības glābt, bet 83 palika ieslēgti pazemē. Darbā nekavējoties stājās glābšanas komandas, kas pēc pāris stundām atrada trīs pārogļotus līķus. Otrdienas rītā raktuvju vadība glābšanas darbus tomēr bija spiesta pārtraukt. Lai ierobežotu uguns tālāku izplešanos, šachtu aizbēra ar smiltīm. Oficiālās iestādes paskaidro, ka 83 ieslēgtos ogļračus vairs nav nekādas cerības glābt un tie uzskatāmi par aizgājušiem bojā. Mēneša laikā tā jau ir otra smaga nelaime britu ogļraktuvēs.

ĢENERĀLIS FRANKO APSPRIEŽAS AR PORTUGALES MINISTRU PREZIDENTU

Santjago (D). — Amerikāņu ziņu aģentūras vēsti, ka pagājušo pirmdien Spānijas pierobežas pilsētiņā Santjago de Kompostela ieradās Portugales ministru prezidents Salazars. Viņu sagaidīja ģenerālis Franko, ārlietu ministra Artaho un divu militāro padomnieku pavadībā. Pēc īsas uzturēšanās Santjago visa svīta devās uz ģenerāļa Franko vasaras mītni. Informētas aprindas Madridē izsakās, ka abi valstsvīri apspriedīsies par eventuālo Apvienoto nāciju lēmumu izbeigt Spānijas boikotu. Oficiāli deklarēts, ka ministru prezidents Salazars ceļo inkognito.

Māc. A. Liepiņš

Pļaujas svētkos

Dzeltenās lapas jau atkal vēsta rudeni. Tas liek mums kaut uz brīdi šeit svešuma ceļos apstāties un savās pārdomās aiziet uz zemi, kuŗas rudens svētību mēs katrs tik bagāti gadu pēc gada esam saņēmuši. Tas aicina mūs sasaukties, lai kopā ar balto arāju, kas Sibirijas tundrās vergu gaitās iet, kam dzimtenes pārbaudījumā no savas zemes atmet tikai pelavmaizi, un to Indrānu tēvu un māti svešumā, kam nav vairs sava arkla un aramā, — garā kopā svētītu Pļaujas svētkus.

Un ejot atmiņu ceļu, mēs zinām, ka rudenī klusi kļūst mūsu lauki. Tukši stāv labības zārdi, liecinot, ka druvā darbs padarīts un zemnieks var brīdi atpūtināt rokas un vērot Dieva svētību klētī, kūtī un pagrabā. Sviedriem vaigā, bet cerību sirdī tas pavasarī kaisa sēklu tīrumā, izlūgdamies Visuvarenā svētību. Zeme kūp, un bēris spauslādams iet pa vagu, jo zemes dvaša ir spēcīga. Sekodams arklam, zemnieks noreibst no šīs dvašas un iet pār zemi it kā kāda mistiska spēka vadīts. Tā ir radīšanas mistērija, un zemnieks ir tās līdzdalībnieks. Zemnieks ir tas, kas palīdz piepildīt Dieva-Radītāja gribu. Zemkopis ir grauda sūtības piepildītājs. Tāpēc sējot viņš jūtas kā dievkalpojumā, viņa seja ir nopietna un, graudus kaisot, roka kustas it kā sējumu svētīdama. Jo katra radīšana ir uzupurēšanās. Arī grauds nes upuri, jo tas iet bojā, lai radītu jaunu dzīvību — daudzus jaunus graudus, ko apliecina rudens pilnie apcirkņi.

Bet pie apcirkņiem stāvot, mums jāmācās domāt par rītdienu. Tas jādara, mums tagad vēl vairāk, jo svešniecības gaitās mums nav nedz graudu, nedz apcirkņu. Un, par rītdienu domājot, tikdaudz sejās ir lasāmas bažas, bailes un zūdīšanās. Nopietnais laiks, kādu mēs tagad pārdzīvojam, šiem Pļaujas svētkiem ir uzlicis savu zīmogu. Cilvēkiem ir bailes no nākotnes, jo viņi ir iebiedēti. Sēžoties pie Pļaujas svētku galda, tik daudz siržu ir rūpju pilnas, un acīs saskatāmas bailes par savu rītdienu. Jo 20. gadu simtenī no sākuma līdz mūsu dienām ir valdījušas bailes. „Baiļu gadu simtenis" saucas arī kāds no ievērojamā angļu dzejnieka W. H. Aulen'a pēdējiem darbiem.

Bet ir kāds sengrieķu sakāmvārds, ka cilvēku ir viegli pazīt pēc viņa ēnas, pēc tām bailēm, bažām un zūdīšanās, kas viņu kā ēnas pavada. Bailīgie tāpēc nekā nespējot, un arī uzvaras gadījumā tie tomēr skaitoties zaudētāji, jo dievi neesot viņu pusē. Tāpēc uzvarēs tas, kas nevairīsies grūtību, bet kas Dieva uzlikto nastu liks uz saviem pleciem un cīnīsies tālāk.

Arī Pļaujas svētku doma to apstiprina, Nevis apcirknī atstātais, bet rūpīgi saglabātais un vēlāk zemē sētais grauds pilda savu uzdevumu.

Pļaujas svētki ir pateicības svētki. Pateicība Visuvarenam jau tai ziņā, ka viss, kas mēs esam un kas mums ir, ir Dieva mums novēlēta dāvana. Tāpat Viņa priekšā zemojoties, mums jāzina, ka mūsu tautas sasniegumi, mūsu garīgie un fiziskie spēki ir mantas, kuŗās mēs esam iedzimuši, kas ir mūsu tēvu tēvu krātas.

Pļaujas svētki ir derības svētki starp latvju tautu un zemi. Un pats Dievs svētī šo derību. Kas savu zemi mīlēs, to viņa mīlēs. Kas savus spēkus tai atdos, tai zeme dāvās savus spēkus.

Latvju zeme ir Dieva zeme. Tikai latvju tautai Dievs to ir vēlējis. Tur mūsu tēvu tēvu kapenes, tur viņu sviedri katrā zemes pēdā, tur mūsu asinis ir skalojušas un vēl šodien skalo Daugavas abas malas. Šī zeme prasa stipras rokas, asu prātu, drosmīgas sirdis. Tie nepieciešami, lai varētu atraisīt mūsu zemē iemītošos spēkus, lai piepildītu tās iespējas, ko Dievs-Radītājs ar šo zemi mums ir devis.

Pār mūsu zemi ir gājušas un vēl šodien brāžas pāri vētras, kas lauž viņas asnus un stiebrus. Un neba šī vētra ir pēdējā. Bet zeme ir vienmēr palikusi. Un Dievs ir svētījis un svētīs viņas jaunos asnus, ja mēs to mīlēsim un šobrīd savās sirdīs auklēsim. To prasa no mums mūsu Dievzemīte Pļaujas svētku vārdā.

Jauns padomju triks Ņujorkā — Maskava grib runāt ar Vašingtonu

MAĻIKA „ZĪMĪGIE" VĀRDI „MIERA PARTIZĀNIEM" PARKA AVENIJĀ — ARĪ KREMLIM SAVA SEŠU PUNKTU PROGRAMMA

Ņujorka (D). — Padomju savienības ārpolītika vienmēr bijusi tik elastīga, ka tā pratusi pieskaņoties katrai situācijai un katram apstāklim. Ja Maskavai kādreiz vajadzēja apslēpt savus īstos mērķus, politbirojs rādīja laipnu seju, un pat Staļins ņēma mutē tik izlīdzinātājus vārdus, kādus būtu varējis teikt jebkuŗš rietumu valstsvīrs. Prakse tomēr allaž rādīja citu. Pēc daudziem rūgtiem piedzīvojumiem demokratijas tagad mācījušās vairs neticēt Kremļa solījumiem un apgalvojumiem. Šī atziņa iegūta pavēlu, bet ne par vēlu, lai stātos pretī komūnistu agresijai. Tāpēc Vašingtona un Londona par vienkāršu politbiroja propagandu uzskata arī Padomju savienības pastāvīgā delegāta UN Jakoba Maļika vārdus, ko viņš teica amerikāņu Merilendes miera komitejai.

Jaunā padomju propagandas akcija sākās Ņujorkā pagājušo pirmdien. Maļiks pēkšņi atstāja Apvienoto nāciju pilnsapulci un devās uz savu biroju Parka avenijā, kur viņš pieņēma Merilendes miera komiteju, ko Savienotajās valstīs dēvē par tā saucamajiem „miera partizāniem". Nevienam amerikānim nav noslēpums, ka šī organizācija iet Maskavas pavadā un visiem iespējamiem līdzekļiem aizstāv un propagandē komūnistu idejas. Miera komitejas pārstāvjiem Maļiks paskaidroja, ka viņš pastāv uz tiešām Savienoto valstu un Padomju savienības vadītāju polītiķu sarunām, lai izlīdzinātu diferences, kādas pastāv abu valstu starpā un stiprinātu pasaules mieru. Amerikāņu laikraksti ziņo, ka sarunās ar „miera partizāniem" Maļiks bijis ļoti laipns un pozitīvi atbildējis uz visiem viņu jautājumiem.

Padomju delegāta ierosinājums par tiešām sarunām Maskavas un Vašingtonas starpā rietumos uzņemts ar visai dalītām jūtām. Arī Londonā jau pirms kāda laika saņemta informācija, ka padomju delegācija Apvienoto nāciju sesijā var sagādāt

(Turpinājums 8. lpp.)

1951. gadā Eiropā būs 45 sabiedroto divīzijas

Ņujorka (D). — Atlantika pakta padomes ārlietu ministru konference Ņujorkā beidzās otrdien. Tai pašā dienā publicēts arī oficiālais komunikē, no kuŗa izriet, ka apspriedē nolemts dibināt starptautisku armiju, kam būs jāaizsargā Eiropa pret eventuālu uzbrucēju. Paskaidrojumā tālāk teikts, ka konferences dalībnieki vienojušies arī par kopīgu virspavēlnieku, kuŗam blakus stāvēs ģenerālštābs. Tajā ietilps visu signatārvalstu pārstāvji. Līdz virspavēlnieka nominēšanai aizsardzības armiju organizēs Atlantika pakta ģenerālštābs. Rietumvācijas militāro spēku iesaistīšana kopīgajā aizsardzības sistēmā vēl nav izlemta. Par to spriedīs Atlantika pakta signātārvalstu aizsardzības ministri pēc mēneša. BBC korespondents ziņo no Ņujorkas, ka padomes lēmums par vācu armiju ir zināms kompromiss. Francijas ārlietu ministram Šūmanam par to dots laiks pārliecināt savus tautiešus. Katrā ziņā par vācu divīzijām nebūs runas agrāk, iekām neiecels virspavēlnieku.

Vašingtonā un Londonā starptautiskās armijas dibināšanu uzskata par vienu no svarīgākajiem notikumiem pēc otrā pasaules kaŗa. Polītiskie komentātori aizrāda, ka demokratiskās valstīs pirmoreizi atteikušās no vienas daļas savas suverēnitātes un pakļāvušās starptautiskam iestādījumam. INS šefkorespondents Kingsberijs Smiss, atsaucoties uz informāciju no Parīzes, apgalvo, ka Atlantika pakta signatārvalstīs 1951. gadā stacionēs Eiropā 45 divīzijas, kas aizstāvēs divi aizsardzības līnijas — pie Elbas un pie Reinas. Šai armijā ietilps amerikāņu, britu, franču, holandiešu, beļģu, luksemburģiešu, norvēģu, dāņu, itaļu un varbūt arī kanadiešu vienības.

Īpaša komisija ASV komūnistu reģistrēšanai

Vašingtona (E). — Savienoto valstu tieslietu ministrija nolēmusi dibināt īpašu komisiju, kuŗas uzdevums būs kontrolēt komūnistu aktīvitāti un raudzīties, lai viņi reģistrējas policijā, kā to paredz nule pieņemtais valsts drošības likums. Ministrijas budžeta nodaļa pašreiz apspriež līdzekļu asignēšanu un attiecīgā personāla komplektēšanu. Tieslietu ministrs Mekgress preses pārstāvjiem paskaidroja, ka jaunās komisijas darbs prasīs ilgu laiku un daudz līdzekļu. Ja komūnisti jauno likumu mēģinās sabotēt, tas paredz līdz 10.000 dolaru lielu naudas sodu un 5 gadu ieslodzījumu cietumā.

Beidzot atkal gaisa transporti uz ASV

Pēc vairāk nekā 6 nedēļu pārtraukuma beidzot atkal atjaunota DP izceļotāju — grūtnieču, zīdaiņu un veco cilvēku — pārvešana uz ASV ar lidmašīnām. Pirmā lidmašīna no Minchenes uz Ņujorku startēja 26. septembrī, 28. sept. ceļā devās divas, bet nākamā paredzēta 3. oktobrī. Katra lidmašīna uzņem 60 personu, tā kā ar šiem četriem transportiem būs pārvesti gandrīz visi, arī vairākas latviešu ģimenes, kas Minchenes emigrācijas centrā uz došanos ceļā gaidīja nedēļas un pat mēnešus. Tomēr ilgās gaidīšanas dēļ daudziem gaisa transporta kandidātiem vīzu derīguma izbeigšanās, bērna piedzimšana un citi iemesli radījuši jaunas grūtības, un viņiem izceļošana vēl aizkavēsies uz īsāku vai ilgāku laiku.

Raksturīgs šajā ziņā gadījums ar 79 g. vecajiem Jāni un Jūli Sniķiem, kas Minchenes emigrācijas centrā dzīvo jau vairāk nekā 4 mēnešus. Viņus bija paredzēts pārvest ar lidmašīnu, kuŗai vajadzēja startēt 24. septembrī, taču nezināmu iemeslu dēļ lidmašīnas minētajā dienā nebija, bet bija cerības to sagaidīt nākamajā. Tomēr arī 25. septembrī lidmašīna nelidoja, bet devās ceļā tikai 26. septembrī pl. 10. Tajā pašā dienā Sniķu pārim izbeidzās vīza un līdz ar to arī iespēja tikt uz šo, mēnešiem gaidīto lidmašīnu. Tagad viņiem no jauna jāatkārto visa pārbaužu procedūra — iespējams arī CIC un medicīniskās pārbaudes — kas īpaši Sniķu vecumā var radīt atkal jaunus sarežģījumus un izceļošanu galu galā padarīt pavisam neiespējamu.

Pašreiz liels emigrantu pieplūdums ir Gronā, jo septembrī uz ASV gājuši tikai 3 kuģi, bet transporti no izceļošanas nometnēm pēdējās nedēļās bijuši prāvāki nekā agrāk. Tādēļ tagad iebraucējiem Gronā, kur laiks vēsāks nekā dienvidos, uz kuģi nereti jāgaida 10—14 dienas, kamēr vēl pirms mēneša jūrā varēja doties jau otrajā vai trešajā dienā pēc ierašanās.

Transports ar vairāk nekā 500 izceļotājiem — lielākais kopš divi mēnešiem — pagājušo trešdien uz Gronu devās no Minchenes izceļošanas nometnes, aizvezdams lielāko tiesu ukraiņus, poļus un jugoslavus un tikai pārdesmit latviešus, jo pēdējo „iesalšanas" gadījumi nevis mazinās, bet gan vairojas. Agrāko divu transportu vietā no Minchenes nedēļā tagad uz Gronu dodas tikai viens.

Radīta miera patvēruma...

Nodrošinājums skaistam un mierīgam mūža vakaram

(Turpinājums no 1. lpp.)

Bavārijas ministru prezidenta, valdības un bēgļu komisāra sveicienus un novēlējumus izteica ministeriāldirigents Dr. Ādams: „Varat būt pārliecināti, ka Bavārijas valdība un Iekšējā misija, kas visciešāk saistīta ar šo iestādījumu, pildīs ne vien savus līgumiskos, bet arī siržu pienākumus. Ļaudīm, kas šeit dzīvos, ir briesmīgs liktenis un ciešanas aiz muguras, bet tagad mēģiniet tās aizmirst, jo jums ir nodrošinājums skaistam un mierīgam mūža vakaram. Daudzu tautu piederīgie, kopā dzīvodami, mēģiniet satikt un pierādīt pasaulei, ka Apvienotās nācijas ir tiešām iespējamas."

LWF bēgļu aprūpes direktors Vācijā māc. Dr. P. Lindbergs uzsvēra, ka mītne saucās latiņu vārdā — Insula, kas nozīmē sala. Un šī sala, kas agrāk bijusi apmācību nometne karavīriem, vēlāk bēgļu caurlaides nometne, tagad beigusi būt nometne, bet nākotnē kļūs par patvēruma salu un mājas vietu ilgākam laikam. „Pie mums Amerikā šos ļaudis vairs nesauc par DP, bet par jaunajiem kaimiņiem," teica Dr. Lindbergs, „un ceru, ka tā viņus sauks arī Berchtesgadenā, Bavārijā un visā Vācijā — mūsu vecie draugi un jaunie kaimiņi. Cik zinu, tas ir pirmais gadījums baznīcu vēsturē, kad starptautiska baznīcu organizācija sadarbībā ar nacionālu baznīcu rada mītni internacionālu ļaužu patvērumam." Savas sirsnīgās runas beigās amerikāņu garīdznieks dāvināja viesu grāmatu, kurā kā pirmie vēlāk parakstījās visi svinību dalībnieki.

Bavārijas Iekšējās misijas pārstāvis diakons Kromms apliecināja, ka Iekšējā misija apzinās uzdevumu, kāds tai uzlikts, un grib pierādīties tās cienīga.

Vairāki runātāji cildināja īpaši divus vīrus, kas ar lielu sirsnību un enerģiju ierosinājuši šādas mītnes iekārtošanu un piedalījušies projektēšanā: IRO darbinieku Hermani Vašingtonu — vienu no nedaudzajiem nēģeriem IRO dienestā — un LWF direktoru amerikāņu joslā Kenetu Senftu, kas taisni reizē ar sava iecerētā plāna īstenošanos atstāj LWF darbu Vācijā un dodas atpakaļ uz ASV.

Atklāšanas svinības ievadīja un beidza stīgu kvarteta mūzika, un dziedāja Iekšējās misijas māsu koris. Būtu bijis patīkami, ja svinības būtu papildinājis arī garīgs akts, kā tas šādos gadījumos pierasts. Pēc oficiālās atklāšanas mītnes pirmajiem 37 iedzīvotājiem īsus dievvārdus gan teica prāv. J. Ķullītis.

Aprakstu par Insulas iekārtojumu, iemītnieku dzīves apstākļiem un noskaņojumu sniegsim turpmāk.

Arv. B.

Ziedosim grāmatas vecajiem tautiešiem

Berchtesgādenas veco ļaužu mītnē savu dzīves vakaru vadīs vairāki simti latviešu. Viņi būs labi apgādāti ar apģērbu un uzturu, bet ilgosies pēc garīgās barības, ko sniedz latviešu grāmata. Pašreiz viņu rīcībā jau ir neliela bibliotēka, bet tā gaida papildinājumus, tādēļ veco ļaužu sirsnīgs lūgums tautiešiem, īpaši izceļotājiem, ziedot viņu bibliotēkai vēl pa sējumam. Viņi būs pateicīgi nevien par latviešu, bet arī par vācu, angļu un krievu darbiem. Grāmatu ziedojumus lūdz sūtīt R. Lazdiņam, (13b) Berchtesgaden, Ev. luth. Altersheim Insula, Zim. 515.

Igauņiem drošības komiteja Zviedrijā

Igauņu organizāciju pārstāvji īpašā sanāksmē vienojušies dibināt drošības komiteju, kas uzmanīgi sekos starptautiskajam stāvoklim un briesmu gadījumā brīdinās igauņu bēgļus Zviedrijā. Tāpat komiteja raudzīsies, lai igauņi, kas cenšas izceļot uz Kanadu vai ASV, nekristu krāpnieku nagos, kā tas jau dažkārt atgadījies. Līdz šim Zviedriju atstājuši ap 5000 baltiešu, bet no jauna ieradušies ap 2000, kas līdz šim dzīvoja Vācijā un Dānijā.

AUSTRĀLIJAS KONSULA LĒMUMI NAV PĀRSŪDZAMI

Pēc vairāku lasītāju jautājumiem redakcija griezās pie IRO publiskās informācijas daļas, lūdzot noskaidrot, vai ir iespējams pārsūdzēt Austrālijas konsula resp. ģenerālkonsula lēmumu, ja tas noraidījis kādu izceļošanas kandidātu politisku vai citu iemeslu dēļ. Publiskās informācijas daļa paskaidro, ka Austrālijas izceļošanas komisijas konsula lēmumi ir galīgi un nav iespēju tos kādā instancē pārsūdzēt.

Baltijas valstis Eiropas komitejā

Pateicoties mūsu diplomātiskās pārstāvības Vašingtonā aktīvitātei, Latvija resp. Baltijas valstis uzņemtas Eiropas brīvības komitejā. Komitejā, kas par savu mērķi spraudusi Eiropas atbrīvošanu no diktātūrām, pārstāvētas visas Austrumu un Viduseiropas valstis, kas pakļautas komūnisma režīmam. Ar to beidzot panākta visu pretboļševistisko spēku koncentrācija ASV.

Ievērojot faktu, ka DP komisijas Vācijas izceļošanas centros sākušas aizturēt bij. aizsargus un policistus, neļaujot viņiem iecelot ASV, Latvijas sūtniecība Vašingtonā nodevusi ASV ārlietu ministrijai jaunu notu, norādot uz šādu netaisnu un nepamatotu rīcību. Tāpat sūtniecība iesniegusi notu, kurā lūgtas patvēruma tiesības 93 latviešu bēgļiem, kas ieradušies no Zviedrijas un pagaidām novietoti Elisa salā.

Vilkāns Anglijā apkrāpis visus paziņas

Par padomju afērista Vilkāna dēkām Zviedrijā jau tikām ziņojuši iepriekšējos numuros. Tagad Londonas avīze sniedz tuvākus datus par V. gaitām Anglijā. Kāds tautietis, kas ar Vilkānu Vācijā dzīvojis kopā Švarcenbekas nometnē, starp citu pastāsta:

Selbijā V. apstaigāja visus, kas kādreiz bija dzīvojuši Šv. nometnē, un, solot apgādāt dzīvokli, izkrāpa naudu. No draugiem dzirdēju, ka V. apbraukājis arī citus agrākos paziņus un no visiem aizņēmies naudu. Savā dzīves vietā Anglijā viņš atstājis parādus, ko nespējis samaksāt, bieži spēlējis kārtis un tam bijusi darīšana ar policiju. Lai darītu galu V. machinācijām, gribēju jau likt avīzē sludinājumu, lai ļaudis no viņa uzmanās, bet tad dabūju dzirdēt, ka viņš no Anglijas aizbraucis uz Zviedriju vai Franciju. Zīmīgā kārtā pēc laba laika apkrāptajiem paziņām sāka pienākt komūnistu propagandas literātūra. No tā secinu, ka V. vācis mūsu adreses un nodevis tās kādai komūnistu iestādei.

Ludvigsburgas arodapmācību centrs turpina darboties

IRO arodapmācību centrs Ludvigsburgā darbību, domājams, turpinās vismaz līdz 1. janvārim. Patlaban centrā noslēdzas kārtējie trīs mēnešu kursi un tiek reģistrēti audzēkņi nākamajiem, kas sāksies 2. okt. Joprojām centrā arodapmācības notiek 16 dažādās nozarēs, starp tām automēchanikā, būvniecībā, krāsošanā, elektrotechnikā, metināšanā, atslēdzniecībā, techn. zīmēšanā, aušanā utt. Mācības ir intensīvas un norit labi iekārtotās darbnīcās, piedzīvojušu instruktoru vadībā. Centrā pastāv skolēnu internāts un skolēni saņem 3 maltītes dienā. DP ar pilnu IRO aprūpi apmešanās, uzturs un apmācības par brīvu, bet pārējiem jāmaksā par uzturu 1,10 DM dienā. Pēdējam nolūkam var pieprasīt aizgādības pabalstu, kas parasti svārstās ap 40 DM mēnesī. Audzēkņi tiesīgi saņemt arī bezdarba pabalstu.

Mācības iestādi vada LU bij. rektors prof. V. Burkēvics un ieteic visiem interesentiem izmantot pēdējo iespēju bez maksas apgūt kādu arodu. Audzēkņiem uz jauno kursu jāpieteicas (14a) Ludwigsburg, Stuttgarterstr. 35, IRO Vocational Training Center. Starp audzēkņiem joprojām vairākumā latvieši.

ABN LATVIEŠU SEKTORS LIELBRITĀNIJĀ

Lielbritānijā sadarbībā ar citu tautu pārstāvjiem veidojas arī Antiboļševistiskā nāciju bloka (ABN) latviešu sektors. Edinburgas apspiesto nāciju kongresā, ko rīkoja ABN sadarbībā ar Skotu līgu Eiropas brīvībai, citu nāciju karogu starpā plīvoja arī Latvijas krāsas un latviešu pārstāvis Edg. Betmanis ziņoja par latviešu pretestību boļševiku okupācijai. Betmaņa ziņojums atzīmēts arī presē.

ABN latviešu sektors aicinājis tautiešus aktīvi piedalīties Nacionālās padomes vēlēšanās Lielbritānijā. No aktīviem ABN darbiniekiem LCPL vēlēšanās kandidē Edgars Betmanis un Ziedonis Šuriņš.

S. V.

Mūsu bij. karavīru liktenis Francijā

LATVIJAS SŪTŅA PARĪZĒ DR. O. GROSVALDA PASKAIDROJUMS

Sakarā ar Latvijas 30. augusta numurā kāda anonīma autora V. Z. ievietotu korespondenci no ASV par latviešu karagūstekņiem Francijā, sevišķi rakstā izteikto piezīmi — „ar to arī izskaidrojams, ka vairāki gūsta smagumu neizturēja un atgriezās dzimtenē, par ko pa daļai vainojama **mūsu valsts pārstāvju pasīvitāte** Francijā," Latvijas sūtnis Francijā Dr. O. Grosvalds mums paskaidro:

Tūlīt pēc kara resp. 1945. un 1946. g. dažādās Francijas gūstekņu nometnēs atradās diezgan liels skaits bij. latviešu karavīru. No zināmās puses tika laisti darbā visi līdzekļi, lai šos latviešus dabūtu savā varā. Latvijas pārstāvji — sūtnis un padomnieks atradās visai grūtos apstākļos. Viņiem nebija nekādu naudas līdzekļu, lai varētu apmeklēt provinces, kur atradās nometnes. Francija toreiz bija stiprā komūnistu ietekmē un arī valdībā bija komūnistu ministri. „Lielā sabiedrotā" militārām misijām bija liels iespaids un viņu rīcība bija ļoti agresīva. Stāvoklis top pavisam skaidrs, ja atgādinām, ka arī starp nometņu komendantiem atradās komūnisti.

Neskatoties uz visām grūtībām, Latvijas pārstāvība darīja visu, kas stāvēja viņas spēkos. Cik vien bija iespējams, sazinājās ar gūstekņiem, dažkārt pārvarot lielus šķēršļus. Ar Amerikas SK palīdzību gūstekņus apgādāja pārtikas saiņiem un ar dzīvu saraksti pūlējās pacelt viņu morālo stāju. Pārstāvība izgādāja māc. Romanam atļauju apmeklēt gūstekņus un sniegt tiem garīgu atbalstu. Šai ziņā daudz palīdzēja franču protestantu baznīca. Apmeklējot attiecīgo ministriju ierēdņus un iesniedzot notas, mūsu pārstāvji aizrādīja uz gūstekņu grūto stāvokli, aizstāvēja viņu tiesības un prasīja to atbrīvošanu. Kaut sākumā nācās atdurties uz amatpersonu vēsumu, kas izskaidrojams, ar nezināšanu un jau minēto „misiju" iespaidu, tomēr izdevās panākt gūstekņu stāvokļa uzlabošanu un beidzot arī viņu atsvabināšanu. Ja daži bij. karavīri labprātīgi izteikuši vēlēšanos repatriēties, tad tur nav vainojama sūtniecība.

Neskaitāmās no gūstekņiem saņemtās pateicības vēstules liecina pavisam ko citu, nekā V. Z. apgalvo savā rakstā. Runāt šinī gadījumā par pārstāvju pasīvitāti var tikai tāds cilvēks, kas vai nu patiesos apstākļus nemaz nepazīst, vai arī tīšām sagroza faktus.

Ļaudis dzimtenē apbrīno atsūtītos apavus

No Zviedrijas ziņo, ka katastrofāli samazinājies no Latvijas saņemamo vēstuļu skaits, pie kam rakstītāji tagad gandrīz vai vienīgi veci ļaudis. Tā šinīs dienās 65 g. v. latviešu māmuļa atrakstījusi atklātni, kurā pateicas par aizsūtīto kurpju pāri un drēbēm. „Visi mani apbrīnoja, kur es esmu ņēmusi tādus apavus," viņa raksta.

Novērots, ka sveštautieši arvien plašākā mērā ieņem latviešu dzīvokļus. Ļoti bieži latvieši ārzemēs savu bijušo dzīves vietu dzīvokļu un sētu jaunajos īpašniekos uzzīmē krievus, mongoļus un citus iebrucējus.

Polijā pēc kara palikušie latvieši pēdējā laikā gandrīz visi uzieti un aizvesti Krievijas virzienā. Sevišķi plašas tīrīšanas notikušas Gdiņas rajonā.

Inženieŗu un techniķu ievērībai

LIAA lūdz inženieŗus un techniķus, kas vēlētos izceļot uz Kanadu, iesniegt par sevi šādas ziņas: personālijas, kad un kādu augstskolu resp. technikumu beidzis, iegūtais grads un aroda nosaukums, prakse, ģimenes stāvoklis un adrese. Ziņas līdz 16. oktobrim jāiesūta prof. V. Burkēvicam, (14a) Ludwigsburg, Stuttgarterstr. 35.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI NEVARĒTU BIEŽĀK?

Ar interesi izlasīju Jūsu laikraksta 16. septembra numurā Edvīna E. rakstu Gribam ar savu laikrakstu tikties biežāk. Arī es esmu par šo jautājumu domājis diezgan daudz un ticu, ka Latviju varētu izdot 3—4 reizes nedēļā, ja vien redakcija to vēlētos. Taču manuprāt izšķirējam vajadzētu būt paša lasītāja viedoklim. To no Edvīna E. raksta nevarēju izlobīt, jo viņš min tikai dažu tautiešu viedokli vienā nometnē. Tāpēc es gribētu ieteikt laikraksta apgādam izdarīt savu lasītāju aptauju par šo jautājumu, ievietojot avīzē aptaujas kuponu, kuŗu tad lasītāji izpildītu un iesūtītu redakcijai.

Mana personīga vēlēšanās ir redzēt laikrakstu pēc iespējas biežāk, kas gan maksātu dārgāk, bet vairāk apmierinātu mūsu ilgas pēc latviska vārda un labas lasāmvielas.

G. Mansons, Bjūdā, Anglijā

ES LIECINU UN APSŪDZU

Pēc manām domām LCK informācijas nozares brošūra Es liecinu un apsūdzu (I testify and Warn) ir īsi, kodolīgi un labi sastādīta. Tā labi noder amerikāņiem, kas ir slinki lasīt garus aprakstus. Esmu to devis lasīt ap 100 amerikāņiem. Vairāki man pateikušies par to, ka nu viņiem esot skaidrība par latviešiem. Pirms tam mani draugi amerikāņi nevarēja saprast, kāpēc mēs neesot turējušies krieviem pretī, kāpēc esot braukuši projām no Latvijas un kāpēc neizsaucot no *Latvijas* šurp savus piederīgos, ja tur esot *tik slikti* dzīves apstākļi.

Lūdzu LCK informācijas nozari turpināt šo svētīgo darbu un neaizmirst atkal jaunas brošūras piesūtīt. Mēs gribam un varam kā ziedojumu aizsūtīt internacionālos pasta atbildes kuponus ārējās informācijas darba turpināšanai.

Jānis Dzelzītis, Memfisā, ASV

PATEICĪBA

Heilbronas tbc sanatorijas latviešu slimnieki izsaka vissirsnīgāko pateicību dziedātājai Fannijai Vīksnei par dziesmām, kā arī V. Krēsliņai par klavieŗu pavadījumu. Mīļš paldies arī Eslingenas dāmu komitejas priekšniecei Kalniņai un pārējām dāmām par garšīgajiem cepumiem un šokolādi. Esam priecīgi, ka ir vēl sirdis, kas mūs atceras.

Heilbronas tbc sanatorijas latviešu slimnieku kopa

KUŖŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(10. turpinājums)

„Mums taču būtu bijis kaut kas jāredz — vismaz man. Ar jums tas bija drusku citādāk. Jūs sēdējāt ar seju pretējā virzienā. Bet es? Es visu laiku lūkojos vidusejas virzienā. Es gribēju sacīt, es būtu..." viņa pēkšņi pārtrauca un pār viņas vaigiem izplūda spējš sārtums, jo viņa atcerējās, ka viņas acis pa lielākai daļai bija saistījušās pie kāda zilizaļa pulovera un ka viņas gars, būdams gluži nespējīgs pievērsties notikumiem ap viņu, nodarbojās gandrīz vienīgi ar šī cilvēka personību zilizaļā puloverī.

Normans Gāls pacēla acis. „Kādēļ viņa tā nosarkst?" — viņš iedomājās. „Ak, viņa ir burvīga... es viņu precēšu... Katrā ziņā. Bet tikai pamazām, soli pa solim. Pagaidām šī slepkavība man noder par iemeslu, lai biežāk satiktos... Bez tam, man šķiet, būtu patiesi labi kaut ko pasākt... Šī reportieŗa karikatūra un viņa nolādētā reklāma..."

„Džēna," viņš no jauna iesāka, „pārdomāsim šo gadījumu kopīgi, kas viņu nonāvēja? Izsekosim visus ļaudis pēc kārtas. Stjuarti?"

„Nē."

„Pēc manām domām arī nē. Dāma, kas sēdēja mums pretim?"

„Lēdija Horberija nepieder tām sievietēm, kas slepkavotu ļaudis. Un tā otra bija pārāk smalka, lai nonāvētu vecu francūzieti."

„Tad atliek tas mazais ūsainis. Bet tā kā zvērinātie nojauš viņā melno avi, tad patiesībā viņam vajadzētu būt gluži baltam. Ārsts? Bet arī tas liekas neiespējami."

„Ja viņš būtu gribējis kādu nogādāt pie malas, viņš būtu pielietojis kādu neatklājamu līdzekli, un nevienam nekad tas neienāktu prātā."

„J-j-j-ā...," Normans domīgi piebilda, „šīs neatklājamās indes bez garšas un smaržas ir gan ļoti noderīgas tādai vajadzībai, taču es drusku šaubos, vai tādas vispār eksistē. Kā jūs domājiet par to mazo vīriņu, kas galu galā izrādījās par pūšamā stobriņa īpašnieku?"

„Viņš ir aizdomīgs. No otras puses — viņš ir itin tīkams puisis, un tā kā viņš neviena nepamudināts atzinās, ka viņam šāds daikts pieder, tad tas aizdomas izgaisina."

„Un Džemsons... nē, kā taču viņu sauca? Ah tā... Džēmss Raiders!"

„Jā, viņš tas varētu būt."

„Un abi franči?"

„Tas patiesi ir visiespējamākais. Viņi ir bijuši vistālākos zemes stūros, un viņiem var būt savi iemesli, par kuŗiem nevienam nav nekādas jēgas. Jaunākais no viņiem, kā man šķiet, turklāt izskatījās visai nelaimīgs un nomākts."

„Ja jūs būtu kādu nogalinājusi, jūs arī izskatītos nomākta."

Jaunā meitene nedzirdēja šo teikumu. „Bet viņi man šķiet simpatiski, īpaši tas vecais kungs, un tādēļ es vēlos un arī ceru, ka viņi ir nevainīgi."

„Kā liekas — mēs ar saviem minējumiem nekur tālu vis netiekam."

Džēna Greija sāka lēni vilkt cimdus rokās un, aizpogādama kreisās rokas cimdu, piezīmēja:

„Kā gan lai mēs tiekam tālāk, ja mēs nezinām itin neko par šo veco nonāvēto sievieti? Ne mēs zinām, kas bija viņas ienaidnieki, ne to, kas mantojis viņas naudu, ne vispār kaut ko."

„Tad jūs mūsu minējumus uzskatiet par nekur nederīgiem?"

„Vai tad tā nav?"

„Ne gluži." Gāls kādu brīdi vilcinājās un tad turpināja ar zināmu grūtsirdību balsī: „Man ir tāda sajūta, ka tas būtu lietderīgi, ja..."

Viņa pavadone jautādama uzlūkoja viņu.

„Slepkavība neskaŗ vienīgi pašu upuri un vainīgo," paskaidroja zobārsts. „Tā skaŗ arī nevainīgos. Jūs un es esam nevainīgi, taču mūs ir skārusi nozieguma ēna. Un mēs nezinām, kādas sekas šai ēnai būs mūsu dzīvē."

„Klusu," izsaucās Džēna un par spīti savam veselā cilvēka saprātam spēji nodrebēja. „Jūs padarāt mani bailīgu."

„Es pats esmu drusku nobijies," atbildēja Normans Gāls.

VI.

Herkuls Puāro uzmeklēja savu draugu inspektoru Džapsu, kas viņu apsveica ar dimdošiem smiekliem.

„Hallo, jūs, nelaimes putns! Daudz netrūka, ka jūs būtu tikuši iespundēti policijas cellē!"

„Bīstos, ka šāds starpgadījums būtu nodarījis man ievērojamus zaudējumus darbā," mazais beļģis atbildēja nopietni.

„Jā, jā, pa laikam detektīvi izrādās par smagiem noziedzniekiem — romānos, protams."

Džapss pamāja uz kādu tumšmatainu vīru, kuŗa sejā bija lasāmas vieglas skumjas: „Vai drīkstu jūs iepazīstināt ar Furnjē kungu no franču drošības policijas? Viņš ieradies šeit, lai kopīgi ar mums noskaidrotu šo gadījumu."

„Šķiet, man jau pirms vairākiem gadiem ir bijis tas prieks tikties ar jums, Puāro kungs," sacīja francis, pārmīdams rokas spiedienu ar mazo beļģi. „Bez tam Žiro kungs man pieminēja jūs." Tikko manāms smaids rotaļājās viņa lūpās, un Puaro — kas gluži labi varēja iedomāties, kādā nozīmē viņu bija minējis Žiro, ko viņš pats ironiski dēvēja par cilvēcīgo medību suni — savukārt atbildēi atļāvās mazu, diskrētu smaidu.

„Jūs un inspektors Džapss sagādātu man prieku, ja jūs šovakar būtu mani viesi," viņš piezīmēja ar uzsvaru. „Esmu jau Tibo kungu ielūdzis. Protams — ja jums un manam draugam Džapsam nav nekas ko iebilst pret manu līdzdarbošanos."

Džapss sirsnīgi uzsita viņam pa plecu: „Gluži otrādi, jums jājūtas kā gailim grozā."

„Mēs uzlūkosim to kā lielu godu," francis oficiāli apliecināja.

„Kā jau es kādai burvīgai jaunai dāmai sacīju — es degu aiz nepacietības atbrīvoties no aizdomām par mani."

Inspektors Džapss no jauna iesmējās: „Zvērinātajiem jūs nepavisam nepatikāt! Herkulu Puaro kungu tura aizdomās par slepkavību — tas ir lieliskākais joks, ko es kopš ilga laika esmu dzirdējis!"

Lieliskā cienasta laikā, ar ko mazais beļģis iepriecināja savus draugus, it kā sekojot kādai klusu ciešot pieņemtai norunai neviens nepieminēja noziegumu.

„Tātad tomēr Anglijā ir iespējams labi paēst," slavēdams murmināja Furnjē un visai smalkjūtīgā veidā darbojās ar zobu bakstāmo. „Lieliskas vakariņas," apliecināja arī Tibo.

„Drusku franču gaumē, taču nolādēti garšīgas," tāds bija inspektora Džapsa spriedums.

„Ēdienam vienmēr jābūt tādam, kas patīkams kunģim," paskaidroja mājas tēvs. „Tas nedrīkst viņu tā apgrūtināt, ka tiktu traucēta domāšana."

„Es nevarētu apgalvot, ka mans kunģis būtu man sagādājis grūtības," smējās Skotlend Jarda ierēdnis. „Taču atstāsim tagad kunģi pie malas un pievērsīsimies lietai. Cik man zināms, tad Tibo kungam vēl šovakar ir kāda noruna, tā kā būtu ieteicami iepriekš ar viņu apspriest svarīgākos punktus."

„Protams, mani kungi, es katrā laikā esmu gatavs sniegt paskaidrojumus, jo tagad varu runāt daudz brīvāk, nekā zvērināto priekšā, pret kuŗiem man inspektors Džapss, — pirms tiesas sēdes apspriežoties ar viņu, — ieteica ievērot atturību: tikai kailos, nepieciešamos faktus, citu neko."

„Pareizi," apliecināja inspektors. „Pulveri nevajag pārāk agri izšaut. Bet tagad, lūdzu, pastāstiet mums ko tuvāk par šo madam Žizele."

(Turpinājums sekos)

Aita grib izputināt saimnieku

RUDENĪGS PAVASARIS MELBURNĀ

Vēstule redakcijai no Austrālijas

Austrālijā ir pavasris.

Pēc kalendāra tas sākās 1. septembrī, kas iekrita piektdienā un Melburnā bija tik neganti vēss, ka šķita pienācis īsts Latvijas rudens. Īsi pēc brokastīm uzspīdēja saule, tad atkal mākoņi aizsviedās pār debesīm un neatsedza tās līdz pat vakaram. Austrālieši staigāja, ierāvuši galvas mēteļu apkaklēs, bet sestdienas rītā laikraksti ziņoja, ka pavasara pirmā diena bijusi aukstākā kopš gadiem. Futbola laukumos sporta draugi drebinājās, pusfināla spēles skatīdami, bet zirgu skriešanās sacīkstēs Kofildā dāmas bija saradušās biezos mēteļos. Vienīgi strazdi tālruņa stabos svilpoja jautri un nebēdīgi, un pirmajos ziedos bija saplaukušas rozes ģimeņu mājiņu priekšā visās Melburnas priekšpilsētās no Tūreka līdz Bomarī un no Altonas līdz Heidelbergai.

*

Veikalniekiem pavasaris ir tad, kad tas visizdevīgāk. Laikam tādēļ Melburnas skatlogi mainīja izskatu nevis pēc pavasara vējiem un temperātūras, bet kalendāra. Kā uz burvja mājiena parādījās raibi dāmu peldkostīmi, vasaras kleitas un dažādas kurpes, un kā no pilnības raga logi bija piebērti vīriešu neilona zeķēm, Kalifornijas virskrekliem un visādiem sīkumiem, kas derīgi atvaļinājuma laikā.

Neviens tos lāgā neievēroja. Nepārspīlēšu, teikdams, ka pirmajās pavasara dienās visu prātus bija aizņēmušas ziņas no Sidnejas par pasakainajām cenām, kādas sasolītas par vilnu. Jau pirmajā izsoles dienā angļu un Eiropas uzpircēji deva 15 šiliņus par mārciņu vilnas. Austrāliešu aitu audzētāji divās dienās par 23.000 vilnas ķīpām saņēma turpat 3 miljonus mārciņu. Amerikāņi tad vēl nesolīja, un arī Staļina puiši nerādījās, lai gan bija likuši manīt, ka pārsitīs visus.

Pirms pāris gadiem šīs ziņas būtu iepriecinājušas katru austrālieti. Tagad tās nevien nepatīkami pārsteidza caurmēra pilsoni, bet vēl vairāk valdību Kanbērā. Par vilnu sasolītā summa draud ar augstākām cenām citiem ražojumiem un pat ar varbūtēju inflāciju, no kuras Austrālija tā baidās. Nevar noliegt, ka šodien mārciņa ir labu nieku mazvērtīgāka nekā bija 1949. g. decembrī.

Melburnieši, šīs ziņas uzņēma pārāk nopietni, devās triecienā uz veikaliem, un pirka vilnas uzvalkus, kleitas, drānas un dziju, dziju, dziju, jo austrālietes ir tādas pat adītājas kā vācietes. Valdība aicināja saglabāt mieru, — tās esot tikai baumas, ka atjaunošot apģērbu sadali un vilnas drānu cenas strauji celšoties. Tagad tas viss jau garām. Izrādās, ka Melburnas veikaliem krājumi trim mēnešiem, un tos tik viegli nevar izpirkt. Šķiet droši, ka šo trīs mēnešu laikā vilnas ražojumi nekļūs dārgāki. Arī valdība meklē zelta vidusceļu, lai visuvarenā Austrālijas aita nepadarītu nabagu pašu austrālieti: grib noteikt cietu cenu vilnai vietējā tirgū vai arī radīt īpašus fondus un daļu aitu audzētāju ienākumu noblokēt.

*

Līdz ar pavasari pēc ilgām un garām runām praksē iedzīvināts brīvo medikamentu plāns. Katrs Austrālijas iedzīvotājs var saņemt pret ārsta recepti par brīvu dzīvību glābējas un pret slimībām sargātājas zāles. Tādas pavisam paredzētas 135. Paziņojumā teikts, ka līdz ko atradīs jaunus līdzekļus, tos nekavējoties pievienos minētajiem.

*

Pavasaris nav varējis iepriecināt nopietnās ziņas no Korejas kauju laukiem. Tādēļ ministru prezidents Menzijs, pēc sava pasaules ceļojuma tagad krietni iejuties mājas apstākļos, ar drošu roku ķeras pie Austrālijas saimniecības pielāgošanas kara apstākļiem. Pēc brīdinājuma, ka ienaidnieka zemūdenes noteikti pārgriezīs kuģu ceļus arī Klusā okeana dienvidos, valdība pavēlējusi radīt krājumus, pārslēgt atsevišķas fabrikas uz kara rūpniecību un gādāt, lai būvē esošie iznīcinātāji visātrākā laikā tiktu ūdenī. Jūtams, ka Menzija valdība skaidri izpratusi, kādi vēji arvien stiprāk sāk pūst pasaules kuģa burās.

No Kvīnslendas dienvidrietumiem tai pašā laikā ziņo, ka divas dienas tur gaisā lidinājies milzīgs zirnekļu tīklam līdzīgs plīvuris, kas tagad nosēdies uz apelsīnu dārziem pie Čārlvilles. Ērgļu Farmas lidlauka meteorologi pārliecināti, ka lipīgā substance atpūsta no Vūmeras raķešu izmēģinājumu laukiem. Otrs izskaidrojums: šie tīkli ir eksperiments, kā kara laikā paralizēt ienaidnieka radara sistēmu. Tikai pavisam klusas balsis ieminas, ka būs atradušies tik milzīgi zirnekļi, kas var noaust šādus tīklus.

*

Tāda ir Austrālija piecdesmitā gada pavasarī un vide, kādā dzīvo tūkstošiem latviešu. Tie strādā neatlaidīgi. Pavasaris dod jaunu rosmi. Kuriem vēl līgums, tie gaida tā beigas. Citi savkārt ceļ mājas. Tikai sarunas vienmēr novirzās uz mājām aiz tālajām jūrām. Un tad atskan viens un tas pats teikums:

„Latvijā ir rudens."

Melburnā, septembrī.

Elm. Aide

Dievam, tautai un tēvzemei

Latviešu baptistu apvienība ASV

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Septembra sākumā Bukskauntijas latviešu bapt. baznīcā notika ASV Latviešu baptistu draudžu delegātu konference. Piedalījās 50 delegāti un 110 viesu, kas reprezentēja visas latviešu baptistu draudzes, korus, jaunatni, māsu pulciņus un svētdienas skolas. Kā goda delegāts konferencē piedalījās Vispasaules baptistu savienības ģenerālsekretārs Dr. Luiss, kas sirsnīgos vārdos apsveica konferences dalībniekus. Prezidijā ievēlēja mācītājus A. Meteri, A. Eglīti un V. Freimani.

Sanāksme nolēma dibināt Latviešu baptistu apvienību brālības uzturēšanai, kā arī reliģiskas dzīves izkopšanai draudžu un locekļu starpā. Apvienības padomē ievēlēja mācītājus: F. Cukuru, R. Vītolu, A. Meteri, A. Eglīti, V. Landmani, P. Odiņu, A. Teikmani, bet revīzijas komisijā — V. Freimani, A. Blūmīti un inž. J. Aļļi.

Apvienība rūpēsies arī par materiālo palīdzību tiem latviešu baptistiem un viņu draugiem, kas dažādu iemeslu dēļ joprojām aizkavēti Vācijā, reizē darot visu iespējamo, lai viņu nākotne rastu iespējami cilvēcīgāku atrisinājumu. Tāpat nolēma lūgt Vispasaules baptistu savienību sekmēt cīņu par latviešu bij. karavīru un aizsargu ielaišanu ASV. Domājot par savu tautu un tēvzemi, Apvienība pulcinās ikvienu latviešu baptistu kopējā cīnītāju saimē, mudinot tos kalpot pirmā kārtā Dievam, tad tautai un tēvzemei. Garīgajā laukā apvienība attīstīs misiones darbu sevišķi to latviešu vidū, kam grūtības ar valodu, lai tos paturētu pie baznīcas arī jaunās dzīves sākuma laikos.

Konferences dienā īpašā sanāksmē pulcējās arī ASV latviešu baptistu mācītāji. Tie nodibināja Mācītāju brālību, kuras vadībā ievēlēja mācītājus: A. Meteri, F. Cukuru, E. Spiguli, A. Eglīti un R. Vītolu, bet revīzijas komisijā — V. Freimani un A. Blūmīti.

Visās sanāksmēs valdīja brālības gars un griba nepagurt, bet izturēt.

ASV, septembrī.

V. Freimanis

Drošības dēļ novāc visus

KANADAS DZELZCEĻSABIEDRĪBAS ZALAMĀNISKAIS ATRISINĀJUMS

Vēl 1948. g. septembrī Montreālā, Vindzoras stacijā karājās visu valstu karogi, ieskaitot arī Pad. savienības. Tanī laikā stacijā apstājās emigrantu transports, un starptautiskās YMCAs priekšnieks apsveica jaunatbraucējus, attēlojot Kanadā pastāvošo brīvību un izsakot prieku par Baltijas tautu imigrantu ierašanos. Uz to kāds latviešu sabiedrisks darbinieks jautāja, kādēļ še nav neviena no Baltijas valstu karogiem. Pārsteigtais YMCAs pārstāvis apsolījās gādāt, lai šo trūkumu turpmāk novērstu. Bet 3 mēnešus vēlāk, tam pašam latvietim braucot caur Vindzoras staciju, nācās konstatēt, ka tur vairs nav neviena karoga — un nav pat līdz šim laikam. Acīmredzot, ierosinājums virzīts tālāk, bet tā kā dzelzceļsabiedrība ir privāta, tā nav vēlējusies ielaisties politiskos sarežģījumos un atradusi īsti zalamānisku atrisinājumu — novācot visus karogus.

Speciālistu ceļš uz Beļģijas Kongo

Mūsu tautietis Dr. med. vet. Janovskis, kas izceļojis un strādā Ruandā-Urundi, saņēmis vairākas vēstules ar lūgumiem sniegt informāciju par izceļošanas un darba iespējām Beļģijas Kongo un pat darba līgumu sagādāšanu. Nespēdams atbildēt visiem personīgi, Dr. med. vet. Janovskis lūdz informēt interesantus ar mūsu laikraksta starpniecību.

Minētajā beļģu kolonijā darba iespējas speciālistiem ir — sevišķi veterinārārstiem. Tāpat zināmas vakances ir arī ārstiem, zobārstiem, bakteriologiem uc. speciālistiem. Reflektantiem jāuzņem kontakts ar Beļģijas koloniju ministriju Briselē, kas tos informēs par konkrētām darba iespējām. Pozitīvā gadījumā jārēķinās ar 4 mēnešu ilgu tropisko slimību kursu Karaļa Leopolda institūtā Antverpenē. Šādi kursi notiek 2 reizes gadā; viens no novembra līdz februārim, otrs — vasarā. Darba līgumu sagādāšanu uz vietas apgrūtina tas, ka, personīgi nepazīstot kandidātu, darba devēji ir atturīgi, jo tiem jāiemaksā 75.000 franku liela drošības nauda.

Anglijas latvieši vēlē

Vēstule Latvijai no Londonas

Uz Latviešu nacionālās padomes vēlēšanām Lielbritānijā nopietni gatavojušies kā organizētāji, tā vēlētāji. Sākumā dzirdētās bažas, ka vēlēšanas nebūs populāras, un ļaudis paliks pasīvi, nav attaisnojušās. LNPL vēlēšanu rīcības komitejas sekretārs Ž. Bukovskis smaidīdams rāda mazu sainīti ar vēlēšanu sarakstiem, kas atlikušies no 10.000 lielā eksemplāru skaita. Tas liecina, ka jau reģistrējušies ap 10.000 vēlētāju, pie kam šis skaits vēl palielināsies, jo, kā jau parasts, pēdējās dienās atgūstas daudzi, kas līdz tam kavējušies.

Parastās priekšvēlēšanas kņadas vietā šoreiz valda priekšzīmīgs miers. Atstājot pie malas jautājumus par to, kā labāk vai sliktāk — partiju sistēmas šais vēlēšanās nav; ir tikai vispārējs saraksts ar 52 kandidātiem, no kuriem vēlētājs var izraudzīties 25, pievelkot viņu vārdiem krustu. Rīcības komiteja tātad izšķīrusies par pozitīvo balsu nodošanu un nevis par nevēlamo svītrošanu, kā tas bija mūsu Saeimas vēlēšanās. Atšķirībā no Zviedrijas nacionālā fonda un Beļģijas nacionālās padomes vēlēšanām, kas notika vai nu pēc partiju vai arī reģionālā principa, Anglijas vēlēšanu rīkotāji gājuši paši savu ceļu.

Vēlēšanas notiek 30. sept. un 1. oktobrī. 93 vēlēšanu apakškomitejām 2. okt. jānosūta Londonas centrālai vēlēšanu komitejai (44, Hans Place, S. W. 1) visi vēlēšanu materiāli, jo skaitīšana sāksies 2. okt. pl. 11. Tā būs publiska un norites vēlēšanu organizācijas komitejas priekšsēža prāv. E. Berga vadībā. Skaitīšana ilgs apm. nedēļu. Pārlaižot skatienu kandidātu sarakstiem, redzam, ka viskuplāk pārstāvēti karavīri: 3 pulkveži, 2 pulkvežleitnanti un 11 zemākās pakāpēs. Tiem seko juristi, kuru skaits ir 6, tad — 3 mācītāji, pa 2 inženieriem, tautsaimniekiem, mežkopjiem un māksliniekiem, pa 1 architektam, zinātniekam, ārstam un zobārstam. Kandidātos ir arī vairāki valsts ierēdņi, saimnieciskie un sabiedriskie darbinieki.

Londona, septembrī.

V. Sk.

Runāsim par mīlestību

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Esmu daudz lasījusi par plaisu, kas šķir vecos Amerikas latviešus no jaunajiem. Tāpēc arī man gribas pastāstīt savus iespaidus par vecajiem.

Pirmie latvieši resp. pirmā latviete, ko šai pasaules malā satiku, bija Alentaunā, sava namiņa īpašniece, kurai tieši tai dienā, kad tur ierados, bija astoņdesmit gadu dzimšanas diena un piecdesmit gadu jubileja, kopš viņa dzīvo Amerikā.

Tikko biju pārkāpusi nama slieksni, viņa mani sirsnīgi noskūpstīja, teikdama: „Es priecājos par katru latvieti, kas ienāk manā namā, jo visi tie man ir tuvi kā radinieki vai pašas bērni."

Drīz vien uzzināju, ka viņa parakstījusi galvojumu vairāk desmitiem latviešu DP, gan radiem, gan neradiem. DP komisija Vašingtonā jau sākusi interesēties — kas viņai par uzņēmumiem un apartamentiem, ka tā var apsolīt darbu un pajumti vairāk desmitiem ģimeņu...

Vecā latviešu māmuļa smaidīdama pastāsta, ka visas izsauktās ģimenes tiešām no ostas taisnā ceļā ieradušās viņas dzīvoklī, kur tās bauda īstu latviešu viesmīlību un uzturas, kamēr sameklē darbu un dzīvokli.

Nu jau vesels gads, kopš viņai palīgā ieradies no Vācijas DP nometnes atsauktais brāļadēls, tā kundze un meita, kas viesmīlībā sacenšas ar sirmo krustmāti.

Savu mūža draugu, arī latvieti, māmuļa aprakusi tepat Alentaunas kapos pirms pieci gadiem. Kopš tā laika viņa bijusi tuvākā apkārtnē vienīgā latviete. Bet latviešu valodu viņa nav paguvusi aizmirst. Kaut gan sarunā šad tad iekrīt pa angļu vārdiņam, bet es nedomāju, ka to būtu vairāk kā jaunatbraucēja konversācijā.

Viņas gars ir možāks nekā dažam labam jaunietim. Katru dienu tā cītīgi pārlasa avīzes, sevišķi interesēdamās par politiku.

Mana sirmā (gan atklāti sakot, ne tik sirma kā es) draudzene pratusi ieklausīties un ieskatīties vēstures soļošanā, un pašreizējo iekārtu Latvijā prot pareizi novērtēt. Viņa runā par komūnistiem un komūnismu tā, it kā pati savām acīm būtu skatījusi un uz savas ādas pārdzīvojusi visus viņu briesmu darbus.

„Bet viņi nav muļķi," saka mana vecā draudzene, „viņi izplata savus propagandas izdevumus neiedomājamos vairumos. Un tajos dzīve Padomijā notēlota kā paradīzē. Tāpat mūsu mājās, kad vīrs vēl bija dzīvs, un sanāca draugi, cik dažu labu reizi neesam no sirds par šīm lietām strīdījušies. Mans Žanis vienmēr teica: tas izklausās par daudz skaisti, lai būtu patiesi! Bet bija ļaudis, kas noticēja, un varbūt tic vēl tagad. Kaut gan nu arī mācītājs ik svētdienas no kanceles stāsta, ka komūnistu nelietības neviens pasaulē nav pārspējis."

Vēl dažus gadus atpakaļ viņa sarakstījusies ar savu māsas meitu Rīgā. Latvijas brīvības laikos tā strādājusi par skolotāju, bet tad atrakstījusi, ka jaunajā iekārtā tīrot ielas Rīgā. Nu jau vairāk gadu, kopš vairs neesot saņēmusi vēstules.

„Vai nu nobeigta, vai Sibirijā," māmuļa nopūsdamās saka.

Visus piecdesmit gadus viņa nav ne reizi apciemojusi Latviju.

„Nebraucu apzinādamās, ka īsajam un lielajam tikšanās priekam sekos smagas šķiršanās sāpes, bet Amerikā ir manas mājas, un te būs arī mans kaps," viņa klusi nosaka.

„Kāpēc atbraucāt šurp?"

Brālis un māsa jau bija te. Tie mani atvilināja. Kamēr māte bija dzīva, netiku. Māte teica: kamēr manas acis vaļā, tu nebrauksi, kad tās būšu aizvērusi, vari braukt vēl pirms manām bērēm. Tā arī izdarīju, gan atbraukdama ne pirms, bet tūliņ pēc bērēm."

Savas gaitas sākusi kā mājkalpotāja Ņujorkā. Tur arī kādā latviešu dievkalpojumā iepazinusies ar savu nākamo vīru un pēc apprecēšanās pārcēlusies šurp.

Vēl viņa man stāsta raibu raibos stāstus par savām kalpones gaitām. Un man jāatzīst, ka nedz kalpones, nedz kundzes savas pamatīpašības nav mainījušas kopš piecdesmit gadiem. Viņā klausoties, es bieži redzu pati sevi tais pašās situācijās un izdarībās.

Beidzot jāsaka, ka viņa vēl tagad strādā kādā viesnīcā, veicot vieglākus darbus. Viņa tekoši runā latviski, angliski, vāciski un krieviski.

Jau vakars iekritis logos, un ielās kaleidoskopiski virmo amerikāniskās pilsētas reklāmu uguņi, kad atvados no viesmīlīgās veco un jauno latviešu mājas. „Tā nu mēs te runājām un runājām dažas stundas, bet viena lieta palika neizrunāta," saka mana vecā draudzene, kad jau stāvu durvīs, „mēs neizrunājām par mīlestību." — „Labi," es apstiprinu, „nākošā reizē mēs runāsim par mīlestību."

Un ielu uguņis mani ieņem kā krāsaini dekorēta karnevāla zāle.

Betlemē, septembrī.

Rūta Skujiņa

Senču pūra dārgumi, kurus apbrīno simti tūkstošu

Latvisko rotaslietu vitrīna Kanadas nacionālajā izstādē, Torontā.
A. Rozes uzņēmums.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Ar Luterāņu padomes atbalstu Botišamas (Anglijā) poļu vidusskolā sagādātas telpas pirmai latviešu bērnu vasaras atpūtas nometnei. Tajā piedalījās 16 bērni, kuru uzturēšanu sedza sūtņa K. Zariņa, DVF, Londonas latviešu draudžu un A. Childa kundzes ziedojumi. Nometni apmeklēja Luterāņu padomes loceklis māc. Ostergrens, prāv. E. Bergs un māc. E. Dzenītis. Nometnes noslēgumā rīkotajā koncertā latviešu bērni uzstājās ar tautiskajām rotaļām.

Bostonas ostā no Zviedrijas ieradies bēgļu motorkuģis „Masen" ar 93 latviešiem, dažiem igauņiem un poļiem. Tā kā nevienam nav ieceļošanas vīzas, tie pagaidām internēti, lielāku grupu pārvedot uz Ellis salu, bet otru atstājot uz kuģa. „Masen" pāri okeānam vadījis latviešu kapteinis J. Skalbe. Atbraucēju vidū ir prof. K. Čakstes atraitne Anastasija ar divi bērniem, inž. A. Lidums, zobārste T. Diknere, aktieris A. Tipāns, vairāki jūrnieki un zvejnieki. Visi atbraucēji iesnieguši lūgumus dot viņiem patvēruma tiesības.

San Antonio latvieši, Teksasas štatā, sanāksmē nolēmuši ar kārtējiem ziedojumiem atbalstīt tautiešus Vācijā. Šai darbā nedalīta uzticība izteikta DV organizācijai.

Augusta beigās Memfisas televīzijas raidītājs sniedza 20 min. ilgu latviešu programmu. Koncertēja M. Jēkabsone (klavieres) un E. Kupčs (tenors). Mācītājs P. Ķirsons atbildēja uz jautājumiem par Latviju un komūnistu rīcību tajā. Radio reportieris iztaujāšanu beidza vārdiem: „Noklausoties teikto, atceros, ka tie bija mūsu sabiedrotie. Mēs ceram, ka tāda kļūda vairs neatkārtosies." Ir izredzes, ka Memfisas raidītājs iekārtos regulārus latviešu raidījumus.

Čikagā rosīgi darbojas Staburaga latviešu skautu vienība. Vasaras posmu noslēdzot, notika nedēļas nogales nometne ar 32 dalībniekiem. Vienībā darbojas mazskautu un skautu pulciņi un roveru dzimta. Ir arī guntiņu pulciņš, tāpat paredzēti gaidu un lielgaidu pulciņi.

4. septembrī Norfolkā (Virdžīnijas štatā) ar sirdstrieku miris tvaikoņa Elly kapteinis Jānis Ģibietis. Nelaiķis ieceļojis ASV ap 1905. g. un ieguvis Amerikas pavalstniecību. Viņu apbedīja vietējā kapsētā.

Bostonā kopš 1941. g. ar panākumiem darbojas Baltiešu-amerikāņu apvienība, kas popularizē igauņu, latviešu un lietuviešu sadarbību un iestājas par Baltijas valstu neatkarības atgūšanu. Apvienības prezidents ir igaunis R. Kalka.

Nesen notikušajās vēlēšanās Brazilijas latviešu akadēmiskās kopas valdē ievēlēti: zobārsts A. Šverns, inž. mēch. G. Novickis, inž. chem. V. Bārs, stud. chem. Jēk. Laipnieks un stud. mūz. Ruta Krūze.

Mičigānā, Kalamazū, kur mājo jau 600 latviešu, nodibināta latviešu svētdienas skola, kurā bez ticības mācības bērniem māca arī latviešu valodu, Latvijas vēsturi un ģeografiju un dziedāšanu. Paredzēts mācīt arī tautiskās rotaļas un dejas.

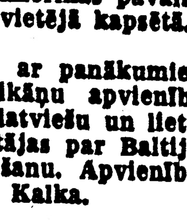

Melburnas latviešu ev. lut. draudzei pievienojušies 40 Balaretas luterāņi. Par viņu garīgo aprūpi gādās māc. Buģis, reizi mēnesī noturot dievkalpojumu.

Arī Sidnejā latviešu skautu un gaidu vienības sākušas darbību. Sanāksmes notiek divi reizes mēnesī. Nodarbībām seko svētdienas skola.

Melburnas latviešu biedrības kārtējā sanāksmē valdes priekšsēdis K. Misiņš nācis ar ierosinājumu — sākt biedrības nama iegūšanas darbu. Jau pirmajā vakarā tautieši parakstījās par 200 mārciņām šī mērķa reālizēšanai.

Pēc klusa darba atklātībā stājies Daugavas Vanagu Pertas nodaļas jaunais dubultkvartets A. Kalniņa vadībā. Pirmais koncerts bija pulcinājis pilnu zāli klausītāju, no kuriem daži bija mērojuši pat 100 km tālumu.

Stāsts par koktēlnieku Pankoku

DAŽI EPIZODI NO FORALBERGAS LATVIEŠU DZĪVES

Austrijas franču joslas resp. Foralbergas latviešu pārstāvis A. Plūme sastādījis pārskatu par sava novada latviešu dzīvi trimdā, dodot tam nosaukumu Piecus gadus veco bēgļu sarakstu šķirstot... Pārskats aptver 45 lapas un tanī starp citu rakstīts:

Uz vienkārša kaŗa laika papīra rakstītais un izdzeltējušais Foralbergas latviešu bēgļu saraksts aptver ap 560 cilvēkus. Tagad lielākās daļas no tiem nav vairs šeit. Uz mūžīgā miera mājokļiem aizceļojis Dr. Pauls Kalniņš, bij. nodokļu dep. dir. Francis Ķempelis, tirgotājs Mintauts Jurjāns, zobārste Austra Gulbe, LNP loc. B. Krūka, inž. Vl. Dencs, Milda Pilskalna, Henrichs Riters, Jūlijs Taube uc. Līdz ko radās iespēja, tautieši no šejienes pārcēlās uz Vāciju un apmetās Eslingenas latviešu kolonijā. Tas notika 1945. g. rudenī, kad Grūbera omnibusi no Foralbergas uz Eslingenu vai citām vietām aizveda ap 300 cilvēku. Palika vēl kādi 200, no kuŗiem tagad kopā ar lietuviešiem un igauņiem esam vairs tikai 140. Franču pārvalde nešķiro tautību no pavalstniecības un par latviešiem resp. Latvijas pilsoņiem uzskata visus, kas tādi bijuši 1939. g. 1. septembrī. Tādu patlaban esam 56, kaut arī LCP sarakstos ir tikai 21. Pārējie ir ts. repatrianti.

Franču aizsardzībā Foralbergā visus šos trimdas gadus esam jutušies kā brīvi pilsoņi. Neesam piespiedu kārtā nometnēs, dzenāti un pārvietoti no viena kakta otrā, apgrūtināti ar liekiem skrīningiem un iztaujāšanu. Ir tiesa, materiāli esam bijuši visgrūtāk situēti, salīdzinot ar Vāciju un citām joslām, bet mums licies, ka mūsu brīvība, mierīgā un privātā dzīve nozīmējusi daudz vairāk nekā lieka konservu vai piena pulvera bundža. Vienīgais izņēmums grūtajos apstākļos bija 1945. g. vasarā, kad kādus mēnešus valdīja romantiskais SK paciņu laiks. Tās toreiz Bregencā tautiešiem dalīja LSK pārstāvis Vilis Švūksts, un viņa mājas dārzā, tuvu pie stacijas, latvieši pulcējās no agra rīta līdz vēlam vakaram. Te radās arī šis saraksts un pirmais biļetēns, kas tautiešus apgādāja ar aktuālām radio ziņām.

Paciņas lika pamatu iekšējai un ārējai tirdzniecībai, un tā dažs labs varēja tikt pie iedragātās veselības salabošanas, jauniem zobiem, uzvalka utt. Diemžēl, šī romantika pārāk agri beidzās, un iestājās pieticīgais austriešu kartīšu laiks. Ilgi griezām pārtikas kuponus, un tikai nupat, pirms dažām nedēļām, kartītes likvidētas un viss dabūjams brīvā tirgū. Bet reizē ar to dārgāks kļuvis šiliņš, jo algas nav lielas. Ārzemniekus pieņem tikai par izpalīgiem un pie tam vienīgi fiziskā darbā. Naudas pirktspējas lai norāda šāds salīdzinājums: ja kvalificēts strādnieks Šveicē par savu mēneša algu var iegādāties 15 pāŗu apavu un Vācijā 8—10, tad Austrijā tikai 3—4 pāŗus.

Foralbergā palikušas tikai divas bēgļu nometnes: viena austriešu pārvaldē, bet otra IRO, jo tur dzīvo tie, kas dokumentējušies izceļošanai. No latviešiem gan tikai viens ir nometnes iemītnieks. Pārējie dzīvo privāti un, izkaisīti dažādos novada stūŗos, strādā fabrikās, ciemos un citur, bet vecie un slimie saņem pabalstu. SK bij. telpās tagad austriešu tirgotājs un frizieris, bet IRO bij. birojā Bregencā lepna kafejnīca. Vecajās barakās palikusi vienīgi Service Social, tagad ungāru vadībā, ar vienu pārstāvi baltiešiem.

Šajos piecos gados radikāli mainījusies arī pati novada seja. Austrieši strauji būvējas, un bezdarba šeit praktiski nav. Kur agrāk redzēja bēgļus, tur tagad priecājas, atpūšas un dzīvo tūristi no visām pasaules malām. Lai tos vairāk pievilktu, nemitīgā secībā notiek dažādi svētki un sarīkojumi. Naudīgajam tūristam tagad veŗas visas durvis, arī tās, kas savā laikā neskaitāmas reizes tika aizcirstas bēgļa deguna priekšā. Paši bēgļi izklīduši visā pasaulē, un dažs labs bagātā tūrista mājā ASV, Anglijā vai citur kādreizējie paciņu saņēmēji tagad pieticīgi strādā par kalpotājiem, sētniekiem, slaucējiem.

Raksturojot mūsu dzīves piecus gadus, nevaru atstāt nepieminētu populāro koktēlnieku Miķeli Pankoku. Viņš 1945. g. pavasarī kopā ar citiem bēgļiem bija iemaldījies Foralbergā un visus šos gadus nodzīvoja nometnē. Sākumā ap roku viņš nēsāja baltu saiti ar sarkanu krustu, kā to dara SK sanitāri. Visās aptaujās bija uzdevies par medicīnas profesoru un mākslinieku un tā arī parakstījās: Prof. M. Pankoks.

Sadzīvē no pārējiem tautiešiem viņš izvairījās, reti iegriežoties SK vai labklājības birojā (Service Social). Stāstīja, ka vasarās viņš naktis pavadot nometnei tuvākajā birzī pie ezermalā. Līdzekļu viņam nekā nebija. Apģērbs un apavi bija novalkāti, bet kad viņam ko piedāvāja, P. gaŗi un ilgi pateicās, ka viņam nekā nevajagot un citiem šādas mantas noderēšot vairāk.

Kad pāris reizes Pankokam iedotos apavus nometnes mantkārīgie ļaudis bija piesavinājušies, gribējām ievadīt izmeklēšanu, bet P. ļoti uztraucās un lūdzās: „Ko nu, mīļie tautieši, ja jau cilvēkam nebūtu tāda vajadzība bijusi, nebūtu arī ņēmis. Taču vajadzība būs bijusi liela, un tāpēc viņš tās kurpītes paņēmis."

Pirmajos bēgļu gados bija izdevība labi pārdot visādas mantas, sevišķi daiļamatnieku ražojumus. Ierunājos, lai viņš uzsāk kaut ko griezt. P. sākumā atrunājās, ka neesot instrumentu, bet kad tādus bija izdevība dabūt, noteica, ka esot jau rudens un tumši vakari, tāpēc labāk darbu sākt ar pavasari.

Pagāja vairāki gadi, bet Pankoks pie sava amata neķērās. Gan ar labpatiku viņš diendienā nometnē skaldīja malku, bet arī šeit no piedāvātā atalgojuma atteicās ar to pašu motīvējumu, ka citiem, droši vien, nauda vairāk vajadzīga.

Bet pirms gada notika kaut kas neparasts. Nometnē bija ieradies kāds rumāņu jauneklis, kas gribēja kļūt par koktēlnieku. Viņa nemākulīgo darbu nejauši bija noskatījies Pankoks, steidzīgi piegājis pie malkas grēdas, paķēris vairākas šķilas, ar kuŗām atgriezies istabā un sācis tēst un griezt, savu māku parādīdams arī rumānim. Tā P. atgriezās atkal pie sava iemīļotā darba. Taču, kad franči sarīkoja izstādi, P. no piedalīšanās atteicās.

Ir tomēr viena bagātība, no kuŗas P. nešķiŗas ne dienu, ne nakti. Tā ir viņa autogrammu kolekcija, kur sakrāti viņa daudzo izstāžu apmeklētāju paraksti. Tur varam atrast vai visu mūsu valstsvīru, politiķu, zinātnieku un mākslinieku parakstus, kā arī daudzu slavenu ārzemnieku autogrammas. Kopā sanācis biezs papīra lapu saišķis, kas pamazām sadilst un sabojājas, jo P. visur to nēsā līdzi un naktīs liek sev pagalvī. Kad reiz ieminējos, lai viņš saišķi atstāj pie manis, jo es varu nodot to iesiet stipros vākos, Pankoks nopurināja tikai galvu. Tas viņam esot pēdējais atmiņu dārgums no dzimtenes, un no tā viņš nešķiršoties ne brīdi.

Tagad slavenais kokgriezējs no šejienes pārcelts uz Astenes nometni pie Lincas, kur atrodas IRO veco un slimo ļaužu mītne. Lai viņš neņem man ļaunā šīs piezīmes, kuŗas veltīju viņam kā māksliniekam un savādniekam, jo kuŗš gan no mums, atteikdamies no visa, varētu tik svētlaimīgi pagalvī palikt savas dzīves atmiņu lapiņu saišķi?

Pietiks šķirstīt veco un nobružāto bēgļu sarakstu. Daudziem mēms un neizburtojams, tas tomēr slēpj sevī daļu no mūsu trimdas vēstures, no cilvēces traģiskās šodienas. To rakstīt varēs tikai pēc tam, kad par šīs traģēdijas pēdējo cēlienu būs kritis priekškars.

Arnolds Plūme

NO RĪGAS RADIOFONA:

Vāc pasakas par kolhoznieku labo dzīvi

KĀDI ĪSTENĪBĀ IZSKATĀS KOLHOŽU IENĀKUMI — VIENSĒTNIEKI LAIKĀ NENODOD LABĪBU — KRIEVI PIRMIE SĀKUŠI VĀKT ĀRSTNIECĪBAS AUGUS

Kolhoznieki aicināti plaši izvērst oktobŗa sociālistisko sacensību. Norādīts, uz kolhozu lielajiem ienākumiem, uzsveŗot, ka 3000 ha lielais Ogres rajona kolhozs Lāčplēsis pēc plāna paredzējis šogad ieņemt 1,8 milj. rubļu. Kolhozam 543 liellopi, no tiem 246 slaucamas govis, 170 cūku un 120 aitu. Kolhozā apvienotas 264 sētas. Kolhozos līdz 30 sētām naudas ienākumi esot lielāki par 30.000 rubļiem. Vispār uz katru sētu ienākumi caurmērā plānoti par 1000 rubļiem. (Te nu redzam laimīgo padomju kolhoznieku! Ja padomju rubļa faktiskās pirktspējas pielīdzinām mūsu 10 santīmiem, kas ir samērā augstu vērtēts, tad iznāk, ka 30 sētu liels kolhozs gadā naudā ieņem tikai 3000 latu vai 100 latu no katras sētas. Vēl bēdīgāka aina ar govīm. Iznāk, ka kolhozā Lāčplēsis caurmērā 100 saimniecības à 30 ha un pa visām kopā tikai 246 slaucamas govis. Latvijā caurmērā uz līdzīgu saimniecību bija jārēķina vismaz 10 šādu govju, kas kopā iztaisītu vismaz 1000 resp. 5 reiz vairāk).

Šajā sakarā ir interesanti padomju folkloras institūta ziņojumi par daudzos rajonos savāktajām jaunajām pasakām un teikām par kolhoznieku laimīgo dzīvi, komūnisma celšanu Staļina konstitūcijas saulītē un padomju patriotismu. Vākta arī folklora par latviešu tautas līdzdalību cīņā par mieru. Sevišķi asas dziesmas (laikam pret kaŗa kurinātājiem) teikušas Elza Šulce Lielvārdē, Anna Rubene un Fēliks Akmens Jaungulbenē.

PSRS sagādes ministrijas pilnvarnieks Blaščaņenko bargi strostēja atpalicējus labības nodošanā. Sevišķi atpalicis Auces rajons, aizbildinādamies, ka graudi bijuši slapji. Tas liecinot, ka šeit vāji darbojušies aģitātori. Priekules rajonā kolhoznieki palikuši valstij parādā 160, bet zemnieku saimniecības — 130 tonnu. Vispār viensētniekiem daudz nenodotas labības un tāpēc partijai un komjaunatnei jāiet viņiem talkā nokult un nodot. Lai darbs kolhozos ritētu bez pārrāvumiem, katram kolhozam, katrai brigādei un posmam „jāpiestiprina" kāds komūnists. Elejas kolhozam Zelta vārpa par priekšsēdi jau „piestiprināts" komūnists Semjonovs un par brigadieŗiem komūnisti Pušņiks un Zvīgulis.

Reportāža stāstīja, ka nekur citur pasaulē neaug tādi ārstniecības augi, kā Padomju savienībā. Viņu vākšana ārstniecībai un rūpniecībai sākusies pēc Pētera Lielā pavēles. Krievi pirmie ar šiem ārstniecības līdzekļiem apgādājuši ārzemes. Krievu zinātnieki atraduši chinīna aizstājēju.

Radiofons un padomju prese atzīmēja bibliotēkāra Jāņa Misiņa krātuves un dzejnieka Auseklja jubilejas. Par Auseklī teikts, ka viņš savos feļetonos atmaskojis buržujiskos nacionālistus un paudis mīlestību pret krievu literātūru un tautu. Viņš teicis, ka ar krievu cimdiem varēs izravēt vācu ušņas no Baltijas zemes, un bijis pirmais, kas vārdu Dievs rakstījis ar mazo burtu. Viņa galvenie ienaidnieki bijuši vācieši un mācītāji, bet draugi — krievi. Misiņa bibliotēkai buržuju laikā dotas tikai 15.000 grāmatas gadā, bet tagad dod 100.000. Tagad tur ir arī pagrīdes literātūra, brošūras un lapiņas (lielisks ieguvums grāmatu lasītājiem!).

Reportāžā par medicīnas darbinieku brīvlaiku medicīnas nama direktors Sotņiks stāstīja, ka šie darbinieki viņa namā lasa laikrakstus un žurnālus, klausās lekcijas, nodarbojas ar sportu, apmeklē sarkano stūrīti un dzied padomju dziesmas (piemirsts pateikt, ka slavē Staļinu).

Ukraiņu cīņas un centieni

NO „GRAFIKĀM" LĪDZ „JAUNĀS EIROPAS" PLĀNIEM — 2 MILJ. TRIMDINIEKU — 50 GADU AR SAVU VALODU VIEN — UKRAIŅU ENCIKLOPĒDIJA ANGĻIEM UN FRANČIEM — AR IEROČIEM CAURI DZELZS PRIEKŠKARAM — CĪŅAS GARS IR DZĪVS!

Ukraiņus droši var teikt par gaišāko, aktīvāko un nacionālāko tautu starp tām nelaimīgajām, kas jau vairāk nekā 3 gadu desmitus smok sarkanās imperijas indīgajā gaisā. Tie nebūs glaimi, ja teiksim, ka nevien ukraiņu un latviešu liktenī, bet arī abu šo tautu raksturā ir vairākas kopējas līnijas, kas mums jo tuvus un simpatiskus dara šos bagātās maizes zemes ļaudis.

Par spīti smagajām represijām un mežonīgajām vajāšanām, ukraiņu paaudzes nav aizmirsušas kaut īso, bet pašu acīm skatīto patstāvības posmu pēc „lielās nedalāmās" sabrukuma. Maskaviešu asiņainais sirpis un neganti smagais āmurs nav tomēr jaudājuši iznīcināt neatkarīgās Ukrainas ideju, nedz nomākt ukraiņu pretestības garu, lai gan viņu nevienādās cīņas rezultātā līdz šim bijuši tikai kritušo, nomocīto un deportēto leģioni. Otrā pasaules kaŗa sākumā, kaut fronte un šķietamie atbrīvotāji vēl bija tālu, ukraiņu pretestības kustība guva jaunu sparu un šoreiz arī zināmus panākumus. Jau pirms vācu ienākšanas bija nodibinājusies neatkarīgās Ukrainas valdība, un ukraiņu brīvības cīnītāji no vajājamiem bija kļuvuši par vajātājiem.

Viņu cerības tomēr nepiepildījās. Gaidītie atbrīvotāji gan okupēja ražēno zemi, taču ukraiņu valdību un tautas patstāvības tiesības neatzina, nākdami ar saviem „jaunās Eiropas" plāniem, kas arī latviešiem labi pazīstami. Protams, kaŗa laimei nosveŗoties toreizējo sabiedroto pusē, šie plāni sabruka, kā sabrūk viss uz tukšu iedomu smiltīm celtais, un nelaimīgā Ukraina no jauna iegrima baigajā asaru un asiņu jūrā, kamēr veco ukraiņu trimdinieku saimei pievienojās jauni tūkstošu simti, pāraugot 2 miljonus.

Visvairāk ukraiņu ir ASV — ap 900.000, no kuŗiem 200.000 tur ieceļojuši pēdējās emigrācijas laikā. Glabādami un kopdami savu valodu, tikumus un tradicijas arī tālās aizjūras zemēs, tie organizējušies savās biedrībās un uztur daudz nacionālu skolu. Ir apgabali, sevišķi Kanadā, kur ukraiņu iedzīvotāju ir vairāk nekā iezemiešu, kādēļ tur sastopami daudz tādu, kas pat 30—50 gadu laikā nav iemācījušies angļu valodu, pilnīgi iztikdami ar savējo vien. Savas valodas cienīšanā ukraiņi ir tikpat konsekventi, kā ienaidā pret Maskavas tiranniju un visu krievisko. Grūti atrast jaunās vai vidējās paaudzes ukraini, kas mācētu krievu valodu, un ja daļa vecākās paaudzes pārstāvju to gan prot, tad tomēr principa pēc nerunā, atskaitot gadījumus, kur tā ir vienīgā iespēja saprasties ar cittautu trimdiniekiem.

Tas tomēr nenozīmē, ka ukraiņi būtu grūtu galvu un mēli un neprastu svešvalodas. Gluži otrādi — tā ir visumā kultūrāla un apdāvināta tauta, kas arī pasaules zinātnes un mākslas pūram ir nevien ņēmēja, bet

Ukraiņu skulptora M. Čerešņivska darbs.

arī devēja, un var lepoties ar augstu intelliģences procentu, sevišķi pēdējās trimdas gaitnieku saimē. To liecina fakts, ka pirms izceļošanas akciju sākuma Rietumvācijā katrā lielākajā ukraiņu nometnē darbojušās ģimnazijas, un no trim augstskolām vēl tagad strādā Brīvā ukraiņu universitāte un Techniskā augstskola. Tāpat vēl pastāv Ukraiņu akadēmiķu savienība, kuŗas locekļi *sagatavojuši* ievērojamu kapitāldarbu. *Tā ir Ukraiņu* enciklopēdija 3 biezos sējumos, kas līdztekus iznāk arī angļu un franču valodā. Vācijas trimdā darbojas arī divi teātŗu ansambļi, vairāki koŗi un tautisko deju skola, bet visā brīvajā pasaulē iznāk turpat simts dažādu ukraiņu preses izdevumu.

Vācijas ukraiņu dzīvi vada Ukraiņu centrālā komiteja, kas kārto sabiedriskās, kultūras, aprūpes un emigrācijas lietas, bet globalā mērogā ukraiņus vieno un pārstāv Nacionālā padome ar pēdējo valsts prezidentu A. Ļevicki priekšgalā. Padomē apvienotas visas ukraiņu politiskās partijas, atskaitot monarchistus un galējos nacionālistus, kas neieiet tajā dažu principiālu iemeslu dēļ, taču kopējā Ukrainas atbrīvošanas frontē ieslēgušās arī tās. Padomes izpildorgans ir ministru kabinets, kuŗā prezidē J. Mazepa. Šīs trimdas valdības rokās ir ukraiņu politiskā vadība; tā arī organizē un vada cīņu par savas tautas neatkarību, ciešā sadarbībā ar cittautu trimdinieku un rietumvalstu vadītājiem pārstāvjiem.

Ukraiņu trimdas vadībai ir arī pastāvīgs kontakts ar ukraiņu pretestības armiju dzimtenē, kur līdz pat šim pavasarim vēl noritējušas smagas kaujas ar sarkano okupantu kaŗaspēku. Pēdējā laikā ukraiņu partizāni mainījuši taktiku, pēc iespējas izvairoties no atklātas cīņas ar lielākiem padomju spēkiem. Bet tam pretestības armijas vadītājs ģen. Čubrenko devis pavēli vairākām cīnītāju grupām izlauzties uz rietumiem, lai personīgi nestu jaunas liecības par komūnistu briesmu darbiem Ukrainā. Dažas no šīm apbruņotajām grupām, pat līdz 40 vīru sastāvā, jau izkļuvušas cauri dzelzs priekškaram. Šie drosmīgie cīnītāji līdz ar baigajām vēstīm pauž arī pārliecību, ka — lai gan stāvoklis ir ārkārtīgi grūts — ukraiņi grib izturēt līdz galam ticībā, ka atbrīvošanas stunda vairs nebūs tālu.

Vienā no iepriekšējiem mūsu laikraksta numuriem jau ziņojām, ka ukraiņu trimdas valdība gatava sūtīt uz Koreju 5000 cīnītāju, un arī prezidentam Trūmenam iesniegts priekšlikums par ukraiņu leģiona dibināšanu. Tas rāda, ka ukraiņu cīņas gars ir dzīvs arī trimdā, un atliek tikai novēlēt, kaut drīz nāktu tā stunda, kad asinssarkano karogu vietā pār Ukrainu atkal uzplīvos debeszilās un druvudzeltenās krāsas un šauteņu vietā brīvajiem ukraiņu vīriem rokās būs mierīga darba rīki.

V. Lesiņš

Grūtības darba sagādē

KO RAKSTA VĀCU PRESE PAR DP

Vācu lielo un mazo presi vēl arvien nodarbina daudzi jautājumi, kam sakars ar ārzemnieku — DP dzīvi un nākotni vāciešu vidū, pie kam īpaši tiek skartas darba un dzīvokļu problēmas. Schwaebische Landeszeitung, rakstot par Bavārijas rūpju bērniem — ārzemniekiem, konstatē, ka Bavārija pēc kaŗa uzņēmusi visvairāk ārzemju bēgļu; neieskaitot IRO aprūpē esošos, to skaits vien ir lielāks par 100.000. Vācu bēgļu vidū valdot spēcīgs pretnoskaņojums zināmo priekšrocību dēļ, ko šie ārzemnieki bauda attiecībā pret vācu likteņa biedriem. Kaseles Neue Nachrichten ierosina, lai Rietumvācijas valdība ārzemniekiem un bezpavalstniekiem radītu humānu, skaidri izteiktu azila likumu, par paraugu ņemot attiecīgu Šveices likumu, kas gan atzīst morālisku pienākumu sniegt patvērumu, bet neatzīst vajātā tiesību patvērumu prasīt.

Münchener Merkur savukārt norāda, ka nevienā citā Rietumvācijas pilsētā nedzīvo tik daudz ārzemnieku kā Minchenē, proti, vairāk nekā 46.000 vai gandrīz sešreiz vairāk nekā pirms kaŗa. Viņi, pārstāvēdami vairāk par 50 nāciju, ieskaitot pat afgānistāņus un venecuēliešus, radot veselu rindu polītisku, saimniecisku un sociālu jautājumu, kā arī apgrūtinot dzīvokļu tirgu. Raksta nobeigumā laikraksts pieskāries tam pašam vārīgajam punktam, kas vācu sabiedrībai un presei uz mēles jau vairākus gadus: „Pēc noteikumiem, kādi arvien vēl spēkā un par kuŗu atcelšanu vācu iestādes līdz šim veltīgi nopūlējušās, ārzemnieki un bezpavalstnieki pakļauti amerikāņu militārajām tiesām, kuŗu spriedumi ne vienmēr saskan ar vācu tiesību uztveri."

Rhein-Neckar-Zeitung Heidelbergā apskata, kādas grūtības darba sagādē ir DP Virtembergā-Bādenē. Jūnijā un jūlijā no IRO aprūpes vāciešiem nodotas 7400 personas, kuŗu skaits palielināsies vēl par 2—3000. Tikai Eslingenā un Geislingenā tās izvietotas privātdzīvokļos, bet citās pilsētas — kazarmās, no kuŗām tikai divas varēs izmantot ilgstošai apdzīvošanai. No 4500 darba spējīgiem pārņemšanas laikā nodarbināti galvenokārt IRO iestādēs bijuši tikai ap 1000, un augusta beigās darba pārvaldēs par bezdarbiniekiem pieteikti 1500 DP. Viņus nodarbināt par speciālistiem ir grūti tajā ziņā, ka DP trūkst kārtīgas arodnieciskas izglītības, kādu paredz vietējie noteikumi, vai vairākgadīgas bezdarbības dēļ viņi zaudējuši daudz no savām aroda spējām. Bez tam daudzi ir jau labi gados un trūcīgi prot vācu valodu. Kamēr sevišķi nelabvēlīgs stāvoklis izvietošanai darbā ir Ziemeļbādenē, citos apgabalos, īpaši Ziemeļvirtembergā izdevies DP izvietot kā palīgstrādniekus būvdarbos. Raksturīgi tas, ka, pārņemot DP Heilbronas, Ludvigsburgas un Švābu Gmindes iecirkņos, par spīti vispārējai saimniecības rosībai tomēr pieaudzis kopējais bezdarbnieku skaits.

Frankfurter Allgemeine Zeitung sniedz interesantu rakstu par veco un nespējīgo DP dzīvi vācu iekšējās misijas pārvaldītajā mītnē „Adrian-Marshall Home" Goslāras tuvumā, Harca kalnos. Tikai daži tās iemītnieki esot šī kaŗa padzītie, bet liels skaits uzsveŗot, ka Vācijā ieradušies „brīvprātīgi". Viņi nākuši no Baltijas valstīm un jau kopš gadiem dzīvojot Vācijā, un daļa pirms krievu ienākšanas piederējuši emigrantu kolonijai Berlīnē. „Visvairāk šajā mītnē runā igauniski, raksta Frankfurter Allgemeine, „kaut arī visi pārvalda vācu valodu, un citu šūpulis karājies Balkānos. Te ir pārstāvētas visas šķiras, un kaut arī viņi satiek labi, tomēr pastāv sabiedriski žogi starp kādreiz ievērojamām personām — nesen uz kapiem šeit pavadīja kādu Latvijas finanču ministru (Ringolds Kalnings? Red.), — un ļaudīm, kas uzvelk krustu, savu vārdu parakstot. Par dzīves ārējiem apstākļiem viņiem, kas no IRO aprūpes pārnākuši vācu gādībā, nav ko žēloties, jo arī britu iestādes vēl arvien gādā par saviem kādreizējiem aizsargājamiem. Taču viņiem visiem ir kopējs naids pret austrumu varmākām un visiem viena vēlēšanās — izceļot uz aizjūru, lai starp viņiem un boļševikiem pēc iespējas atrastos jūra.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Mūsu jaunatne zina kam aug

LATVIJAS UNIVERSITATES GADA DIENA 28. SEPTEMBRI

Apzinādamies savas pagātnes skaistumu un varenību, mēs esam lepni uz to, kas mums reiz bijis. Latvijai bija augsts izglītības līmenis — daudz akadēmiķu, kas savas zināšanas bija ieguvuši gan citu zemju, gan dzimtenes augstākajās mācību iestādēs. Latvijai bija sava studētāja jaunatne — pāri par 8000 universitātes studentu, un mēs bijām lepni, ka ar to varējām ierindoties pirmajā vietā Eiropā. — Latviešu mātei nebija neviena atsacīšanās par grūtu, tēvam neviens darbs par smagu, lai sagādātu līdzekļus, kas dēlam vai meitai pavērtu ceļu uz augstskolu. Tie, kuŗus nevarēja atbalstīt vecāki, atrada piemērotu darbu valsts, pašvaldību vai privātos uzņēmumos. Pa dienu strādājot, vakarus viņi veltīja studijām. 1938. gadā valsts paņēma savā aizsardzībā arī šos censoņus. Kredītbanka viņiem pārņēma iepriekšējos studiju parādus un aizdevuma veidā piešķīra stipendijas līdz Ls 100,— mēnesī. Jaunatne centās, tā zināja, kam viņa aug un kam veidojas, kam krāj zināšanas un kam piederēs viņas nākamais darbs. Jaunatne bija Latvijas nākotne.

Tā tas reiz bija, bet vai tas tā arī būs, kad liktens mūs reiz aizvedīs atpakaļ dzimtenē? — Boļševiku okupācijas laikā mēs paši bijām liecinieki mūsu intelliģences sistēmātiskai iznīcināšanai. Lielākā daļa no vaŗātiem tautiešiem bija akadēmiķi. Prāvus upuŗus prasīja arī vācu okupācijas laiks. Mums pat vēl tagad trūkst pārskata par to, cik akadēmiķu gājis bojā abu okupāciju un kaŗa laikā, kā arī bēgļu gaitās. Un vai kāds var pateikt, cik no dzimtenē palikušajiem akadēmiķiem vēl sagaidīs Latvijas atbrīvošanu, un cik būs spējīgi savu sirdsdegsmi veltīt Latvijas atjaunošanas darbam? Mums trimdā gan vēl ir prāvs akadēmiķu skaits, bet vai tas būs pietiekošs, lai aizpildītu visas dzīves nozares, kas prasa kvalificētas profesionālās zināšanas? Un beidzot: kā ir ar jauno — topošo akadēmiķu paaudzi?

Latviešu studentu centrālā savienība pēc Vācijas kapitulācijas apzināja 3000 latviešu studentus, kas vēlējās savas studijas atkal atjaunot. Trimdas pirmajos gados apm. 2000 tautiešiem tas arī izdevās, bet lielākai daļai tikai uz īsu laiku. UNRRAs un IRO nostāja izglītības jautājumā (piem. UNRRAs universitātes Minchenē un Baltijas universitātes liktenis Pinebergā!), tālākā emigrācija un materiālie apstākļi bija izšķiroši faktori, kas tikko atjaunotās studijas lika atkal pārtraukt. Toties viena daļa ar apbrīnojamu neatlaidību tuvojās savam mērķim. Līdz šim Vācijā studijas beiguši un ieguvuši diplomus 260 latvieši, bez tam 80 aizstāvējuši doktora disertācijas un ieguvuši doktora gradus.

No okupācijas iestādēm saņēma materiālu pabalstu tikai neliela DP studentu daļa (angļu joslā!), bet arī tā nepietika, lai segtu visus studiju izdevumus. Pārējie latviešu studenti bija spiesti paši sagādāt līdzekļus ne vien studijām, bet bieži arī dzīvoklim un uzturam, jo ne visās universitāšu pilsētās ir DP nometnes un bieži IRO nepiekrita studentu mītņu ierīkošanai.

Lielu pabalstu studējošai jaunatnei līdz šim nevarēja sniegt arī trimdas sabiedrība un centrālās organizācijas, bet studenti ir pateicīgi par to pašu. Kopš naudas reformas no LCK studentu atbalstam saņemtas DM 7350,—, bet pēc 1949. gada līdzekļu trūkuma dēļ vairs atbalsts nav saņemts. Lai tomēr varētu sniegt palīdzību visneatliekamākajos gadījumos, LSCS stipendiju fonds februārī griezās tieši pie tautiešiem ar ziedojumu vākšanas sarakstiem. Šī akcija deva DM 3648,00. Iegūtie līdzekļi sadalīti atmaksājamās stipendijās pēdējo semestŗu studentiem. Vācijā vēl strādā 170 latviešu studentu un var nojaust, cik mazs iznāktu pabalsts, ja to caurmērā rēķinātu katram studentam (apm. DM 21.50 vienreizējam pabalstam!). Lietuvieši tanī pašā laikā saņēmuši DM 80,— mēnesī, bet igauņi pagājušā semestrī stipendijām izsnieguši DM 15.000,—, pie kam viņiem Vācijā ir mazāk studentu nekā latviešiem.

Tagad, pēc DP iekļaušanas vācu saimniecībā, apstākļi vēl vairāk pasliktinājušies. Šoreiz tas vissmagāk skaŗ tos, kas saņēma IRO aprūpi. Kamēr tautieši nometnēs tiesīgi saņemt pabalstus no darba pārvaldēm vai citām aprūpes iestādēm, studentiem šī iespēja atkrīt. Atstāti bez jeb kādiem ienākumiem, viņi spiesti maksāt par dzīvokli, apkuri, apgaismošanu, gādāt līdzekļus uzturam, apģērbam un tiešajiem studiju izdevumiem.

LSCS tikko no visām universitātēm ievākuši ziņas, kas liecina par steidzamas palīdzības nepieciešamību. Cik nepatīkami tas nebūtu apellēt pie tautiešu līdzjūtības un kopības apziņas, LSCS stipendiju fonds bijis spiests šo ceļu iet. Ir pasākta otrā ziedojumu vākšanas akcija. Šinīs dienās uz nometnēm un sardžu vienībām izsūtīti ziedojumu vākšanas saraksti un aicinājumi atbalstīt iespēju robežās mūsu studējošo jaunatni trimdā.

LSCS cer, ka tautieši sapratīs šī pasākuma svarīgumu un arī savā trūkumā dalīsies ar jaunatni, kas ar savu centību, neatlaidību un sīkstumu pierādījuši, ka tā grib un spēj būt par mūsu nākotnes stiprāko balstu.

Arī šis ir viens no tiem upuŗiem, ko prasa mūsu nākotne. Jaunatne būs tā, kam uz saviem pleciem būs jāiznes Latvijas nākotne. Tāpat kā agrāk viņa zina, kam aug un kam krāj zināšanas, un kam būs veltīts viņas nākamais darbs. Jaunatne ir Latvijas nākotne.

Latviešu Studentu Centrālā Savienība

Latviešu studentam

Jo kāda tauta ir stiprāka kultūrālā ziņā, jo sīkstāk tā spēj pretoties fiziskam pārspēkam. Latviešu tauta nav skaitliski liela, tādēļ arī sirmā senatnē, kad viņai trūka augstākas izglītības un kultūras darbinieku, tai bija jākalpo svešām varām. Tikai tad, kad no mūsu pašu vidus izauga spēcīga inteliģence un mūsu tauta apbruņojās gara ieročiem, tā spēja nokratīt svešo varu.

Šis atmodas sākums meklējams tais laikos, kad latviešu zemnieks sāka saprast, ka viņa sūrā darbā izkoptais fiziskais spēks jāapvieno ar gara spēkiem. Tā sākās tad, kad latvieši pirmo reizi vēra augstskolu durvis un, svešās valodās mācīdamies, stiprināja savu garu, bet iegūtās zināšanas nenodeva svešā kalpībā. Šie latvieši nešaubīgi ticēja savas tautas labākai nākotnei un, šādas ticības apgaroti, to arī izcīnīja. Tas nav vēl senā pagātnē, un visiem mums ir zināms, kādos apstākļos notika šī cīņa. Visa tauta toreiz nojauta šo nepieciešamību un cēlās, lai ietu kopā ar tiem, kas ticēja tautas nākotnei. Tieši paļāvība savas tautas atbalstam spārnoja cīņai studējošo jaunatni.

Aizvien neatlaidīgāk un spilgtāk šis gara spēks izpaudās mūsu tautas ilgās pēc patstāvības un brīvības. Neaizmirstami latviešu tautai atmiņā paliks brīvības cīņu laiks, kuŗā kā gaiša lāpa atmirdzēja gara spēka un ticības apgaroto studentu un skolnieku rotu priekšzīme. Kamēr kāds latvietis rakstīs Latvijas vēsturi, kamēr būs kāds, kas to lasīs latviešu valodā, tikmēr šo laiku neaizmirsīs, un tās būs lepnākās lappuses mūsu vēstures grāmatā.

Svešas varas nokratījusi, mūsu tauta uzsāka savas valsts veidošanas darbu. Šajā darbā, ieročus nolikuši, ar steigu stājās inteliģences pārstāvji, netaupīdami savas zināšanas un spēku, spītēdami skauģiem un skeptiķiem, izkaŗoja savai tautai cienīgu vietu citu tautu vidū. Mēs bijām pārliecināti, ka grūtākais laiks ir pāri, un dzīve pamazām ieies mierīgā plūdumā. Bet liktenis mūs vēlreiz pārbaudīja. Kad jaunās varas atkal mīdīja mūsu zemi, skolu un studējošā jaunatne bija pirmā un aktīvākā, kas stājās pretī ienaidniekam. Un beidzot — kad mēs vairs nesapratām savu ciešanu jēgu, un šaubīgie saskatīja augstākās varas vēlēšanos svītrot latviešu tautas vārdu no pasaules, netrūka tomēr arī tādu, kas vēlreiz tvēra ieroci un izgāja bezcerīgā cīņā. Pārspēka mākts, bet nesalauzts, pie savas izdzītās tautas, bieži svešs un nepazīts, atgriezās arī šis cīnītājs.

Ikdienas skarbuma urdīti mēs domājām par to, vai mūsu ķermenī sistās brūces nav par lielām, lai tauta vēl dzīvotu un gatavotos jaunām cīņām un jaunai dzīvei. Mēs vēl drebējām no pārdzīvotām šausmām un sargājamies no jaunām nopūtām. Tā sadzija vaļējās brūces, un daudzi cīnītāji aizgāja pirmie pa drupu aizbirušām ielām meklēt ceļu uz gara gaismas avotiem.

Laika rats griežas un lēni maļ mūsu spēku un ticību. Aizvien bālākas kļūst atmiņas par skaudrajām cīņām, un aizvien vairāk smilgām pārklājās domu mītās takas uz tēva sētu. Aizvien vairāk mūs apņem svešu zemju dvesma un lēnām mūsu ilgas un ticība plok un sadeg sevī.

Paies gadi, un daudzi no mums, pašiem nemanot, dzīves īstenības spiesti, būs varbūt kļuvuši savas eksistences kalpi. Tad vientulības sajūtā meklēsim ceļu pie tiem, kas nebūs upurējušies skaudrajai dzīvei. Tā arī tagad, pieminot mūsu izglītības simbola — Latvijas universitātes dibināšanas dienu, uz brīdi apstāsimies liktena noliktajā gājienā un paraudzīsimies tautas pagātnē un nākotnē.

Akadēmiskā jaunatne! Pārdomāsim, vai mūsu pašreizējā dzīve un apstākļi nerāda mūsu uzdevumus? Apzināsimies, ka mums vairāk nekā citiem līdzās ikdienas darbiem jāturpina iet cīnītāju priekšgalā. Ja mēs nespēsim pildīt savu pienākumu, nekāds laikmeta smagums mūs neattaisnos.

Nebeigsim ticēt, ka viena cīņa būs pēdējā, kuŗā mums jāpastāv, lai tauta dzīvotu! **A. Martinsons**

VIENTUĻO SKAUTU KLABATAS

ik nedēļas pasaulē saņem daudzi latviešu zēni un meitenes.

Pasūtini tās arī Tu —

B. Rubess, Augustdorf (21a), Ausländerlager.

Cena: DM 0,20 Vācijā, 1 starp. pasta kupons, ASV — pusgada abonements dol. 2.50.

Vientuļo skautu inspektora uzdevumā

latviešu jauniešu kartotēku tagad pārzina P. Stūrāns Oldenburg (23), Katharinenstr. 5.

Vai Tava adrese ir šajā kartotēkā?

Toposie akadēmiķi Braunšveigā

Braunšveigas techniskās augstskolas durvis dien dienā virinājuši jau trīsdesmit tur imatrikulētie latviešu trimdinieki, to vidū arī divas studentes. Atšķirta no pārējās latviešu trimdas sabiedrības, intensīvā studiju darbā un rūpēs par dienišķām vajadzībām, noritējusi turienes latviešu studējošās jaunatnes ikdiena. Laiku pa laikam to iepriecina ziņas, ka varēs saņemt kādus pabalstus un būtu labi, ja kāda daļa no solītā realizētos.

Nav brīnums, ka šādos apstākļos rodas arī nobirumi. Seši latviešu studenti studijas dabūja pārtraukt nebeiguši, lai neriskētu ar jau tā vājajām veselībām, bet dažus no tiem krievu misijas aizvilināja atpakaļ uz „tēva mājām".

Braunšveigas technisko augstskolu beiguši 16 latvieši kā diplomēti architekti, 4 elektroinženieri un 4 būvinženieri. Divi studenti savos diplomdarbos izvēlējušies latviskus motīvus: dipl. arch. Brežinskis — Latvijas universitātes projekts, un dipl. arch. T. Pētersons — Bauskas pilsētas izbūve.

„Es ticu, ka pieliekot tikpat lielas pūles kā studiju laikā, arī jaunajā emigrācijas zemē atradīsim sev piemērotu darbu," pašpaļāvīgi apgalvo kāds no jaunajiem akadēmiķiem: „Mēs esam rūdījušies cīņā ar nelabvēlīgiem apstākļiem un esam cīņai sagatavojušies arī nākotnē."

Astoņi tautieši vēl turpina savas studijas Braunšveigas techniskajā augstskolā. Četri no tiem nākošā semestra laikā paredz saņemt diplomus, bet pārējiem vēl vajadzīgs garāks laika sprīdis, lai sasniegtu iecerēto mērķi.

Pēc iekļaušanās vācu saimniecībā Braunšveigas DP studenti saņem no vācu aizgādības valdes DM 45 mēnesī. Ar to braunšveigieši gan labāk situēti, kā bij. DP studenti vienā otrā citā augstskolā, kur nesaņem nekādus pabalstus. Minimāli rēķinot studiju izdevumiem nepieciešams DM 100,00 mēnesī. Bez tam vēl semestrī — DM 200,00 lekciju naudai un DM 80,00 eksāmenācijas izdevumiem... Kā līdz studiju beigām lai savelk kopā galus?

„Bet mēs vēl tomēr turamies un turēsimies," lepni apgalvo kāds no Braunšveigas studentiem.

A. K.

Lidija Pērlupe

HANGELARA

Jau L. U. laikā mums bija sava Latviešu kristīgo studentu savienība. Šeit trimdā tā cieši sadarbojas ar pārējām baltiešu grupām. Viens viņu pasākums Vācijā ir Hangelāras tapšana.

Kas ir Hangelāra? Kāds, kas to bija redzējis, teica: tas ir kuģis, kas iebraucis ledus gabalos. Tiešām, tāda tā izskatās, šī jaunā Baltiešu kristīgo studentu mītne, kas veidojas lidmašīnu darbnīcas drupās. Lidlauks visapkārt saspridzināts, un sadrupinātais cementa pamats sacēlies gaisā kā ledus gabali palu laikā.

Kad jūs, atstājuši Bonnu aiz muguras, taujājat pēc Hangelāras studentu mītnes, jūs nonākat plašā klajumā, kas ar savu atstātību un drupām atgādina Romas Kampaņu. Kaut kur pie apvāršņa paceļas Eļļas kalns un citas Septiņkalnes virsotnes. Daba, savvaļā pamesta, šeit liekas atguvusi pirmatnību: pār gruvešiem skraida truši un sermulīši, un viss, kas iestādīts pat steigā uzraktā velēnā, dod necerēti bagātus augļus. Pajautājiet tikai hangelāriešiem par viņu kartupeļu un gurķu ražu!

Pati mītne veidojas milzīgas lidlauka darbnīcas spārnā, bet galvenā ēka pēc kapitulācijas uzspridzināta. Pagājušā mēnesī šīs skumjās kaŗa paliekas, kur pa logiem un durvīm staigā vējš, bija pilnas rosmes. Te ar Vispasaules baznīcu padomes atbalstu notika starptautiska studentu darba nometne, kas jau pirms gada pasāktajos būvdarbos ienesa jaunu sparu. Tika kalts, mūrēts, pat spridzināts, ja cilvēku roku spēks izrādījās par mazu. Bet triju baltiešu tautu un ungāru studentiem un īpaši sirsnīgiem vācu studentu draudžu locekļiem talkā nāca ārzemnieki no Norvēģijas, Dānijas, Somijas, Holandes, Beļģijas, Šveices un Amerikas. Viņi mūrēja sienas un lika griestus dzīvojamām istabām un paplašināja logu ailas lielajai telpai, kur nākotnē būs vieta altārim. Līdzās akadēmiskajai jaunatnei darbojās trīs vācu strādnieku jaunieši, kas bija lūguši arī viņus pieņemt šai darbā. Pat viena studente vingrinājās sienu apmešanā, bet dienasvidū un pa vakariem kāds no apzinīgākiem talciniekiem paslepen izlaboja jauno mācekļu pielaistās kļūdas. Studentes vairāk bija redzamas dārzā un virtuvē. Īstais laiks bija zemeņu stādīšanai, darbam, kas prasa sevišķu rūpību. Sakņu dārzu iežogoja vasaras ziedi, kas puškoja arī ēdamgaldu un lūgšanu telpas. Virtuvē allaž bija spriega steiga, lai precīzā laikā paēdinātu trīsdesmit cilvēku. Te, tāpat kā citur, katrs gribēja sev smagāko un melnāko darbu. Bet vai te vairs bija jūtams darba melnums? Nē, viss likās darīts priekā un pateicībā par iespēju dzīvot saimē, ko vieno viens žēlastības apsolījums. Pasaulē valda cietie peļņas un izmantošanas likumi, bet šeit pūles vērtās dzīvinošā vieglumā. Darbs dvēseli nepazemoja, bet spirdzināja. Darba nometnes dalībnieki labi saprata pie sienas piestiprinātos bībeles vārdus:

Un uzceļiet no sevis pašiem kā dzīviem akmeņiem garīgu namu...

Viņi zināja, ka līdz ar redzamo māju tie cēla kādu neredzamu celtni, un paši no dīkiem laukakmeņiem nemanot vērtās lietā liktos būvakmeņos.

Pus septiņos modināja gongs, bet jau divos bija pabeigts roku darbs. Pārējā diena piederēja atpūtai un garīgam darbam.

Hangelāra ir arī viesmīlības vieta, kas aicina visus esošos un nākošos draugus ciemā. Atbraucēji, kas te ieradās triju dienu laikā, ko raksta autore te pavadīja, dalījās ar šejieniešiem pieredzē un zināšanās.

Gar otra stāva sienām cita aiz citas top lielas un mazas istabas — šoruden te gaida uz dzīvi ierodamies vēl 12 baltiešu studentus, bet vēl vairāk telpu pagaidām ir iecerē. Tā jau tagad priecina iztēlē skatāma lūgšanu telpa, kas ar kamīna telpu apvienota, spēs uzņemt lielu pulku dievlūdzēju. Kas par to, ka tagad tur novietoti cementa maisi un dēļu grēdas, priecīgās acis jau saskata augstos logus un altāri ar degošām svecēm. Mītnes vadītājs mācītājs J. Urdze stāsta, ka pirmajā stāvā paredzēts izbūvēt 50 vieninieku istabas studentiem, kas nebūs lielākas par klosteŗa cellēm. Jā, Hangelāra taps par klosteri radošam darbam, — tā ir viņa ideja. Hangelāra grib pielūgt un kalpot. Tā grib būt māja tiem, kas zaudējuši dzimteni, stiprinājums izsalkušiem un izslāpušiem, vieta slavas dziesmām un pateicībai. Cilvēki, kas te strādā, nedzīvo no drošības, bet paļāvības. Tomēr ne viss ir uzvarēts, un tāpēc šai prieka un miera vietā kaut kur ložņā arī bažas. Bet tie, kas tic, piedzīvo svētību. Tā nāk, ikreizes izkliedinādama materiālās rūpes. Cilvēki Vācijā un aiz robežām domā par Hangelāru. Tai rodas draugi necerētās malās: vai tas ir kāds jauneklis Dānijā, kas ierosina plašas aprindas balstīt Hangelāru, vai kāda dāma Holandē, kas sūta tulpju sīpolus nākošajam mītnes dārzam.

Apkārt celtnei rēgojas drupas, kur skraida sermulīši. Vai ir maz cilvēku spēkos šos gruvešus novākt? Bet hangelārieši domā, ka tie arī nemaz nav jānovāc: tos apklās zemēm un apaudzēs ar dārzu.

Viesis, atstājot Hangelāru, aiziet ar līksmu sirdi, ka kaŗa priekšvakarā ir vieta, kur naids klusē, un starp nācijām un šķiŗām valda brālība Kristus klātbūtes apziņā.

TEĀTŖA DARBINIEKA JUBILEJA

Jānis un Berta Berķāni 23. septembrī atskatījās uz 25 laulībā nodzīvotiem gadiem. J. B. ir Dānijas latvietis, drāmatiskās kopas dibinātājs un režisors. Piecu gadu laikā viņš iestudējis 27 lugas, to vidū Vecais pilskungs, Zaļā pļava, Priecīgais saimnieks, Brīnumzālīte. Liela daļa no izrāžu ienākumiem ziedota Latviešu ģimnazijas atbalstam, kā arī citiem kultūrāli sabiedriskiem mērķiem. B. šinīs dienās izceļo uz Austrāliju. Līdz ar to uz Dānijas latviešu skatuves rampas gaisma izdzisīs un priekškars aizvērsies uz visiem laikiem. Paldies par padarīto!

P—ls

Jauni doktori Hamburgas universitātē

Hamburgas universitātē tiesību zinātņu doktora gradu š. g. vasaras semestrī ieguvuši Alise Vagele un Jānis Mangulis.

Dr. iur. Alise Vagele dz. Bīmane dzimusi 1897. g. 18. febr. Maskavā, kur absolvējusi Pēteŗa Pāvila augstāko meiteņu skolu. Vēlāk V. studējusi LU zooloģiju, tad jurisprudenci. 1946. g. viņa studējusi vienu semestri BU Hamburgā, bet kopš 1946. g. novembŗa Hamburgas universitātē. Disertāciju rakstījusi prof. Dr. R. Launa vadībā par tematu Die Nichtangriffspakte.

Dr. iur. Jānis Mangulis dzimis 1919. g. 8. apr. Dzelzavas pag. kā rentnieka dēls. 1938. g. M. absolvējis Cesvaines ģimnaziju un 1943. g. izturējis tautsaimn. un tiesību zin. fak. tiesību zin. nodaļā valsts eksāmenus. 1946. g. martā viņš immatrikulējies BU tiesību zinātņu fakultātē, kuŗā ar diplomdarbu Dāvinājums 1947. g. 11. dec. ieguvis mag. iur. gradu, pēc kam studējis jurisprudenci Hamburgas universitātē līdz 1950. g. sākumam. Prof. Dr Virdingera vadībā M. uzrakstīja disertāciju jūras tiesībās par tematu Das innere Verhältnis der Partenreederei.

Filoloģijas doktora gradu ieguvuši latvieši Zigfrīds Vītens un Alfrēds Gāters.

Dr. Dr. phil. Zigfrīds Vītens dzimis 1908. g. 10. febr. Rīgā; 1927. g. pabeidzis pilsētas vācu vidusskolu, studējis Herdera institūtā Rīgā vācu filoloģiju, pēc kam LU, kur studējis ģermāņu filoloģiju, un studijas beidzis 1939. g. ar mag. phil. gradu, sarakstot darbu Quellen und Kunstform von Nietzsches Also sprach Zaratustra. V. atstāts pie vācu literātūras katedras sagatavoties zinātniskam darbam. No 1940.—1944. gadam viņš ir vācu stilistikas lektors LU. 1943. g. Vītens ieguvis Dr. phil. gradu LU. Kopš 1946. g. līdz tās slēgšanai V. bijis par vācu literātūras profesoru BU Pinebergā.

Disertāciju V. rakstījis prof. Pirica vadībā par tematu Untersuchungen zum Stil Fr. Nietzsches Also sprach Zaratustra.

Dr. phil. Alfrēds Gāters dzimis 1920. g. 24. apr. Kalncempju pag. Pēc Madonas ģimnazijas beigšanas G. mācījies Rīgas angļu institūtā un studēja LU filoloģiju. Pēc kaŗa G. turpina studijas Hamburgas universitātē, kur prof. Frenkeļa vadībā sarakstīja disertāciju par tematu Beiträge zur Semantik un Etymologie der aus dem Mnd. entlehnten lett. Nomina.

Dabzinātņu doktora gradu ieguvis Jānis Metuzāls, dz. 1921. g. 17. jūn. Maskavā. Viņš mācījies Viļa Olava komercskolā Rīgā, 1940. g. iestājies LU matēmatikas un dabzinātņu fak., kur studējis līdz 1943. g. 1946. g. M. iestājās Hamburgas universitātes mat. un dabz. fakultātē, kur promovējās zooloģijā, prof. Klata vadībā sarakstot disertāciju Cythologische Studien über die Hypophysis Cerebri der normalen und in Dunkelheit gehaltenen Grassfrosches. Disertācijā skarto problēmu tālākai pētīšanai J. Jungiusa zinātņu biedrība M. piešķīra stipendiju. Kopš 1950. g. M. ir par asistentu Groningenas universitātes Zooloģijas institūtā Holandē.

Teodors Tomsons

MANZAMILJO

Alžīras krodziņā, noskūpstot uz vaiga,
Šenjorita teica tā:
Cik te vēsma maiga.

Oleandru pakalnos mēness zvaigznes aijā,
Manzamiljo acis man,
Tās, kas tevi paijā.

Te kur bijis, te kur nē, senjors jauns stāj blakū:
Jūsu ēna, svešiniek,
Krīt pār manu taku.

Manzamiljo labais vīns tad nu savās vēdās
Ietiņa kā mantiljā
Mūs šais mīlas bēdās.

Drīz tak, smaga murga sists, senjors miegā krita,
Un tam pāri pārlēca
Daiļā senjorita.

Tad, šo pusi atstājot, ieraudzījis mūku
Kailā kalna krustcelēs
Skrienoties ar cūku.

Gan par buļļu ciņām jums nav nekā ko sacīt?
Ā, ar lopu asinīm
Vērts vai pantu siacīt?

Vien tik manzamiljo vēl, tā kā labi gani
Atpakaļ uz Spāniju
Šad tad aizved mani.

Batāvijā, 1948. g.

Pieprasa DP māksliniekus, profesorus un citus speciālistus

Ženēva (md). — IRO galvenais štabs joprojām saņem daudz pieprasījumu no valstīm, kam trūkst kvalificētu speciālistu dažādās zinātnes, mākslas un techniskās nozarēs un kas cer tādus atrast Eiropas DP vidū.

Indonēzijas sav. valstu delegāts starptautiskajā izglītības konferencē Ženēvā savas valdības uzdevumā meklēja vairākus dabzinātņu, valodu un matēmatikas profesorus Indonēzijas universitātei. IRO štabs viņa rīcībā nodevis datus par lielāku skaitu piemērotu kandidātu. Etiopija meklē skolotājus angļu un franču valodas kursiem, bet divām meiteņu skolām Anglijā vajadzīgi dabzinātņu skolotāji. Ekvadoras universitāte, tāpat techniskās universitātes Meksikā, Ēģiptē un Argentīnā arī iesniegušas IRO darba piedāvājumus speciālistiem. Pakistana vēlas vēl 3 bēgļu profesorus savai universitātei.

Ekvadora vispār vēlas kļūt par izcilu kultūras un mākslas centru Dienvidamerikā un pieprasījusi no IRO materiālus par apdāvinātiem bēgļu māksliniekiem. Pirms 3 mēnešiem uz turieni jau izceļoja ungāru diriģents Raikijs, uzņemoties Gvajakilas simfoniskā orķestra vadību. Tagad viņš lūdzis IRO ieteikt 8 citus DP mūziķus, kam sagaidāms darbs viņa vadītā orķestrī, kā arī Gvajakilas konservātorijā. Nupat no Gvajakilas saņemts arī pieprasījums pēc kāda krievu vai baltiešu klasiskā baleta choreografa. Ekvadoras kaimiņzeme Kolumbija tāpat meklē jaunus profesorus savai konservātorijai Bogotā un bija nosūtījusi šo pieprasījumu Ženēvas konservātorijas direktoram, kas to nodeva tālāk IRO.

LIETUVIEŠU CHRONIKA

Čikāgas divi lietuvju drāmas teātri apvienojušies vienā. Paredz, ka tas izveidosies par lietuviešu kultūrālās dzīves centrālo institūtu. Domāts dibināt arī teātri bērniem.

Ievērojamais lietuvju drāmaturgs un dzejnieks Petras Vaičiunas tikko nosvinējis 60. dzimumdienu.

Pirmais mūsu mākslinieku koncerts un gleznu izstāde Sietlā

Latviešu mākslinieku pirmais koncerts 16. sept. Sietlā iejūsmināja vairāk nekā pusotra simts latviešu, viņu vidū arī amerikāņu viesus. Mūsu mākslinieku Hugo Štrausa, Veltas Ozolas un Eduarda Vīnerta priekšnesumi izraisīja tādas ovācijas, kā bija jādod daudz piedevu. Koncerta otrā daļa tika uzņemta skaņu lentās. Patīkamu pārsteigumu sagādāja latvietis Filds, kas bija atnesis vienu no sešpadsmit pašdarinātām vijolēm, uz kuras Ed. Vīnerts nospēlēja Mediņa kompozīciju, iepriekš piebilzdams, ka uz latvieša darinātas vijoles spēlēs latviešu mūziku.

Pēc koncerta pie klātiem galdiem gados vecākie ļaudis pavadīja laiku draudzīgās pārrunās, kamēr jaunie nodevās dejošanai.

Šo pirmo latviešu koncertu Sietlā var uzskatīt par labi izdevušos. Var arī droši teikt, ka Sietla izvērtīsies par Vašingtonas štata latviešu centru. Septembra sākumā te atklāja latviešu gleznu darbu izstādi, kas būs atvērta līdz 1. oktobrim. Par to jāpateicas J. Radziņam, YMCAi un pilsētas bibliotēkai, kas piešķīrusi telpas. Izstādē redzami Ugās, Alberta, Augusta Annusa, Ēvalda Dajevska, Annas Dārziņas, Vernera Lindes, Fridricha Milta, Jūlija Matisona, Raimonda Staprāna, Erasta Šveica, Voldemāra Tones un Sigismunda Vidberga darbi. Ir arī angļu valodā iespiesta brošūra par latviešu mākslu, kurā doti daži biografiski dati par izstādē pārstāvētajiem māksliniekiem.

L. J.

Latviešu balsis Bostonas raidītājos

VĒSTULE LATVIJAI NO SAV. VALSTĪM

Bostonā un tās priekšpilsētās ir ap desmit raidstaciju, kas sniedz amerikāņu un arī eiropiešu programmu. Pēdējā var dzirdēt dažādu tautu raidījumus poļu, itaļu, lietuvju uc. tautību pusstundās. Sākot ar 11. augustu ik piektdienas pl. 20,10 Bruklinas raidītājs sniedz arī latviešu pusstundas. 25. augusta pusstundas moto bija — Latvi, piemini Latviju! Ievadā spīkers nolasīja J. Jaunsudrabiņa tēlojumu par Rīgas radiotorņiem. Sekoja aicinājums latviešiem svešumā — turēt svētu savu valodu un neaizmirst tēvzemi. Dubultkvartets Tēvija skandēja patriotiskas dziesmas, kuras papildināja mūzikāli priekšnesumi. Spīkera lomā bija Tēvijas dziedonis J. Ansbergs, kas ir arī Bruklinas radiostūdijas pianists. Jācer, ka šīs radio pusstundas ar laiku izveidosies par nozīmīgu faktoru latviskā gara saglabāšanai svešumā. Būtu ļoti vēlams, kaut arī citās Amerikas pilsētās, kur vairāk latviešu, izmantotu radio priekšrocības, noorganizējot latviešu raidījumus.

Arī otrs Bostonas raidītājs Kvinsijā ik svētdienas sniedz raidījumus par Baltijas valstīm angļu valodā. Tajos runā māc. Q. Blūmītis, un dzied jaunās paaudzes latviešu mākslinieki. 27. augustā par komūnisma ekspansiju referēja red. Dr. K. Lejasmeiers, pēc kam atskaņoja A. Kaktiņa un LU koŗa iedziedātās skaņu plates.

Dorčesterā, septembŗa sākumā.

Osv. Akmentiņš

GRĀMATNIECĪBA

Ernesta Brastiņa grāmata — Mūsu dievestības tūkstošgadīgā apkaŗošana — rotatora technikā otrā izdevumā iznākusi LBS Anglijas draudzes apgādā.

Redakcija saņēmusi Latviešu apgāda (R. Krūklītis) izdoto Kabatas kalendāru 1951. g. Bez kalendārija tajā ziņas un adreses par Latvijas pārstāvjiem, biedrībām un organizācijām, iznākošiem latv. laikrakstiem, žurnāliem un biļetēniem. Kalendārs iespiests uz ļoti laba papīra un izceļas ar glīto un pievilcīgo iesējumu.

Iznākusi Latvju Enciklopēdijas 4. grāmata (Bolšteins — Ceraukstes pagasts).

Iznācis Stokholmā angļu valodā izdodamā latviešu informācijas izdevuma Information on Conditions behind the Iron Curtain 12. numurs. Saturā informātīvs raksts par komūnistu taktiku mantīgās šķiras likvidēšanā, garāks apcerējums par kāda bēgļa pieredzējumiem piecu gadu ilgā cīņā pret apspiedējiem viņpus dzelzs aizkara, raksts par jauno padomju vēstnieku Kopenhagenā N. Vetrovu un viņa darbošanos Latvijā, informācija no Polijas uc. Īpaši sniegtas trīs pulkvežu — V. Januma, K. Lobes un R. Kociņa, kā arī sociologa P. Radziņa domas par sekmīgu cīņu pret komūnismu, Eiropas aizstāvēšanu un atombumbu. Saviem lasītājiem Information paziņo, ka ar 12. numuru mēneša abonementa maksa pazemināta par 25 proc., cenšoties apmērus vēl palielināt. Izdevums tagad maksā 60 am. centu resp. 3 zv. kronas mēnesī.

Mūsu kultūrālā rosība Kanadā

Baleta mākslinieki Irene Apine un Juris Gotšalks oktobŗa vidū kopā ar Ontario baleta trupu piedalīsies Kanadas baleta festivālā Montreālā.

Kanadas nacionālajā izstādē, kuŗā reprezentējās ap 600 dažādu firmu, sarīkojumu vidū bija arī latviešu jaukta koŗa koncerts diriģentes Freimanes vadībā. Koncertā noklausījās ap 50.000 ļaužu. Izstādē uzstājās arī latviešu tautas deju kopa.

Vijoļvirtuozs Lapensons, atgriezies Montreālā no septiņu nedēļu koncertceļojuma pa ASV, stāsta, ka no latviešu mūziķu darbiem vislielākā piekrišana bijusi J. Mediņa kompozīcijām. Līdz ziemas sezonas sākumam mākslinieks uzstājas Montreālas raidītājos.

Prof. Purvīša skolnieks gleznotājs Oto Grebže kuvis par kāda liela spēkstaciju uzņēmuma mākslas nodaļas vadītāju Ontario. Vēl darbodamies par būvstrādnieku, viņš uzgleznojis kādu spēkstacijas jaunceltni, ko nejauši ievērojusi arī priekšniecība. Mākslinieks ieskaitīts pastāvīgo darbinieku dienestā, un spēkstaciju pārvalde uzņēmusies rūpes par studijas izbūvi gleznotāja darbam.

Montreālā oktobŗa beigās paredzēts rīkot apvienotu baltiešu tautu koncertu. Programmā paredzēta kopēja igauņu-latviešu-lietuviešu koŗa piedalīšanās, kas dziedās pa vienai tautas dziesmai oriģinālvalodā. Decembrī nodomāts sarīkot komponista J. Norviļa ērģeļu koncertu.

Karikatūrists Ed. Keišs divu mēnešu laikā nobraucis 6000 jūdžu pa Rietumkanadu, uzzīmēdams 1500 šaržu un piedaloties izstādēs vairākās atpūtas vietās.

Krievu izgudrojumi un ceļš uz rietumiem

Rietumu prese apnikusi periodiski ziņot par jaunākajiem krievu „atklājumiem", kuŗos noskaidrots, ka krievi un neviens cits izgudrojuši visu svarīgāko, kas līdz šim zem saules atklāts un izgudrots. Vienā šādā uzskaitē starp citu uzzinājām, ka arī telegrafa stabi ir krievu izgudrojums. Nupat pašā padomju presē lasām, ka atklāta ģeniāla metode asfaltēto ceļu izmantošanā, — tos kolhozniekiem sirsnīgi ieteic par lielisku labības žāvēšanai. Liekas, ka šai krievu izgudrojumu rindai nebūs gala; pagaidām ir tikai viena vienīga lieta, ka krievi dedzīgi apstrīd, ka viņi to būtu izgudrojuši. Tas ir — Korejas kaŗš.

Kā anachronisms tādēļ izklausās Neapoles techniskās augstskolas profesora Nikolas Mingo apgalvojums, ka Alberta Einšteina slavenā rēlātivitātes teorija esot plagiāts un teorijas īstais autors ir profesora mirušais brālis Karlo Mingo. Itaļu profesors, liekas, nemaz vēl nezina, ka patiesībā rēlātivitātes teoriju izgudrojis krievs Ivans Jeģinovičs Kameņeckis — jau tai laikā, kad eiropieši vēl dzīvoja kokos.

Krievi arī var lepoties, ka viņi izgudrojuši „sabiedriskās domas uzraudzības" institūtu. Tāda slepena organizācija, piem., darbojas Čechoslovakijā. Tās uzdevumā simtiem aģentu vilcienos, ielu dzelzceļos, stacijās un visur, kur apgrozās cilvēki, noklausās un izošņā ļaužu vārdus un domas. Jaunā „tautas demokratiskā" pasākuma pirmie upuŗi bija divi Prāgas studenti no Bubeņecas priekšpilsētas. Gaidīdami tramvaju līnijas gala punktā, Jindrichs Baluns un Miklass Horejs iedomājās uzdziedāt veco čechu dziesmiņu Je na zapad cesta dlouha. Ar to pašu arī abi „rietumu imperiālisma aģenti" iekrita. Sabiedriskās domas uzraugi viņus paņēma ciet ar visu ģitāru. Proti: dziesmas nosaukums latviskā tulkojumā skan: Tāls ir ceļš uz rietumiem . . .

Dažkārt tomēr šis ceļš tik tāls nemaz nav. To redzam tepat Vācijā, kur laiku pa laikam kāds austrumu „republikas" dižvīrs, kas jau paguvis apsvilināt uzacis Staļina saulītē, „paņem vagu" tieši uz rietumiem (dažreiz pat ar visām mīkstām mēbelēm), lai tad pēkšņi no labi dresēta Kremļa ķēdes suņa pārvērstos par „politisko bēgli", kas rietumos sagaida aizsardzību, atbalstu un līdzjūtību.

Ceļu atpakaļ uz rietumiem komūnisti sevišķi dedzīgi ieteic amerikāņiem Vācijā, līmējot un krāsojot uz visām žogmalēm savu saukli: Deutschland den Deutschen! Ami, go home! Šī saukļa būtiski pareizu izpratni pierādīja tas amerikāņu dižkareivis, kas Maincā komūnistu aicinājumam šķērsām pāri uzrakstīja savu atbildi: Nix go home, sonst kommen du!

Fridolīns

KULTŪRAS CHRONIKA

Mērbekas teātris novembrī, paredzams, dosies uz Angliju, kur garākā turnejā viesosies ar M. Zīverta lugu Tvans.

Zuikas vīru koris sniegs savu gadskārtējo koncertu Londonā decembŗa sākumā.

Upsalas studenti nolēmuši, ka bēgļu, īpaši baltiešu, studentiem piešķirams 2000—2500 kronu liels aizdevums gadā, lai tiem zviedru kolēģu vidū nebūtu jājūtas kā zināma veida proletāriātam.

Rakstniece Aida Niedra, dzīvodama Korvallē, Oregonā, sarakstījusi romānu, kuŗa darbība norisinās Blombergā, Vācijā, īsi pēc kapitulācijas, un tā galvenās personas ir kāds latviešu gleznotājs un Kristīne Ābele, kuras vārdā nosaukta jaunā grāmata. No savām neērtajām, vecajām telpām rakstniece kopā ar ģimeni pārcēlusies uz glītu savrūpnamu ar skaistu dārzu. Aida Niedra atzīstas, ka jaunajos apstākļos var strādāt netraucēta un tik veiksmīgi kā nekad agrāk.

Ņujorkas latviešu teātŗa nākošais uzvedums — Blaumaņa Trīnes grēki paredzēts 8. oktobrī. Izrādē piedalās Osvalds Uršteins, kas arī iestudējis lugu, Rasma Dalīte, Jēkabs Zaķis, Tonija Kalve, Milda Zīlava, Ansis Mitrēvics, Ņina Melbārde, Vilis Eizāns, Hilda Prince-Uršteine, Kārlis Ģērmanis, Mirdza Piekalnīte, Vija Zariņa un Kārlis Lagzdiņš. Dekorācijas glezno Egils Hermanovskis.

Rakstnieks un redaktors, plkv. Aleksandrs Plensners ieradies Zviedrijā no Vācijas, kur pavadīja trimdas līdzšinējo posmu. Viņš sagatavo izdošanai savu stāstu krājumu un komentē un sistematizē dokumentus par Latvijas neseno pagātni.

Operdziedātāja Herta Lūse paredz drīzumā sniegt koncertus Filadelfijas un Ņujorkas latviešiem. Māksliniece dzīvo Filadelfijas tuvumā Katonā.

Prof. Jāņa Mediņa jubilejas koncerts paredzēts 15. okt. Stokholmā sakarā ar viņa 60 g. dzimumdienu 9. oktobrī. Jubilejas komitejā darbojas Elza Zīverte, Emma Balode, Veronika Strēlerte, Jānis Grīns, G. Kļaviņš, prāv. K. Vilnis, St. Borbals uc. Komiteja cer uzdāvināt jubilāram klavieres.

Gleznotājs Kronbergs, atgriezies no studiju ceļojuma Parīzē, sarīkojis savu jauno darbu skati Zviedrijā, Kalmāras teātŗa zālē, kas bija atvērta līdz 15. septembrim. Zviedru prese atzīmē, ka mākslinieks nobriedis līdz patstāvībai, bet tāpēc nav atmetis eksperimentēšanu un jaunus meklējumus. Zviedru publika Kronbergu skatījusi jau agrāk, tādēļ kāds laikraksts piebilst, ka šī jaunā satikšanās ar gleznotāju nenozīmē ne pārsteigumu, ne vilšanos, bet tikai nostiprina uzskatu par mākslinieka īpatnību un iespējām. Parīzes Luksemburgas dārzs guašas technikā esot dārgākā pērle izstādīto darbu vidū.

Gleznotāja Ludmila Meilerte, kas mūsu trimdiniekiem vēl atmiņā no Eslingenas kolonijas laikiem, Austrālijā, Melburnā, šinīs dienās atklāj savu trešo darbu skati, kurā būs redzami galvenā kārtā pasteļtechnikas darbi.

Jaunaustrāliešu mākslas un daiļamatniecības izstāde atlikta līdz nākošā gada janvārim, kad to rīkos sakarā ar Austrālijas dienas svinībām.

Melburnas latviešu biedrības bibliotēkā, kuras grāmatu krājumi sastādās no labprātīgiem ziedojumiem, tagad ir jau pāri par 200 sējumu.

Jāņa Raiņa 85 g. dzimšanas dienu Sidnejas latvieši nolēmuši atzīmēt 1. oktobrī ar referātu un koncertu, kurā piedalīsies Mirdza Stūre, Kārlis Nīcis, Teodors Tomsons, Viliberts Stāls uc.

Žurnālists Jānis Porietis, iecelojis ASV, nodibināja Latvju mākslas aģentūru un tagad jau sastādījis programmu mākslas sarīkojumiem Bostonā šajā rudenī. Tajā uzņemti dziedātājas Karlsones-Kukaines un komponista Haralda Berino, artistes Margas Milleres-Grasmanes un vijolnieka Andreja Lindberga koncerti, kā arī rakstnieku vakars oktobrī, kurā piedalīsies arī Irma Grebzde no Kanadas, bet Ziemassvētku laikā paredzēts prof. T. Celma priekšlasījums.

Mākslas un mūzikas skolu Grīnvičā pie Ņujorkas cer iekārtot G. Jēkabsons. Viņš Ņujorkā nodibinājis arī mākslas aģentūru. Vācijā Jēkabsons darbojās par igauņu vijolnieka H. Aumeres un Zalcburgas teātŗa menedžeri.

Ingrīda Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(10. turpinājums)

„Man ir skumīgs prāts aizbraucot," atvadoties Dagnija vēlreiz mēģināja grozīt saimnieku prātus. „Vai tad patiesi jūsu lēmums ir tik negrozāms? Vai tad tomēr nebūtu prātīgāki frontei pievirzoties tuvāk, mēģināt doties pāri jūrai — vienalga, uz vienu vai otru pusi."

„Par to vairs nerunāsim, tas ir izlemts," tēvocis noteica cieti, un saimniece tikai papurināja galvu. „Mēs paliksim. Divas reizes esam sarkanos izcietuši, varbūt laimēsies arī trešo reizi. Mūsu vieta ir šeit. Tev jaunai, citādi, — gan jau dzīvot spēsi visur. Bet mēs varam dzīvot tikai šeit. Un arī nomirt."

Dagnija vairs nemēģināja runāt. Viņa apkampa abus palicējus un vēlreiz ietvēra savā skatā Biržarāju pagalma un ēku kontūras. Tad viņa ātri iekāpa ratos.

„Sveicini vecākus no mums!" klusu noteica saimnieks, kad rati jau sāka kustēties, un Juris Deksnis stingrāk satvēra grožus.

Dagnija nolieca galvu, un neatskatīdamās izbrauca no Biržarāju pagalma.

IV.

„Es gribētu jums ko lūgt," pēkšņi teica Dagnija, un Deksnis drusku pārsteigts paraudzījās meitenē sev blakus.

„Ja esmu sapratusi pareizi, jūs bijāt Jelgavā tās pēdējās dienās?"

„Jā," Deksnis pamāja.

„Es tik ļoti gribētu zināt, kāds pienāca gals manai pilsētai. Mums ir gandrīz stundu garš ceļš līdz stacijai — jūs varētu man pastāstīt par šīm dienām."

„Tas nav nekāds jautrais stāsts — un arī nekā īpaši varonīga nevaru atcerēties," Deksnis teica vilcinādamies.

„Es zinu. Bet es nemaz negribu dzirdēt jautrus niekus. Es gribu zināt patiesību. Un es nebīstos no tās."

(Redakcijas piezīme: Padomju armijas iebrukums Zemgalē 1944. g. vasarā notika tik pēkšņi, ka tikpat kā neaizsargātā Jelgava gandrīz bez cīņām krita krievu rokās, kas to nodedzināja. Šajā un nākošajos Ingrīdas Vīksnas romāna turpinājumos aprakstītas Jelgavas traģiskās pēdējās dienas, kuru aculiecinieku lielākā daļa palika aiz dzelzs priekškara, kādēļ šī ir viena no visai retajām publicētajām liecībām par Zemgales metropoles bojā eju. Romāna šīs nodaļas viela ir autentiska un tā smelta no aculiecinieka un Jelgavas aizstāvju cīņu līdzgaitnieka — latviešu leģiona kapraļa Arnolda Baguna-Bērziņa memuāriem.)

Deksnis mirkli šaubījās — vai bija vērts satraukt un sāpināt Dagniju, vai tam bija vairs kāda nozīme, ja viņa uzzinātu, cik briesmīgs gals piemeklējis šo pilsētu?

„Es saprotu, kādēļ jūs vilcināties," Dagnija nopietni pavērās Dekšņa sejā. „Bet es neesmu nekāds bērns, ko jāmierina ar pasakām. Es gribu būt tuvāk pie tiem, kas man ir mīļi, un zināt viņu ciešanas. Esiet bez bailēm — es nesākšu šeit šņaukāties un raudāt, bet es gribu zināt visus sīkumus par savu pilsētu."

„Visus?" Deksnis atjautāja.

„Jā, vienalga, lai kas tas arī būtu."

„Jelgavā biju četras dienas — pēc tam mani drusku ieskrambāja un es tiku atpakaļ pie savējiem tikai pie Tukuma. Bet par šīm četrām dienām varu jums pastāstīt. Tas būs nelāgs stāsts."

Dagnija mēmi palocīja galvu.

„Ārstēdams Volchovas kaujās nosaldētās kājas, labu laiku mitinājos Jelgavas veselības rotā un vēlāk brigādes štābā. Jelgava tai laikā bija īsta aizmugures pilsēta — kaujas spējīgu vienību šeit nebija nekādu, atskaitot vienīgi divas veselības rotas, kam bija kaujas pieredze, un kas sastāvēja no īstiem grāvju puikām, toties ieroču nebija gandrīz nemaz. Rotas bija apbruņotas austriešu šautenēm un modernām franču karabīnēm, kurām ne vienai, ne otrai nederēja vācu municija. Automātisko ieroču nebija, toties zēniem bija dūša un pusapdzijušas rētas no nesenajām kaujām. Brigādes štābā sēdēja vācieši un nedaudzi latvieši, vairums īsti aizmugurnieki bez kaujas pieredzes, saformētas bija tikai pāris rotas, bez tam vēl tur atradās dažādas vācu aizmugures vienības, kazāki, vlāsovieši, italiešu zenītartilerija un atsevišķi spāņu, igauņu, valoņu, franču un norvēģu karavīri, kas ārstējās SS lazaretē.

Šai bābelē kā pēkšņs zibens skaidrā jūlija dienā nokrita pirmās krievu bumbas, un tām sekoja ātrs un briesmīgs Jelgavas gals. Un kas zina — ja Jelgavā šai laikā nebūtu bijušas tās divas kropļu rotas, kas apturēja pirmās krievu triecienvienības, krievu tanki pa tukšo aizmuguri būtu aizripojuši vēl daudz tālāk nekā līdz Rīgas jūras līcim.

Uzbrukums sākās priekšpusdienā. Trauksme vienībās! Brigādes štābā savāca visus kaujas spējīgos, un tie ar auto rotu aizbrauca Elejas virzienā. Klīda baumas, ka Eleja esot smagi bombardēta un vienības aizbraukušas rūpēties par kārtību un dzēst ugunsgrēkus. Bet no vecajiem neviens tam neticēja — ugunsgrēkus nedzēš ar rokas granātu kastēm, un bez tam aizbraucējiem izdoti ložmetēji un pat dažas mašīnpistoles, kas agrāk nekad nebija manītas.

Tad pēkšņi pār Jelgavu aizdrāzās lidmašīnas ar skaidri saredzamām sarkanām zvaigznēm uz spārniem, un nākošā mirklī ielas bruģis zem kājām sāka līgoties kā kuģa klājs. Motoru rūkoņa, bumbu svilpieni, grūstošo mūru dārdoņa, cilvēku vaimanas un kliedzieni — viss sajuka vienā vienīgā spalgā skaņu jūklī, kas pazuda putekļu, dūmu un liesmu mākonī. Trauksmes sirēnas nestrādāja, un itaļu flakisti pirmajām bumbām plīstot „paņēma vagu". Viņu zābaku apkaltie papēži bija pēdējais, ko jelgavnieki dabūja redzēt no Romas impērijas mantiniekiem.

Jelgavā nav nedz zenītartilerijas, nedz iznīcinātāju — atklāta un neaizsargāta tā sagaida sarkano maitas ērgļu uzlidojumus, kas ar maziem pārtraukumiem atgriežas atkal un atkal.

Vācieši māju pagalmos kauj un svilina cūkas, jauniesauktie civīlisti kazarmēs pamesti savam liktenim, un neviens par tiem neliekas ne zinis. Pārbaidītie jelgavnieki neatturāmā straumē gāžas ārā no degošās pilsētas, ātrumā pakamptās mantas tie sasvieduši pajūgos, divričos, bērnu ratiņos un sasējuši uz divriteņiem. Dažs uztraukumā nav paspējis pakampt nekā cita, kā spoži noberztu katlu un puķu vāzi, kas rēgojas ratiņos starp pāris salauzītiem krēsliem. Divi patukli vecīši cienījamu pilsoņu izskatā stiepj veļas grozā nikni rūcošu buldogu, kas, zobus atņirdzis, rej garāmgājējus. Vecīšiem sviedri līst aumaļām, kundzes sirmie, ieviļņotie mati apsviluši un uz pieres redzama deguma brūce, bet grozu ar suni tie nelaiž vaļā.

No stacijas puses veļas melni dūmu mākoņi, bet ap pieciem pēcpusdienā atskan drausmīgi sprādzieni, logi un durvis krakšķēdamas izgāžas uz ielas, kā milzīgi krusas graudi pa gaisu lido stikla gabali, logi, vagonu daļas, dzelzs kluči rokas resnumā, un nesprāguši lādiņi — stacijā uzskrējis gaisā municijas vilciens.

Es šai brīdī atrodos kazarmēs augšējā stāvā — loga rāmis izlido un nošņāc dažus centimetrus man gar galvu, nogāžos ar visu krēslu uz grīdas, un jūtos, it kā man kāds būtu iesitis pa galvu ar milzīgu spilvenu. Piecēlies drāžos lejā pa kāpnēm, bet man pretī nāk kāds biedrs, sagrieztu seju un rokām, lejā kādam kareivim no pārgrieztās artērijas šļāc asinis kā no strūklakas — viņam logs uzgāzies tieši virsū. To pievāc kāds sanitārs, bet es dodos skriešus uz štābu — manā pārziņā ir noliktavas, un jāizdod pārsienamie materiāli. Ceļā mani pārsteidz atkal jauns uzlidojums, un krievu kaujas lidmašīnas drāžas gar pašiem namu jumtiem, nemitīgi tarkšķinot ložmetējus. Ieskrienu kādās parādes durvīs, spējš grūdiens nosviež mani lejā pa kāpnēm, virsū pārbiedētiem ļaudīm, kas tur samukuši, meklējot patvērumu. Vecā māmiņa sēž kaktā uz mitrā klona un skaļi lūdz Dievu. Pārējie klusi un bāli. Vēl nodārd pāris bumbu sērijas, tad viss apklust, un mēs uzmanīgi paveŗamies ārā uz ielas, kur jūtama sīva spridzekļa smaka. Durvis vairs nav jāveŗ, — tās sašķīdušas sīkos skaliņos un skabargās, bet tieši pretī uz ielas pavērušās divas dziļas bedres. Trīsstāvu mājai otrā pusē nošķelts stūris, un es redzu guļamistabu ar rūpīgi uzklātām, nu apkvēpušām gultām, stāvu zemāk grāmatu plauktu un pa grīdu izšķaidītus sējumus, bet aiz mājas nelielajā dārziņā sešus pāršķeltus ābeļu stumbrus ap prāvu gruntsūdens dīķi. No pirmā stāva atlicis kāds nenosakāms juceklis, bet pie izgāztām durvīm uz mutes apvēlies guļ jaunas sievietes līķis.

(Turpinājums sekos)

Pasaules sporta laukumos

Salstošākajā šīgada vieglatlētikas valstu sacīkstē Zviedrija ar 109-103 punktiem Stokholmā uzvarēja Franciju, revanšēdamās daļēji par Eiropas meistarsacīkšu neveiksmēm. Atsevišķo disciplīnu uzvarētāju rezultāti: 110 m barj. Eiropas meistars Marī (Fr.) 14,0, 100 m Bajī (Fr.) 10,5, 1500 m Bengtssons (Zv.) 3:51,0, tāllēkšanā Fošērs (Fr.) 7,14, 400 m Lenī (Fr.) 48,6, 10.000 m Mimons (Fr.) 30:25,6, lodē Arvidsons (Zv.) 15,28, veseri Karlsons (Zv.) 52,58, kārtslēkšanā Lundbergs (Zv.) 4,25, Šijons ar 4,17 sasniedza jaunu Francijas rekordu, 4X100 m Francija 42,0, 1500 m Elmabrūks (Fr.) 3:51,4, 5000 m Mimons guva savu otru uzvaru 14:29,2 min. laikā, tāpat kā Bajī, kas ar 22 sek. uzvarēja arī 200 m, augstl. Papagajo (Fr.) 1,95, diskā Helbergs (Zv.) 48,46, 400 m barj. Larsons (Zv.) 52,8, trīssoļlēkšanā Moberga (Zv.) 15,11 un šķēpā Eriksons (Zv.) 71,18.

Arī angļu vieglatlēti pirms sacīkstēm Stokholmā pievēica franču 106-99, bet sievietes pat 68-45. No sešiem Eiropas meistariem, kas startēja valstu sacīkstē, uzvaras guva tikai Pārlets 800 m (1:52,4) un Marī 110 m barj. (14,6).

Itālijas—Jugoslavijas vieglatlētu spēkošanās beidzās ar pirmās 94-84 p. uzvaru. Mateiči, metot šķēpu 65,94, pārspēja 15 g. veco Itālijas rekordu. Izcilākie rezultāti: 400 m Sidi (It.) 48,4, 100 m Lečese (It.) 10,6, veseri Tadja (It.) 57,26 (Itālijas rekords), 200 m Lečese 21.3 (labākais šīgada sasniegums Eiropā), diskā Konsolini 53,45, „mūžīgais otrais" Tosi 53,13. Itālieši negaidīti zaudēja 4X100 m stafetē.

Ungārijas vieglatlētikas meistarsacīkstēs šķēpā ar 66,21 uzvarēja pavecais Varšegi, kas jau daudzus gadus ar apmēram līdzīgiem rezultātiem turas Eiropas labāko šķēpmetēju vidū. Klīcs meta disku 51,68, Nemets veseri 57,32.

Vācu spējīgais daudzcīņnieks Hips vēl sezonas beigu posmā sasniedza divus gada labākos rezultātus: diskā 48,89, lodē 15,15.

Harolds Vaitloks, mūsu Bubenko konkurents un zelta medaļas ieguvējs 50 km soļošanā Berlīnes olimpiskajās spēlēs, pēc vairāk nekā 10 gadu pārtraukuma pārstartēja ar sekmīgu come-back. Viņš 10 min. pirms 2. v. ieguvēja uzvarēja soļošanas sacensībās Londona—Braitona.

Somijas meistarsacīkstēs desmitcīņā ar vāju 6490 p. rezultātu uzvarēja Irjo Mēkele, turpretim lielisku laiku 30:14,4 min. 10.000 m skrējienā sasniedza norvēģis Stokkens.

Veseri 61,00 m Kaseles—Bad Hersfeldas pilsētu sacīkstē aizmeta fuldietis Storchs, bet pārkāpuma dēļ metiens neskaitījās. Tas būtu bijis fainomenāls pasaules rekords...

Angļu joslas meistarsacīkstes galda tenisā

LSFAP angļu joslas komiteja pašreiz veic priekšdarbus joslas latviešu galda tenisa meistarsacīkšu noorganizēšanai. Priekšsacīkstes notiks 3 apgabalos: ziemeļu (sacensību vieta Pineberga), rietumu (Krēfeldē) un dienvidu (Osnabrika-Eversburga). Sacensības paredzētas vīriešu un sieviešu vienspēlē, vīriešu un sieviešu divspēlē un jauktā divspēlē. Ja atliek laika un ir iespējas, var izspēlēt arī vienību sacensības. Sacīkšu termiņu un noteikumus izsludinās attiecīgā apgabala rīkotāji.

Nometnēm bija uzdots sarīkot nometņu turnīrus, lai noskaidrotu pārstāvjus meistarsacīkstēm. Visi nometņu sporta vadītāji lūgti nekavējoties paziņot savus vārdus, adresi un dalībnieku angļu joslas galda tenisa nozares vadītājam A. Vinčelim (24a) Lübeck, Meesen-Kaserne, Bl. 8-112a, kā arī stāties sakaros ar rīkotājiem. Dalība jāpiesaka līdz 10. oktobrim. Vēlākus iebildumus un protestus neievēros.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Andrējs Apše, Jelgavas valsts skolotāju institūta bij. ilggadīgais fiziskās audzināšanas skolotājs, ieradies Austrālijā un Kovras ģimeņu centrā cītīgi turpina sporta nodarbes ar mūsu jauniešiem.

Ventorfas volejbolisti viesojās Hamburgā, kur sacentās ar Funkturma nometnes sportistiem. Uzvaru guva Ventorfa 12-15; 15-7; 15-11.

Dzintarjūras kausu nolēmusi dibināt mūsu 1950. g. basketbola meistarvienība Anglijā DVF Londona. Līdzekļus kausam vāc ziedojumu ceļā un tam līdzi ies arī kausa vēstures apraksts ar ziedotāju vārdiem, kausa izcīņas noteikumi un uzvarētāju ieraksti. Pēc trīs gadu izcīņas kauss pāriet uzvarētājas vienības īpašumā. Pirmo kausa izcīņas turnīru rīkos DVF Londona. Kausam jau ziedojuši mūsu kuģu jūrnieki: Venta — 14, Rāmava — 5/15, Sports — 5/3 un Ogre — 3/12 mārc. Atsevišķi jūrnieki ziedojuši 12/6 šil. Kopā kausam jau ziedots £ 30/2/6. Ziedotājiem sportisti izteic savu sirsnīgāko pateicību.

Š. g. 15. septembrī Masonā, ASV, mūžībā aizgājis mans mīļais vīrs, brālis un svainis, ilggadīgais Latvijas aizsargu štāba saimniecības daļas priekšnieks

mag. oec.

Fricis Upelincis

dzim. 1894. g. 24. februārī Kandavas pag.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

dzīves biedre ASV, brālis un svaine Vācijā, svainis Beļģijā, piederīgie Latvijā un nezināmā svešumā

1950. g. 10. sept. Štutgartē miris

Jānis Vancēvičs

Dzim. 1924. g. 26. 3., Daugavpilī. Apbedīts 1950. g. 13. sept. Jaunajos kapos Ludvigsburgā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

Viestura rotas saime

Izsakām sirsnīgu pateicību

māc. Abakukam un plkv. Kripēnam, kas nesa pēdējos DV un gen. Bangerska sveicienus, kā arī visiem tautiešiem, kas piedalījās bij. karavīra Alfrēda Kelpes izvadīšanā 1950. g. 31. 8. Huntlozenas kapos.

Sēro māsas ar vīriem Anglijā, brālis Vācijā, māte un māsa Latvijā. (696)

ĀDAS IZSTRĀDĀJUMI

greznoti ar Brīvības pieminekļa un valsts ģērboņa attēliem zelta dobspiedumā.

	šil.
Portfeļi (bez greznoj.)	120—180
Vēstuļu mapes, 23×17 cm	45
Vēstuļu mapes, 25×22 cm	60
Vēstuļu mapes, 29×25 cm	75
Foto albumi, 28×20 cm	35
Foto albumi, 40×27 cm	55
Kabatas portfeļi, divdaļīgi	33—36
Kabatas portfeļi, trīsdaļīgi	42
Sīknaudas maks-pakaviņš (bez grezn.)	12
Banknošu maks	15
Maks sīknaudai un banknotēm	22
Adrešu grāmatiņas ar alfabētu	22
Grāmatu aizsargvāki	22
Iniciāļu burti zelta vai melnā dobspied.	à 2/6

Visus izstrādājumus pēc pieprasījuma izsūta kā nesaistošus paraugus. Izsūta arī uz ārvalstīm.

VALDEMĀRS ČOKS,
60, Perfival St., Peterborough, Northants., England. (667)

LATVIJA

Nr. 75 (419) 1950. g. 30. septembrī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3.50 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn. uz ASV pa gaisa pastu DM 6,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0.50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu: vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud DM 5,—; vienreiz 5 iespiedumr. slud DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie Kaserne, US Zone, Germany (tālr. Schw Gmünd 2159)

Ja kāda persona ko zinātu par

ŽORŽU PLŪMI

no Salacgrīvas un

SAŠU ZUTMANI

no Rīgas, lūdzu sniegt ziņas YMCAs grāmatnīcai, (23) Oldenburg i. Old., Lettenlager Ohmstede. (690)

Lūdzu atsaukties

bij. māsu **KLĀRU**

vai kādu, kas bijis slimnīcā Feldkirchē un uzglabājis manu, kapr. Gunāra Eiduka fotografiju. — 153, Nunts Lane, Coventry, Gr. Britain. (692)

IZGRIEZT! — UZGLABĀT!

VECĀKI UN SKOLOTĀJI!

Izmantojiet vēl iespēju un sekmīgam māc. gadam, kā arī izceļojot iegādājiet saviem bērniem pielietamās grāmatas. Neaizmirstiet, ka mātes valodā zināšanu piesavināšanās veicās vislabāk!

Tautskolām var iegādāt:

	DM
Prof. Zicāna, Viegla gaita, ābece	5,—
Lasāmgrāmata Tēvu valoda, 3. kl.	4,—
5. kl.	4,50
Tēvu val. mācība (gramat.), 6. kl.	3,—
Gaides Tēvu val. māc., sist. kurss	3,—
Lāpa — dzejoļu krājums tautsk.	3,—
Kamoliņš — 1000 t. dz. izlase	2,50
Curika My English Reader, I	3,50
Brēmaņa Sich. Schritte II, 5. kl.	3,—
III, 6. kl.	4,—
IV, 7. kl.	3,50
Viens, divi, trīs — matēmat. 1. kl.	3,—
Matēmatika 5. kl.	3,50
Dabas mācība 4. un 5. kl. ā	3,—
Dabas mācība 7. kl. (Cilvēks uc.)	5,—
Tomāsa Latvijas ģeografija 5. kl.	4,—
Tomāsa Eiropas ģeografija 6. kl.	4,50
Mantnieka Eiropas karte	2,—
Mantnieka Latvijas lielā karte	8,—
Darbiņa Latvija, statist. pārskats	1,50
Miķelsona Latvijas vēsture tautsk.	2,50
Kreicera Dzīves mācība	3,50
Lutera Mazais katķisms, dievk. kārt.	1,—
Saīsināta dziesmu grāmata, ies.	3,—
Dziļlejas Domraksti (Kā mācīt?)	2,—
Klaustiņas Bērnu dārzs, plašs kurss	3,—
Uzdevumu burtnīcas	0,40
Šķērslīniju burtnīcas	0,30

ANDR. OZOLIŅŠ,
apgāds un grāmatnīca,
24b, Eutin/Holst., DP Camp. (675)

Atkal dabūjama latviešu grāmatu grāmata

brāļu Kaudzīšu

Mērnieku laiki

Nesaīsināts izdevums ar Ed. Brencēna 56 oriģinālilustrācijām uz krīta papīra audekla sējumā ar E. Geistautes vāka zīmējumu. Cena DM 15,—.

Grāmatu izsūtām vienīgi pret samaksu vai pilnā pēcmaksā. Izsūtām arī uz ārzemēm. Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

LCK apgāds LATVIJA

LATVIJAS LASĪTĀJIEM KANADĀ

Sākot ar š. g. 1. oktobri, LATVIJU var pasūtināt arī pa gaisa pastu. Avīze tādā ceļā sasniedz lasītāju 4—5 dienās pēc avīzes iznākšanas Vācijā.

Abonēšanas maksa 2 Kan. dol. mēnesī.

Avīzes gaisa abonementu var pasūtināt pie līdzšinējiem LATVIJAS pārstāvjiem:

I. Batraks, P. O. Box 1006, Sta. C, Toronto 3, Ont.
Brīvā Balss, Canadian Latvian Newspaper, Box 295, Term. A, Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155, Waverley St., Montreal, P. Q.
A. Kalniņš, 240, Grace St., Toronto, Ont.
V. Ziediņš, Latviešu grāmatn., 92, Morse St., Toronto 8, Ont.

LATVIJAS gaisa pasta abonentu kartotēku pārzina Valters Ziediņš, Toronto, kamdēļ visa korespondence un pieteikumi gaisa pasta abonementa lietās adresējami viņam.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

		DM
A. Brigadere, Kvēlošā lokā, ies.		11,—
A. Eglītis, Adžurdžonga, ies.		8,50
	broš.	6,50
A. Eglītis, Sikstā dzīvība, broš.		6,50
J. Jaunsudrabiņš, Zaļā grām. broš.		8,50
	ies.	10,50
Latvju dainu izl., I—II, ies.		28,—
	I—II, broš.	20,—
M. Mičela, Vējiem līdzi, 1—4, broš.		20,—
	ies.	35,—
Valdis, Staburaga bērni, ies.		10,—
A. Čaks, Mūžības skartie, ies.		12,20
	broš.	9,70
Anna Dagda, Līdzības, ies.		5,—
Elza Ķezbere, Ilūzijas, ies.		5,—
Sniķere, Jēgens un Sodums, Trīs autori, broš.		6,80
	ies.	9,—

Krājumā daudz citu latv. grāmatu.

Apgādā visas vācu grāmatu tirgū dabūjamās medic., technisk., tautsaimn., kā arī citas zinātn. grāmatas par apgādu cenām. Izsūta ar pasta pēcmaksu + pasta izdev.

MĀRTIŅŠ BĒRZIŅŠ,
(14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne. (689)

Nacionāli vienoto latviešu laikraksts

LATVJU VĀRDS

kas jau 6. gadu iznāk Latvijai vistuvākajā trimdas centrā — Zviedrijā, sniedz kārtēji autentiskas ziņas par dzīvi un notikumiem okupētajā dzimtenē. Sekojiet LATVJU VĀRDA nodaļai

PIE BALTIJAS JŪRAS

kur jaunākajos numuros starp citu publicēti raksti:

Čekas uzbūve Latvijā — faktu sakopojums par to, kas šodien notiek Stabu ielas baigajā namā Rīgā, un kādā veidā čeka ieskauj savos taustekļos katru Latvijas iedzīvotāju.

Pudeles pasts — Somu līcī izzvejota pudele, kas satur baigu vēsti no Igaunijas (ar attēlu).

Saruna ar Andreju Upīti — kāda latviešu jūrnieka stāsts, kam šovasar bijusi necerēta izdevība sastapties ar A. Upīti „Mazajā Parkā" Rīgā.

Pa cara pēdām — pašlaik Latvijā apgrozībā esošās naudas attēls ar aprakstu par šīs „proletāriskās" naudas dīvainībām un īpatnībām.

Latvija ražas novākšanas laikā — izvilkumi no okupētās Latvijas laikrakstiem par darbu ar „Staļina kombainiem", kas dienā nespēj apiet reizi apkārt rudzu laukam.

Jauni nocietinājumi Baltijas piekrastē — tikko Zviedrijā saņemtas ziņas par V-ieroču bazi pie Pitraga un radara staciju Liepājas apkaimē.

Abonementi piesakāmi tieši laikrakstam LATVJU VĀRDS, Postbox 15079, Stockholm, Sweden, vai arī laikr. LATVIJA pārstāvjiem visā pasaulē. (691)

Meklēju ARTŪRU VĪNERTU,

pēdējā zināmā dzīves vieta — Vircburgas centrālā nometne. Ja kāds ko zinātu par min. personu, lūdzu paziņot Jānim Balgalvim, 56, Bellewood Ave, Toronto, Ont., Canada. (693)

LILIJU, KĀRLI un DAGNIJU ĀBOLIŅUS

meklē A. Skulte, c/o Mr. A. Lidacis, 126. Jefferson Ave, Moneola, N. Y., U. S. A. (695)

IZGRIEST UN UZGLABĀT!

Tautieši Vācijā un citās zemēs, — iegādājieties LCK apgādā LATVIJA

latviešu grāmatas

Rakstiet tieši apgādam, pieprasot vēlamās grāmatas. Jūs tās saņemsit pa pastu savā dzīves vietā, ar norādījumu, kam izdarāma samaksa.

LATVIEŠU ROMĀNI, STĀSTI uc. DAIĻLITERĀTŪRA:

	DM
J. Akurāters, Draugi un gadi	1,20
Viršaiša galva	2,—
A. Austriņš, Puišķāns	4,—
M. Bendrupe, Smieklīgais un viņa sirds	5,—
R. Blaumanis, Trakais Ižaks	2,50
Mēmais precinieks	1,20
A. Brigadere, Skarbos vējos	3,—
A. Deglavs, Rīga, ies.	7,50
A. Dziļums, Pelni	1,—
A. Eglītis, Sikstā dzīvība	6,50
Nestundas, broš.	2,50
Nestundas, ies.	5,—
Ģīmetne	2,50
M. Eglītis, Paaudžu pils	0,50
I. Grebzde, Purva zāle	2,40
Sērmūkšļu pagasta ļaudis	0,60
A. Grīns, Krustneša gaitās	1,25
Dvēseļu putenis, I	4,—
P. Gruzna, Pe-Ge feļetoni	1,—
J. Janševskis, Dzimtene, I	4,—
II	3,30
III	4,—
J. Jaunsudrabiņš, Zaļā grāmata	8,—
Nauda	6,80
Liktenis	3,50
Jaunsaimnieks un velns	11,—
J. Kadilis, Nenozīmīga pašsaruna	1,50
J. Kadiļa sakārt., Noveļu izlase, I	3,50
II	3,50
Brāļi Kaudzīši, Mērnieku laiki, broš., bez il.	7,—
ies., ar il.	15,—
P. Kiķns, Greizie rati	4,—
J. Klīdzējs, Pajumte	2,50
I. Leimane, Mātes cilts, broš.	5,50
ies.	8,50
K. Lesiņš, Mīlestības zīmogs	2,—
Lietas, kas kārtojas pašas, broš.	5,50
ies.	8,50
O. Liepiņš, Piemineklis	0,80
Dēklas ratiņš	1,50
Z. Mauriņa, Spīts	7,50
Sirds mozaika, ies.	5,20
H. Moors, Portreja	3,50
A. Rasa, Kuģi pie apvāršņa	2,—
K. Raudive, Nolādētās dvēseles	5,50
Rīta zvaigzne uc. stāsti, broš.	0,90
ies.	4,—
J. Sābris, Pa brieža pēdām	1,20
Ed. Sālna, Pildāmspalva	1,50
Uzvara	2,50
G. Salnais, Ökers	3,—
K. Skalbe, Stāsti un tēlojumi	1,50
Lienas roze	1,80
E. Tālmane, Piemineklis	5,—
P. Upe, Tumšā robeža, I	1,90
II	1,—
III	1,80
A. Upenieks, Likteņa viesnīca	3,—
J. Veselis, Latvju teiksmas	5,—

TULKOTI ROMĀNI UN STĀSTI:

	DM
Ed. Andersona sakārt., Rietumu apvārsnis	5,—
Rietumu pasaule	6,—
Perla S. Baka, Sieviešu paviljons	1,80
Ant. de St. Exupery, Nakts lidojums [illegible]	3,80
Kn. Hamsuns, [illegible]	2,60
O'Henri, Stāstu izlase	2,—
Dž. Herseis, Zvans Adano pilsētai	1,50
V. Kravčenko, Es izvēlējos brīvību, I	3,—
II	3,20
III	3,20
Alfr. de Misē, Ticiāna dēls	1,50
V. Ramonas, Krusti, I	3,50
II	3,50
Herm. Stērs, Pēteris Brindeisenietis	4,50
V. Ulbopū, Neviens mūs nedzird	7,50
Ž. Verns, Kapteiņa Granta bērni I	2,75
II	3,—
III	3,—

LATVIEŠU LUGAS:

	DM
R. Blaumanis, Pazudušais dēls	3,—
A. Gaiļiņš, Drupas	0,60

LATVIEŠU DZEJA:

	DM
Alant Vils, Poem pa kulšen	1,50
Fr. Bārda, Zemes dēls	1,50
A. Baumaņa kop., Latvian Poetry	4,—
K. Dāle, Laika rasa	1,50
Fr. Dziesma, Zvejnieku Svētais vakarēdiens	2,—
Andr. Eglītis, Dievs, Tava zeme deg	1,—
E. Francēviča sakārt., Atmiņai	0,60
J. Jaunsudrabiņš, Debess un zeme	1,—
A. Pumpurs, Lāčplēsis	2,50
R. Skujiņa, Putni	1,50
V. Strēlertes izlas., Latviešu tautas dziesmas	1,—
T. Tomsons, Salta elpa	2,—
M. Urnežus, Tofņi liesmās	3,—
Lords Bairons, Manfreds	1,40

JAUNATNES UN BĒRNU GRĀMATAS, LATV. UN TULK.:

	DM
Minna Bērziņa, Ganu Jūle	0,90
Reinis Birzgalis, Ziemas prieki	1,20
J. Jaunsudrabiņš, Stāsti par maziem pilsētniekiem	0,75
L. Perļupe, Priekšpilsētas noslēpums	1,50
R. Skujiņa u. R. Birzgalis, Palaidnīgie zaķēni	2,50
J. Sirmanis, Dadžu Juris	2,—
Pasaku vācelīte	0,60
Pastnieks nāk	0,50
Izgriežamās bildes	0,15
Z. Lagerlēfa, Nilsa Holgersona brīnišķīgais ceļojums ar meža zosīm, I	4,50
II	4,50
III	4,50

	DM
Ed. Rozegers, Kad es vēl biju mežinieka zēns	1,50
Marks Tvens, Toma Soera piedzīvojumi	0,70
Ž. Verns, Mazais kapteinis	2,—

VALODAS MĀCĪBAS GRĀMATAS UN VALODNIECĪBA:

	DM
D. Roga un St. Cīrulis, Ābece	3,50
M. Gaide un A. Endziņš, Tēvu valodas mācība	3,—
J. Endzelīns, Latviešu valodas skaņas un formas	5,50
Lingafona valodas pašmācība	5,—
Modern English	0,80
K. Brants un Dr. V. K. Matīuss, Latviešu-angļu vārdnīca	3,—
Mag. phil. A. Paegle, Es mācos franciski	2,50
Rūd. Švarcbachs, Franču-latviešu vārdnīca	3,—
Dick Wittington	0,50

GRĀMATAS PAR LATVIJU UN LATVIEŠIEM:

	DM
E. Tomass, Latvija	4,—
Prof. M. M., Latvijas ekonomiski ģeografiskie pamati	2,60
Latvijas iedzīvotāji skaitļos	0,50
K. Kalniņš, Vai jūs zināt, ka Latvija	1,20
Do you know that Latvia	1,20
Latvija 30 gados	0,80
Prof. Dr. Arv. Švābe, The Story of Latvia	3,—
J. Goldmanis, Zvaigžņu pulku atmirdza	3,—
Prof. Dr. Arv. Švābes sakārt., Latvju kultūra	3,20
I. Velde, Latvju trimdas izdevumu rādītājs	7,—
LCK, Trimdas kopības noteikumi	2,—
M. Gulbis, Eiropas apvienotā kustība un mēs	0,50

LATVIEŠU LITERĀTŪRA UN RAKSTNIEKI:

	DM
H. Kreicers, Ievads latviešu rakstniecībā	1,20
A. Baumanis, Krišjāņa Barona biografija	2,50
E. Sūna, Literāra saruna ar kritiķiem, teorētiķiem un rakstniekiem	4,50
A. Bērziņš, Pazīstamas sejas	5,—
J. Rudzītis, Spīdola nāves salā	1,25
A. Ogules un J. Zvirbuļa zīmēj., Latviešu rakstnieku portrejas	2,—

MĀCĪBAS UN ZINĀTNISKAS GRĀMATAS:

	DM
A. Bumbērs, Fizika, I	4,70
M. Soste, Ģeometrija, II	3,50
III	3,30
M. Celms, Matēmatika 6. kl.	3,50
7. kl.	3,50
K. Kaufmanis, Kosmografija	3,50
H. Kreicers, Dzīves mācība	3,—
Ing. E. Elguts, Radiotechnika, I	5,—
II	6,—
Ing. mēch. J. Laiva, Automobiļi	2,—
Ing. A. Argalis, Smagie automobiļi, vilcēji un citi spēkrati	2,—
Būvtechn. I. Rožleja, Es būvēju koka režģu būves	6,—
Z. Cīrulis, Kokapstrādāšanas rokas grāmata	4,—
A. Paegle, Mērniecība — rokas grāmata mežainiem	6,—
Prof. Dr. rer. for. Arvīds Kalniņš, Ķīmiskā mežu technoloģija	15,—
Valters Greilings, Ķīmija iekaro pasauli	4,50
Agr. R. Krūmiņš, Augsnas strādāšana	1,—
Agr. Arn. Asars, Praktiskā lauksaimniecība	5,—
Agr. V. Grozgalvis, Saimniecības pamatjautājumi	3,50
Nina Berga, Puķkopība	3,50
Agr. K. Lapiņš, Lauku dārzāji	5,—
Prof. chem. B. Jirgensons, Modernās zinātņu problēmas	2,50
J. Traubergs, Cilvēks	4,—
Fr. Zālītis, Vispārīgā vēsture 7. kl.	5,—
Mag. iur. A. Berķis, Ievads sabiedriskās zinātnēs	2,50

DAŽĀDAS:

	DM
Alfr. Ceichners, Austrālija	1,50
Kanāda	1,50
Agr. J. Grīnblats, Misisipi	1,—
Etnografisko rakstu paraugi	1,25
A. Reinholdes sakārt., Tamborēšana un adīšana	5,—
A. Žēbergs-Rugājs, Pati adu, pati valkāju	3,50
Dr. Th. van der Velde, Laulības technika	5,—
Dziesmu grāmata latviešiem svešumā	1,—
L. Bērziņa un I. Bērziņa sakārt., Tēvu dziesma	3,—
Kora dziesmas	3,—
Jānis Mediņš, Daina 14	3,—
Jānis Mediņš Daina 15	3,—
Purmaļa sakārt., Modernā meistaru prakse (Šachs)	1,—

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

PAZĪSTAMUS UN DRAUGUS

lūdz rakstīt: Mr. Voldemārs Purcens, Co. Cooks, Cathedral Mill, Buxton, Vic., Australia. (663)

Lūdzu atsaukties

R. ZELLI,

Vācijā. Rakstīt uz adresi: Konrāts Helms, 10, Union Rd., Leamington, Spa, Warwickshire, England. (696)

Lūdzu atsaukties, ja kāds ko zinātu par

AUSTRU SKUDRU,

dzim. Upeniecī, 1926. g. 3. aprīlī. Pēdējās ziņas 1945. g. 7. janv. no Brombergas-Kaltvaseras, Lager 7, Bar. 4. Rakstīt uz adresi: Konrāts Helms, 10, Union Rd., Leamington, Spa., Warwickshire, England. (697)

ED. PAEGLE:

Ābecīte (DM 5,—), Krāja (DM 1,—), atklātnes (kompl. DM 1,20) satur 350 paraugus daiļdarbiem. Ārzemēs visi trīs izdevumi maksā 10 šil. vai 1,50 dol. — „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam". — „A charming little book with lovely folklore designs". —

(17a) Pforzheim, Bückenberg-Kaserne. (658)

Ja kāds ko zinātu par

RŪDOLFU KRASTIŅU,

dzim. 1920. g. 3. dec. Priekulē, pazudis bez vēsts no Fuldas nometnes Vācijā 1945. g. 1. jūn., lūdz ziņot Laimdotai Krastiņai, 3409, E. 26th Str., Tulsa, Okla., U. S. A. (636)

Pusanas priekštilta pozicijā ielenkti 100.000 komūnistu

Dienvidkorejas galvaspilsēta Seula kritusi — Dienvidos no Suvanas amerikāņu spēki apvienojušies — Jauns dienvidkorejiešu desants pie 38. platuma grada

Tokio (E). — „Galīgā uzvara Korejā tagad jau ir droši saskatāma," otrdien preses pārstāvjiem deklarēja amerikāņu 8. armijas komandieris ģenerālis Vokers. Nepilnu stundu pēc šīs intervijas ģenerāļa Mekartūra galvenais štābs publicēja oficiālu paskaidrojumu, ka pēc deviņu dienu smagām cīņām beidzot ieņemta Dienvidkorejas galvaspilsēta Seula. Atsevišķos namos komūnisti vēl izmisīgi pretojas, bet vispārējo stāvokli tas vairs nevar grozīt. Trešdien pasaulī apildoja jauna vēsts, ko bija parakstījis pats ģenerālis Mekartūrs. Iepriekšējās dienas vakarā apmēram 50 km uz dienvidiem no Suvonas apvienojās 7. divīzijas galvenie spēki ar 10. korpusu, tādā veidā pilnīgi ielencot komūnistus, kas atrodas Korejas pussalas dienvidos. Amerikāņu vienības tagad nocietinājas, lai ziemeļkorejieši nevarētu izlausties.

Seulas ieņemšana notika pēc visai drāmatiskām un nežēlīgām cīņām. Pēc tam, kad Apvienoto nāciju triecienu vienības jau pirmdien bija izlauzušās līdz pilsētas centram un ieņēmušas dienvidu pakalnus, kas pārvalda visu Seulu, otrdienas rītā sākās izšķirējs trieciens. Operāciju smagumu iznesa amerikāņu 10. korpusa trīs divīzijas, kurām bija piekomandēta arī 7. dienvidkorejiešu divīzija. Tā nogrieza komūnistiem atkāpšanās ceļu pilsētas dienvidos. Lielākā daļa ziemeļkorejiešu pa kādu šauru frontes spraugu izbēga uz ziemeļiem. Bet Seulā vēl bija palikuši ap 5000 komūnistu. Pret tiem savu iznīcinātāju uguni vērsa Peršinga tanki, liesmu metēju tanki, smagā artilerija un aviācija.

Pirms Korejas kaŗa sākuma Seulā bija apmēram 1,5 milj. iedzīvotāju. Tā kā pilsētai bija ārkārtīgi liela stratēģiskā nozīme, komūnisti savu triecienu vērsa vispirms pret to, ieņemdami Seulu jau 28. jūnijā. Arī tagad ziemeļkorejieši pilsētu mēģināja noturēt par katru cenu. Vēl pirmdien komūnisti meta cīņās savu 9. divīziju, kas bija steigā evakuēta no Dienvidkorejas un 13 smago tanku. Bet šai trieciena vienībai izdevās pavirzīties uz priekšu tikai dažus simts metrus. Operācijās tūdaļ iejaucās Apvienoto nāciju aviācija, nometot 5 centneru smagās degbumbas un vismodernākos, ar fosforu pildītus lādiņus. Amerikāņu flotes kājniekiem ar bazukām pēc vairāku stundu ilgām cīņām izdevās iznīcināt septiņus tankus. Tad komūnistu kājnieku masas un pārējie tanki steigā atkāpās.

Par vislielāko panākumu līdzšinējās Apvienoto nāciju operācijās tomēr uzskatāma 7. divīzijas un 10. korpusa apvienošanās dienvidos no Suvonas. Ar to tagad noslēgts pilnīgs loks tiem komūnistu spēkiem, kas operēja Korejas pussalas dienvidos. Amerikāņu militārie lietpratēji izsakās, ka ziemeļkorejieši te bija koncentrējuši vismaz 80 proc. no visām savām armijām. Tas nozīmē, ka gūsts vai pilnīga iznīcināšana draud vismaz 100.000 komūnistiem. Amerikāņu 8. armijas galvenais štābs pārliecināts, ka no aplenkuma pa kalnu takām varētu izglābties tikai niecīgas vienības. Ģenerāļa Mekartūra trešdienas rīta komunikē savukārt vēstī, ka komūnistu liktenis Pusanas priekštilta pozicijā tagad apzīmogots.

Arī pārējās frontēs Apvienoto nāciju operācijas noris ļoti sekmīgi. Pēc Činju ieņemšanas ASV spēki pagājušā otrdienā pavirzījušies 25 km uz priekšu. Kādā vietā uzieti atkal 12 mašīnpistolēm nogalināti amerikāņu gūstekņi sasietām rokām. Pussalas austrumu piekrastē dienvidkorejieši pavirzījušies tai pašā dienā 40 km uz priekšu, izceldami arī jaunu desantu Čimi salā, kas atrodas pie 38. platuma grada. Pēc Seulas ieņemšanas Apvienoto nāciju lidaparāti izkaisīja virs Ziemeļkorejas tūkstošiem skrejlapu, kurās komūnisti aicināti kapitulēt.

BBC ziņo, ka amerikāņu delegācija pie Apvienotajām nācijām uzsāks neoficiālas sarunas ar pārējo valstu pārstāvjiem par to, kādā veidā varētu izbeigt Korejas konfliktu. Informētas aprindas Nujorkā izsakās, ka Bevins Apvienotajām nācijām iesniegs priekšlikumu par Korejas pilnīgu apvienošanu.

Kopš sekmīgās ofensīvas Tālajos austrumos, tagad aizvien biežāk dzirdams jautājums, vai UN kaŗaspēkam nevajadzētu pāriet arī 38. platuma gradu. Sagaidāms, ka jau tuvākajā nākotnē par to spriedīs Apvienoto nāciju pilnsapulce. Austrālijas ministru prezidents Menzijs radio runā izteica domas, ka Savienotās valstis, Francija un Lielbritānija bez UN lēmuma to nedarīs.

Jauns padomju...

(Turpinājums no 1. lpp.)

vienu otru pārsteigumu. Caur Bukarestu pienākušas ziņas, ka Kremlis nodomājis iesniegt UN savu programmu, kurai būs seši punkti: 1) uzaicināt Apvienotajās nācijās komūnistisko Ķīnu, lai pēc tam sāktu sarunas austrumu un rietumu starpā, 2) izbeigt Korejas konfliktu un ar[illegible]ot tautas nobalsošanu, 3) izbeigt kaŗa stāvokli ar Vāciju un Japānu un parakstīt ar abām valstīm miera līgumu, pēc tam nekavējoties atvelkot okupācijas kaŗaspēku, 4) atļaut Vācijai, tā Japānai 100.000 vīru lielu armiju un 50.000 vīru lielu policiju, 5) sadalīt interešu sfairas, sevišķi Jugoslavijā, un sakarā ar Jaltas lēmumu parakstīt miera līgumu arī ar Austriju, tai pašā laikā nokārtojot Triestas jautājumu, un 6) izdarīt vispārējo atbruņošanos un nodibināt starptautisku atomieroču kontroli.

Padomju jaunā programma oficiāli vēl nav pieteikta, kāpēc par to nav arī nekādu komentāru. Toties uz Maļika ierosinājumu jau tai pašā dienā atbildēja ASV ārlietu ministrijas pārstāvis Linkolns Vaits, nosaucot to par tīro propagandu. Vaits burtiski izteicās: „Līdz šim jau diezgan runāts, mums tagad nepieciešami darbi, lai apliecinātu šo labās gribas izpaudumu." Vaits tālāk piebilda, ka ārlietu ministrs Ečesons jau pirms sešiem mēnešiem runā Berklejā minēja tos priekšnoteikumus, pēc kuriem varētu likvidēt pašreizējo saspīlējumu Savienoto valstu un Padomju savienības starpā. Jau toreiz Ečesons aicināja Maskavu parakstīt miera līgumu ar Vāciju, Austriju un Japānu, atmest varas politiku un izbeigt obstrukciju Apvienotajās nācijās. Arī prezidents Trūmens savā laikā deklarēja, ka viņš ļoti priecātos apsveikt Staļinu Vašingtonā. Tad, kad Staļins sniedza savu pazīstamo interviju INS pārstāvim par tiešām sarunām ar Trūmenu, daudzi laikraksti un politiķi Savienotajās valstīs norādīja, ka prezidents jau pietiekami daudz ceļojis, lai apspriestos ar citiem valstsvīriem. Ja Staļins grib runāt, tad vienīgā vieta ir Vašingtona. Spriežot pēc noskaņojuma ASV galvaspilsētā, šis uzskats nav mainījies arī tagad.

Vienīgā valsts, kur Maļika deklarācija radījusi zināmu atbalsi, ir Francija. Daudzi Parīzes laikraksti to snieguši ar milzu virsrakstiem pirmajās lappusēs. Tā, piemēram, konservātīvais Figaro uzskata Maļika paskaidrojumus par „tikko apslēptu piedāvājumu tiešām sarunām Maskavas un Vašingtonas starpā". Degola organs Aurore konstatē, ka pagrieziens Korejā ietekmējis arī padomju diplomātu toni.

Amerikāņu laikrakstu korespondenti ziņo, ka arī Višinskis stiprā mērā mainījis savu izturēšanos. Oficiālajās sēdēs viņš gan vēl joprojām ir ass un stiprs, bet aiz kulisēm kļūst pavisam citāds. Pirmoreiz kopš ilgāka laika ar visu padomju delegāciju viņš ieradies Dīna Ečesona rīkotajā pieņemšanā un gandrīz stundu sarunājies ar ASV ārlietu ministru bez lieciniekiem. Laipno seju Višinskis rādījis arī kādam 7 g. vecam amerikāņu zēnam, kas lūdzis no viņa autogrammu. Preses pārstāvjiem Višinskis paskaidrojis, ka ar Koreju „viss jau būšot labi". Vai padomju delegācijas izturēšanās maiņa tiešām nozīmē arī kursa maiņu Kremlī, to vēl neviens neņemas apgalvot. Skaidrs tomēr liekas tas, ka ģenerāļa Mekartūra panākumi Korejā likuši arī Staļinam apdomāties.

100.000 studentu kailuzņēmumi amerikāņu universitātē

Sietla (md). — Vašingtonas universitātes studentu vecāki sacēla protesta vētru, kad uzzināja, ka šī Sietlas universitāte medicīnisku pētījumu vajadzībām izgatavojusi 300 studentu un studenšu kailuzņēmumus. Šinī sakarībā arī kļuva zināms, ka Kolumbijas universitātei Nujorkā ir archīvs ar 100.000 šādiem savu studentu uzņēmumiem no pēdējiem gadiem. Tādi uzņēmumi izdarīti kādu laiku arī Harvardas, Jēlas un Čikagas universitātē.

Kolumbijas universitātes pārstāvis paskaidroja, ka uzņēmumi izgatavoti īpaša zinātniska pētniecības projekta vajadzībām. Projekts sākts jau 1939. g., un tā mērķis ir pētīt attiekames starp cilvēku ķermeņu uzbūvi un viņa psichi. Bez tam jauniestājušos studentu uzņēmumi izmantoti, lai konstatētu viņu fiziskos trūkumus un censtos tos koriģēt. Studentu sejas uzņēmumos esot padarītas nepazīstamas. Uzņēmumi izdarīti trīs pozās — no priekšas, no sāniem un no muguras. Uztrauktie Sietlas studentu vecāki panākuši solījumu, ka turpmāk šādu jauno studentu fotogrāfēšanu izbeigs un ka esošos 300 negātīvus un kopijas iznīcinās. Sietlas universitātes laborātorijas vadītāja paskaidrojusi, ka studentiem bijusi tiesība atteikties no pozēšanas.

---

12 stundas pēc kaŗa sākuma ASV noklātu atombumbām visu Padomju savienību

Kas Maskavu attur no uzbrukuma — Savienoto valstu lietpratēju vērtējumi par Krievijas mistisko nostāju

Trīs stundas pēc Padomju savienības uzbrukuma sākuma atombumbas var aizsniegt un iznīcināt visus svarīgākos Krievijas rūpniecības centrus. ASV kaŗa rūpniecības potenciāls tālu pārsniedz Krievijas rūpniecības tempu. — Tie ir galvenie faktori, kas pēc amerikāņu laikraksta N. S. News and World Report vērtējuma saista Staļina rokas. Šī laikraksta jaunākajā numurā Savienoto valstu kaŗa eksperti apliecina, ka Padomju savienības atturība nav nekāda mistērija, bet balstās uz labi izdomātām kalkulācijām. Kaut gan ASV nav sagatavotas kājnieku kaŗam, tās pilnīgi gatavas atomu uzbrukumam. Atomu bumbu noliktavās glabājas ne mazāk par 450 bumbām, un 2000 bumbveži katrā laikā gatavi startēt, lai tās nogādātu norādītās vietās.

Ja Padomju savienības kaŗaspēks **plkst. 5 no rīta** sāktu uzbrukumu Berlīnei, tad jau **plkst. 8.30** ASV ātrie bumbveži, kas startē no Vidusjūras vai amerikāņu bazēm Saudi Arābijā, var aizsniegt visas Dienvidkrievijas pilsētas un rūpniecības centrus, jo tikai trīs stundas šķiŗ šīs bazes no Krievijas tērauda rūpniecības centra un 3,5 stundas no svarīgā naftas rūpniecības rajona. **Pl. 10.30** ASV bumbveži no bazēm Anglijā sasniegtu Maskavas rajonu un ap šo pilsētu koncentrēto rūpniecības apgabalu. Vajadzīga tikai neliela daļa no tām atombumbām, kas glabājas Anglijā, lai iznīcinātu Padomju savienības galvaspilsētu un tās apkārtni. **Plkst. 2 pēc pusdienas** otra bumbvežu grupa no Anglijas jau uzbruktu lielajam Krievijas ieroču un municijas rūpniecības rajonam aiz Urāliem. Citiem vārdiem runājot, 9 stundas pēc kaŗa sākuma visas jaunās Aizurālu pilsētas un fabrikas, kas ražo lielāko daļu no krievu tankiem, lielgabaliem, lidmašīnām un municijas, var tikt iznīcinātas. Beidzot **plkst. 5 pēc pusdienas** ASV bumbveži, kas paceltos no Anglijas vai Alaskas, sasniegtu vistālākos Padomju savienības smagās rūpniecības apgabalus.

Kopsavilkumā laikraksts konstatē, ka 3 līdz 12 stundās pēc krievu uzbrukuma ASV varētu bombardēt visus piecus Krievijas svarīgākos rūpniecības centrus. Šiem gaisa uzbrukumiem būtu pakļauta 81 Padomju savienības pilsēta.

Arī krievi spējīgi bombardēt ASV pilsētas un bazes, bet viņu atombumbu krājumi nav necik lieli — labākā gadījumā krievu rīcībā ir 25 atombumbas. Lai iznīcinātu vienu lielāku Amerikas pilsētu, komūnistiem vajadzētu piecas vai pat desmit bumbas. Bet veselas 50 būtu nepieciešamas, lai kaut cik nopietni paralizētu plaši izkaisīto amerikāņu tērauda rūpniecību. Lidlauku iznīcināšana ne mazākā mērā netraucētu aviācijas darbību no lidmašīnu bazes kuģiem. Militārie speciālisti gan saprot, ka ne viena, ne otra puse ar atombumbām kaŗu vēl neuzvarētu, bet viņi arī pilnīgi pārliecināti, ka Padomju savienību atombumbu uzbrukums izpostītu tik lielā mērā, ka tā ar savu tagadējo arsenālu tomēr pārāk ilgi vairs nespētu pretoties.

Otrs lielais faktors, kas apslāpē Kremļa uzbrukuma plānus, ir ASV kaŗa rūpniecība. Komūnistu vadītāji ļoti labi zina, ka Savienotās valstis jau otra pasaules kaŗa laikā spēja vienā gadā ražot 96.000 lidmašīnas, 29.500 tankus, 648.000 smagos automobiļus, 537 kaŗa kuģus, 27.000 invāzijas kuģus un 9 miljardu dolaru vērtībā lielgabalus un municiju.

Padomju josla importē FDJ, lai traucētu Heisu

Bochuma (D). — Pagājušo svētdien Bochumā notika ogļraču sanāksme, kuŗā runu teica valsts prezidents prof. Heiss. Tikko viņš bija uzkāpis tribīnē, atskanēja svilpieni un kliedzieni. Lielāka grupa jauniešu sauca arī komūnistu lozungus un meta gaisā skrejlapas. Policija apcietināja 25 demonstrantus. Tagad noskaidrojies, ka uz šo sanāksmi no padomju joslas speciālos autobusos bija ieradušies vairāk nekā 300 FDJ jauniešu, kuŗiem bija uzdots traucēt valsts prezidenta runu. Nopratināšanā noskaidrojās, ka attiecīgās iestādes jaunekļiem bija izsniegušas arī 25.000 rietumu marku „neparedzētiem izdevumiem". 18.000 marku policija apķīlājusi. FDJ jaunieši pēc tam pārraidīti pāri joslu robežām.

Komūnisti ar akmeņiem un dzelzs laužņiem uzbrūk policijai Vīnē

Vīne (F). — Pagājušā nedēļā Vīnē notika smagas sadursmes policijas un komūnistu starpā. Pēc tam, kad sociāldemokratu vadītā arodbiedrību apvienība bija panākusi vienošanos ar valdību algu jautājumā, komūnisti pieteica demonstrācijas. Lai novērstu eventuālas sadursmes, policija ar smagiem automobiļiem nosprostoja visas ielas, kas veda uz valsts kanclera namu. Apmēram 20.000 cilvēku liels komūnistu pūlis barikādes tomēr pārrāva un uzbruka policijai ar akmeņiem un dzelzs laužņiem. Demonstranti izlauzās līdz valsts kanclera mītnei un izklīda tikai pēc tam, kad kāds ierēdnis paziņoja, ka valdības sēde notiek citur. Sadursmēs daudzi policisti un demonstranti smagi ievainoti.

Baltiešu bēgļi — opozicijas centrs pret padomju režīmu

Londona (md). — Agrākais Savienoto valstu vēstnieks Maskavā ģenerālis Bedels Smiss intervijā laikraksta News Chronicle pārstāvim atbildējis uz vairākiem jautājumiem par to, cik stipra ir iekšējā opozicija Pad. savienībā un vai var uzskatīt par iespējamu revolūciju pret Kremli. Ģenerālis izteicies, ka par politisku opoziciju rietumu izpratnē Pad. savienībā nevarot būt runas. Tur gan vērojama apslēpta neapmierinātība, kas pieaug vai mazinās, atkarībā no katrreizējiem saimnieciskiem apstākļiem. Šādai neapmierinātībai tomēr ļoti maza nozīme tādā politiskā režīmā, kas balstās uz militāri slepenās policijas durkļiem.

Kāds izcils padomju valstsvīrs Bedelam Smisam „vājā brīdī" izteicies: „Reiz bija laiki, kad tautas varēja izpaust savu neapmierinātību revolūcijā, kā to darīja franči 1789. g., kad viņi cēla barikādes, sturmēja arsenālus un ar varas līdzekļiem panāca pārmaiņu valdībā. Mūsu laikos revolūcijai, nepieciešami tanki, lidmašīnas, artilerija un visi propagandas un sakaru līdzekļi kā prese un radio. Visas šīs lietas autoritāras valdības stingri tur savā kontrolē."

Tādēļ, izteicies Bedels Smiss, nevarot uzņemt nopietni laiku pa laikam dzirdamās ziņas, it kā zem padomju dzīves mierīgās virspuses gruzdētu spēcīga neapmierinātība. Lielākā krievu tautas masa nemaz neapzinās, cik zems ir tās dzīves standarts, salīdzinot ar rietumu nācijām, jo nav nekādu iespēju tos salīdzināt. Padomju propaganda ar visiem līdzekļiem, katru dienu un katru stundu iestāsta saviem pilsoņiem, ka viņi dzīvo strādnieku paradīzē un tiem klājas labāk nekā jebkuŗai citai tautai pasaulē. Lai cik stipra kļūtu iedzīvotāju slepenā neapmierinātība, tā nevar būt bīstama, jo MVD ir pārāk spēcīga un ir klāt vienmēr un visur.

Tādēļ uz jautājumu, vai iespējama revolūcija pret pašreizējiem valdniekiem Kremlī, jāatbild ar noteiktu nē. Komūnistu partija ieguva varu laikā, kad Krievijā valdīja saimniecisks un administrātīvs chaoss, kas bija milzīgas militāras katastrofas rezultāts. Šādas „revolūcionāras situācijas", kā tās nosaucis Ļeņins, var rasties vienīgi lielu katastrofu laikos. Tai pašā laikā tomēr padomju varasvīri ļoti labi apzinās faktu, kā tādas grupas kā Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un citu par Maskavas satelītiem pārvērstu valstu bēgļi, kas tagad dzīvo brīvajā pasaulē, ir nozīmīgi centri opozicijas izveidošanai pret Kremļa režīmu. Kāds krievu diplomāts reiz Bedelam Smisam Parīzē ar neparastu atklātību atzinies: „Tas ir tas ceļš kā mēs savā laikā sākām."

ĪSI PRIEKI

Diseldorfa (D). — Ziemeļreinas-Vestfāles britu komisārs ģenerālis Bišops devis rīkojumu apķīlāt komūnistu partijas jauno namu Diseldorfā. Tur paredzēts novietot kādu angļu kaŗaspēka vienību, kas tuvākajā nākotnē ieradīsies Vācijā. Jaunajā piecstāvu celtnē, kuŗā ir 130 telpu, komūnisti ievilkās tikai augusta sākumā. Toreiz vācu prese brīnījās, kur viņi ņēmuši līdzekļus tik lepnam namam, jo neviena partija tādu vēl nav spējusi uzcelt.

DAŽOS VĀRDOS

Džordža Orvela romānu „1984" turpinājumos sācis iespiest angļu laikraksts Daily Mail. Romānā notēlota dzīve Anglijā, kas nonākusi komūnistu valdīšanā, un tas atzīts par vienu no sensācionālākajiem pēdējo gadu romāniem. Īsu tā satura atstāstījumu savā laikā sniedza arī Latvija.

Bērnu koristu „streiku" piedzīvoja Berlīne. To uzsāka 150 bērnu koŗa dalībnieku, kas kopā ar vēl 100 citiem bērnu koristiem vēl nesen katru dienu dziedāja Berlīnes padomju sektora raidītājā. Koŗa 40 g. vecā vadītāja Obriga bija apnikusi, ka radiofona vadība pastāvīgi grozīja viņas manuskriptus un pārsātināja raidījumus ar politiku, tādēļ kādu dienu savāca 150 koristus 3—14 g. vecumā, 30 techniķus un manuskriptu rakstītājus un pārgāja pie amerikāņu RIAS raidītāja.

Influencas epidēmija šoziem gaidāma Eiropā, kādēļ angļu un zviedru zinātnieki sākuši „preventīvu kaŗu" pret influencas virusu, ko izdevies izolēt zviedru ārstam Svedmijam. Vieglāka influences epidēmija šī gada maijā un jūnijā jau piemeklēja Zviedriju.

No cerētiem 360 milj. mārciņu atteicies 45 g. vecais Antverpenes kalējs Fransuā Dīlevins. Kad pēc 150 gadu ilgiem pētījumiem noskaidrojās Dīlevina tiesības uz 1793. g. mirušās bagātnieces Kintes atstāto mantu, viņu intervēja avīžnieki. Pēc tam Dīlevins saņēma 5000 vēstuļu no personām, kas arī pieteica savas prasības uz Kentas mantojumu. Tā kā turklāt vēl izrādījās, ka pēc visu nodokļu un izdevumu atskaitīšanas no lielās bagātības neatliks daudz vairāk par 25.000 mārciņām, Dīlevins nolēma atmest mantojumam ar roku un kaldams mēģināt to aizmirst.

4 milj. franku civīlprasību pret angļu kriminālrakstnieku Čeineju iesniedzis franču veikalnieks Renē Bigārs, jo kādā Čeineja grāmatā attēlots blēdis-veikalnieks ar tādu pašu vārdu, uzvārdu un arī dzīves vietu, kā Bigāram.

Pasaules psichiatru kongress notika Sorbonā, Parīzē, piedaloties vairāk nekā 1800 psichiatriem no visas pasaules, atskaitot valstis aiz dzelzs aizkara. Pirmais šāds kongress notika tikai 1900. g. Kongresi bija plānoti arī 1914. un 1939. g., bet abas reizes tos izjauca pasaules kaŗa izcelšanās.

Vēl arvien uz kruķiem spiests staigāt princis Ali Khans. Viņš joprojām nav atveseļojies no pagājušā gadā Šveicē slēpojot gūtā ievainojuma.

Divi policisti palīdzējuši nozagt automobili kādam Parīzes garnadzim. Profesionālais zaglis Tomaso tikko iznācis no cietuma, gribējis nozagt netālu no cietuma vārtiem atstātu auto, bet nevarējis to startēt. Tādēļ viņš palūdzis divus tuvumā esošus policistus viņu iestumt.

Par tirdzniecības līguma laušanu Varšava nosaukusi britu valdības lēmumu pārtraukt mašīnu sūtīšanu uz Poliju. Iemesls tam esot „amerikāņu imperiālistu histērija".

Trīs gadus cietumā Transjordānijā piespriedīs katrai personai, kas nodarbosies ar komūnistu propagandu. Attiecīgais likums jau stājies spēkā.

Visas valstij naidīgas personas no sabiedriskajiem dienestiem nolēmusi atlaist Francijas valdība. Informētas aprindas Parīzē izsakās, ka tuvākā nākotnē paredzēts izstrādāt likumu, kas vērsīsies pret sabotāžām.

Par 30.000 vīru lielas vācu motorizētās policijas dibināšanu ministru prezidents Adenauers sestdien sāka apspriedes ar zemju ministru prezidentiem.

Prāva pret ģenerāli von Falkenhauzenu Beļģijā sākās pag. otrdien. Kaŗa laikā šis vācu ģenerālis bija Ziemeļfrancijas un Beļģijas militārais gubernātors. Viņu apsūdz 200 beļģu ķīlnieku nogalināšanā un žīdu iznīcināšanā.

800 privātuzņēmumu Austrumberlīnē kopš pag. pirmdienas nacionālizēti. Austrumvācijas valdība uzņēmējiem atņēmusi atļaujas darbības turpināšanai.

„Atbrīvošanas kaŗš vēl nav beidzies", kādā sanāksmē Pekingā paskaidroja Ķīnas komūnistu valdības ministru prezidenta vietnieks Ču Te. „Mums vēl jāiznīcina Čangkaišeks un jāatbrīvo Forloza un Tibeta."

No amata atkāpies ASV vēstnieks Londonā Dagless, kas šai postenī sabija trīs ar pus gadus. Par demisijas iemesliem uzdod vēstnieka neveselību un personīgas dabas motīvus.

100 cilvēku aizgājuši bojā un neskaitāmi mājlopi iznīcināti plūdos franču Marokā, 35 km attālumā no Fecas.

Smaga lidmašīnas katastrofa pag. otrdien notikusi Japānas piekrastē. Kāds amerikāņu C-54 tipa lidaparāts īsi pēc starta iegāzās jūrā. 28 pasažieri izglābti, bet par 23 personām pagaidām nav nekādu ziņu. Domā, ka tās aizgājušas bojā.

8 miljoni mārciņu sterliņu britu impērijas konference Londonā nolēmusi asignēt Dienvidaustrumāzijas valstīm cīņai pret komūnismu. Šo priekšlikumu ierosināja Ceilonas finanču ministrs.

Komūnisti ieņēmuši arī Pakhas fortu Indoķīnā. Šis franču atbalsta punkts atradās pie Sarkanās upes ietekas. Pagājušā nedēļā franči bija spiesti evakuēt Dongkhes fortu Ķīnas pierobežā.

No Kanadas arodbiedrību kongresa izslēgta elektrības strādnieku arodbiedrība, kuŗai ir 25.000 locekļu. Arodbiedrības vadība aizstāvēja komūnistu idejas un, kā teikts rezolūcijā, „līda Staļina priekšā uz vēdera".

Pilnīgā tumsā tagad slīgst Londonas ziemeļu daļa, jo kopš pag. pirmdienas gāzes spiediens noslīdējis uz nulli. Iemesls tam ir 17 gāzes iestāžu strādnieku streiks. Darbu pārtraukušas arī ļoti daudzas fabrikas.

1644 sievietes ASV aizsardzības ministrija iesaukusi armijas rezerves dienestā. Tas ir pirmais sieviešu iesaukums Savienoto valstu jaunās aizsardzības programmas ietvaros.

Pirmais vācu gūsteknis saņemts Korejā. Pēc kapitulācijas viņš bija nokļuvis krievu gūstā. Attiecīgā informācija ar Sarkanā Krusta starpniecību piesūtīta arī vācieša sievai, kas pa šo laiku jau paguvusi apprecēties otrreiz.

Brīvās Eiropas raidītāju amerikāņi sākuši būvēt Holckirchenas lidlaukā Augšbavārijā. Raidījumus komūnistu okupētajām zemēm tas sāks nākamgad.

Likumu par civīllaulības atļaušanu pieņēmis pasaules mazākās republikas San Marino parlaments. Pret to balsojuši vienīgi katoļi.

Divpadsmito „dzimumdienu" nosvinējis padomju T-34 tipa tanks. Daudzās Krievijas pilsētās „jubilāram" atklāti pieminekļi.

Vācu kapsētas nolīdzinātas ar zemi arī vairākos apgabalos Ungārijā. Koka krusti sadedzināti, bet marmors un granīts pārdoti.

Drošības policijas vienībām Polijā uz priekšu būs arī lidmašīnas, tanki un artilerija. Šī policija padota komūnistu partijas politbirojam un ir pilnīgi tīra no elementiem, kas naidīgi padomju iekārtai, ziņo Varšavas raidītājs.

Ap 10.000 vācu kaŗa gūstekņu iedalīti Padomju savienības satelītvalstīs stacionētajās Sarkanarmijas vienībās, ziņo Die Stimme der Vertriebenen.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 76 (420), Oct. 4, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

Kauliņi mest... korejiešu ar... 38. pla...

GENERĀLIS MEKARTŪRS A... GENERĀLA MARŠALA APSV... NIJA SEULĀ UN DINAMITA ... ATBRĪ...

Vai Maotsetungam b... dzot pavērsies dur...